הצופה

ב"ה, יום שישי, ד' תשרי תשל"ה (20.9.1974)
שנה ל"ז — גליון 11782 — המחיר 160 אגורה

בטאון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

ד"ר קיסינגר יבוא לסיבוב שיחות נוסף במזה"ת במחצית הראשונה של אוקטובר

לפני כן ייפגש בניו־יורק עם שרי־החוץ של מצרים וסוריה לדיון על הארכת המאנדאט של כוח האו"ם באזורי החייץ

מאת סופרנו המדיני

שר החוץ האמריקני ד"ר הנרי קיסינג'ר עומד לערוך במחצית הראשונה של אוקטובר סיבוב נוסף של שיחות במזה"ת, וזאת לאחר פגישות שיערוך עם שרי החוץ של מצרים וסוריה בעצרת הכ"ט של האו"ם כדי לדון איתם על הארכת המנדט של כוחות האו"ם באזורי החייץ, המסתיים בחזית המצרית ב־24 באוקטובר ובחזית הסורית במחצית נובמבר.

ההנחה היא שמצרים תסכים להארכת המנדט במסגרת שלב נוסף של שיחות וזאת לרגל פתיחת השלב השני של ועידת ג'נווה בדצמבר. קיסינג'ר ביקש מנציגי ישראל להפסיק במסירת הצהרות שהערבים לא יאריכו את המנדט של הכוח כשום שהצהרות כאלה מעוררות את החשד שישראל חרדה מפני ביטול המנדט של כוח האו"ם, ודווקא דבר זה מעודד את הערבים להתנגד להארכה.

אלון יוצא בשבוע הבא לעצרת האו"ם

שר החוץ מר יגאל אלון היוצא בשבוע הבא לדיוני עצרת האו"ם עומד להיפגש שם עם ד"ר קיסינג'ר ועם שרי חוץ נוספים.

משלחת ישראל נתבקשה לנצל את ההתחברות של המחבלים היפאניים ששוחררו בדמשק, עם ארגוני המחבלים הערבים, כדי להסביר לדעת הקהל הבינלאומית, טיבו של הארגון הערבי שעצרת האו"ם עומדת להזמין בו כמייצג את הפלשתינאים. המשלחת תפיץ חומר שבו תציג את המחבלים מבצעי הרצח במינכן, בלוד במעלות ובקרית שמונה. אך ההנחה היא שצפוי רוב בעצרת להכרה בארגון המחבלים במעמד של משקיף כמייצג את הפלשתינאים.

הכדור בידי הערבים

חוגים מדיניים אומרים שהכדור נמצא עכשיו בידי הערבים ועל ועידת הפסגה הערבית להחליט אם לקבל את תנאי השלום של ישראל שעיקרם הפסקת הלוחמה הצבאית הכלכלית והדיפלומטית, תמורת נסיגה ישראלית נוספת בסיני. הנשיא סאדאת שיבקר בארה"ב בנובמבר יביא עמו את התשובה הערבית.

אתמול לא ניתן היה להשיג אישור לידיעות מארה"ב כי ישראל לא השיבה עדיין לטיוטה של ההסכם להקמת כור גרעיני אמריקני בארצה שאחד התנאים הכלולים בו הוא אשרור אמנת הגרעין. אך עכשיו לא הצטרפה ישראל לאמנה זו. בטענה שהיא עדיין מעיינת בסעיפים.

קיסינג'ר יגיע לקהיר ב־9 או ב־10 באוקטובר

קהיר, 19 (עי"צ) — ביקורו של שר החוץ האמריקני הנרי קיסינג'ר בקהיר ייערך ב־9 או ב־10 באוקטובר — על כך מוסר היום העתון „אל ג'ומהוריה".

כזכור דן שגריר ארה"ב בקהיר הרמן איילטס עם שר החוץ המצרי איסמעיל פאהמי על ביקור זה בפגישה שקיימו ביום ד'.

נראה כי קיסינג'ר ישוחח עם מנהיגי מצרים לפני שפאהמי יצא למוסקבה.

ירדן תרכוש דגנים מסוריה

רבת עמון, 19 (עי"צ) — ירדן תרכוש 10 אלף טונה דגנים בסוריה — על כך הודיע אתמול שר האספקה הירדני סאדס אל שאראה, שסיים ביקור של יומיים בסוריה.

התנאים לעיסקה זו ייקבעו בזמן הקרוב כאשר תבקר משלחת ירדנית בסוריה.

הנרי קיסינג'ר בעדותו בפני ועדת החוץ של הסנאט:

אין להשיג התקדמות מדינית במזה"ת ללא הסכמת בריה"מ

שר החוץ האמריקני מאשר שבריה"מ שולחת נשק רב לסוריה

וואשינגטון, 19 (עפס"א ד־יפי"ע) — שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר אישר היום כי בריה"מ שולחת משלוחי נשק בהיקף ניכר לסוריה, אך ציין, כי יש לראות את הדבר במסגרת המצב הכללי באיזור.

בתשובה לשאלות שהוצגו לו בשעת הופעה בפני ועדת החוץ של הסנט האמריקני אמר ד"ר קיסינג'ר כי מטרת המשלוחים הללו היא לשפר את האיכות של מערך הנשק הסורי ולא להגדיל את כמותו.

עם זאת אמר, כי ארה"ב סבורה שהתאפקות במשלוחי נשק צריכה לבוא בד בבד עם התקדמות המדינית באיזור המזה"ת. קיסינג'ר הזהיר כי השגת התקדמות במזה"ת תהיה קשה מאד, אם לא בלתי אפשרית, כל עוד לא תושג לפחות הסכמה מצד בריה"מ.

ד"ר קיסינג'ר הסכים לבקשתו של הסנטור יעקב יעבץ אשר הציע לקיים ישיבה של ועדת החוץ לשם דיון במשלוחי הנשק הסובייטים לסוריה ובעמדתן של ארצות „אופ"ק" בעניין הפקת הנפט ומחיריו.

ארה"ב דבקה בהחלטת 242

בתשובה לשאלה יו"ר הוועדה סנטור ויליאם פולברייט אמר ד"ר קיסינג'ר כי סבוב שיחותיו עם המנהיגים הערבים בוואשינגטון בחודשים האחרונים היה „קונסטרוקטיבי" מבחינת כיוון המו"מ. הוא סבור, כי הגישה להסדר במזה"ת נעשית עתה בדרך דיפלומטית יותר מאשר צבאית. עם זאת ציין, כי יהיה לו קל יותר להעריך את המצב כאשר יבקר במזה"ת בחודש אוקטובר.

לשאלת סנטור פולברייט אם ארה"ב עדנה מחזיקה במדיניות של חתירה להסדר במזה"ת בהתאם להחלטת מועצת הבטחון 242, השיב קיסינג'ר כי זו היא ההבנה של כל הצדדים הנוגעים בדבר.

ומקווה לפשרה בענין הגירת יהודי בריה"מ

להלן אמר קיסינג'ר בעדותו בפני ועדת החוץ של הסנאט שהוא מקווה שבקרוב תושג פשרה, על פיה תותר הגירתם של יהודים רבים יותר מבריה"מ והקונגרס האמריקני יאשר הסחר נחוצים עם בריה"מ.

אתמול דן ד"ר קיסינג'ר בבית הלבן עם הסנטורים הנרי ג'קסון, יעקב יעבץ ואברהם ריביקוף על „תיקון ג'קסון" בשאלת החהות המסחרי עם בריה"מ. מקורות מקורבים לקונגרס מסרו, כי קיסינג'ר דן עם הסנטורים על כמה נקודות, ביניהן על אופן הקביעה, אם בריה"מ שומרת על ההסכם בענין ההגירה היהודית מתחומיה ובאיזו צורה יינתן פומבי להסדר.

בתשובה על שאלותיו של הסנטור יעבץ הודה קיסינג'ר, כי הענקת מעמד של אומה מועדפת לבריה"מ ביחסי הסחר שלה עם ארה"ב לא הביא להגדלה גדולה בהיקף המסחר הסובייטי־אמריקני.

קיסינג'ר עומד להיוועד ביום ו' בוושינגטון עם שר החוץ הסובייטי, אנדריי גרומיקו, הנמצא עתה בארה"ב לרגל מושב העצרת הכללית של האו"ם. הם ידונו בסוגיה בעיות, לרבות בעיית המזה"ת.

גרומיקו ינצל את שהותו בארה"ב גם לצורך פגישה ראשונה עם הנשיא פורד.

הסנאטור יעבץ יבקר בקובה

וואשינגטון, 19 (עי"ץ). הממשל של הנשיא פורד אישר באורח פורמלי את נסיעתם של שני סנטורים, יעקב יעבץ וקלייבורן פל לקובה — מסרו היום מקורות מקורבים לקונגרס.

הסטייט דיפרטמנט נתן תוקף לדרכוניהם של שני הסנטורים לנסיעה לקובה. קובה היא בין הארצות שלאמריקנים עדיין אין זכות לנסוע אליהן בדרכון רגיל. שני הסנטורים הם חברי ועדת החוץ של הסנט. פרטי נסיעתם לא נמסרו לפרסום, אולם נמסר מחוג מקורביהם שמועד הביקור קרוב.

נציגי מצרים, סוריה ואש"פ פותחים היום בשיחות בקאהיר

דמשק, 19 (ע"ר) — נציגים של מצרים של סוריה ואש"ף יפתחו מחר (היום) בשיחות בקהיר, כדי לדון במצב במזה"ת, בבעייה הפלשתינאית ובתיאום ביניהם.

— על כך מסרו היום מקורות רשמיים.

בשיחות ישתתפו שר החוץ המצרי, איסמעיל פאהמי, שר החוץ וסגן ראש ממשלת סוריה עבדול חאלים האדאם ופארוק קאדומי, העומד בראש המחלקה המדינית של אש"ף.

העיתון המצרי „אל אהרם" מוסר היום כי מנהיג המחבלים יאסאר ערפאת עומד להגיע בימים הקרובים לקהיר לניהול שיחות עם מנהיגי מצרים.

כזכור עמד יאסאר ערפאת לבקר בקהיר ביולי, אך דחה את ביקורו בעקבות ההצהרה המשותפת המצרית־ירדנית, שבה נאמר כי הארגון לשחרור פלשתין מייצג את כל הפלשתינאים, פרט לאלה המתגוררים בממלכה ההאשמית.

„אל אהרם" מצטט חוגים ערביים מהימנים שאמרו כי ערפאת ינהל בקהיר שיחות בעלות חשיבות רבה.

פיקוד הצבא המצרי דן באפשרות של פרוץ מלחמה

קהיר, 19 (עי"ר) — המועצה העליונה של כהונת צבא מצרים דנה אתמול במשך שלוש שעות בהכנות שיש לנקוט לקראת אפשרות של פרוץ קרבות בין מצרים לישראל — על כך נמסר רשמית בקהיר.

בכנס שנערך בראשות שר המלחמה אחמד איסמעיל השתתף גם ראש המטה הכללי גנרל עבדל גאני גמאסי וכן מפקדי כל זרועות הכוחות הצבאיים המצריים.

בהודעה ששודרה ע"י רדיו קהיר נאמר כי המפקדים הגישו דו"חות על צעדים שנקטו להגברת יכולת הלוחמה ועל צעדים שיש לנקוט כדי להבטיח קידום הכוחות המזויינים.

המועצה התכנסה בעקבות הסיור שערך בשבוע שעבר הנשיא אנואר סאדאת אצל יחידות הצבא באיזור תעלת סואץ.

בשבוע שעבר אמר גנרל גמאסי שמצרים גייסה את כוחותיה המזויינים בכדי שתוכל להתמודד עם כל אפשרות שעלולה להיווצר.

עוד אמר גנרל גמאסי שאם ישראל פרסמה ברבים על גיוס כוחותיה, גייסנו אנו את כוחותינו באותה יעילות, כשאנו שומרים על שתיקה מוחלטת.

בריה"מ הוציאה את המומחים האטומיים שלה ממצרים

כווית, 19 (עי"צ). בריה"מ החזירה את מומחיה, העובדים ב„עיר האטומית המצרית" — כתב היום העתון הכוויתי „אל ווטאן".

לדברי העתון יצאו מומחים אלה לבילוי חופשה בבריה"מ הם עמדו לחזור לתפקידיהם ב־1 בספטמבר, אולם הם לא שבו בזמן שנקבע ושגרירות מצרים במוסקבה לא הצליחה לקבל כל הסבר לאי־החזרת המומחים.

הממשלה הסובייטית סירבה לחדש את החוזה שיש למומחים אלה עם מצרים, כותב „אל ווטאן". העתון מוסר כי התפקידים של המומחים הסובייטים ב„עיר האטומית" הועברו לידי מצרים בעלי הידע הדרוש למילוי משימות מסוג זה.

כוחות כוויתיים מוחזרים מסוריה

כוויית, 19 (צ"ר ועי"צ) — הכוחות הכוויתיים שהוצבו בסוריה בימי מלחמת אוקטובר, מוחזרים עתה לארצם — נמסר בהודעה רשמית בכוויית.

אולם שר ההגנה הכוויתי השייך סעד אל עבדללה אמר לעתונאים, כי אין פירוש הדבר שהסכסוך הערבי־ישראלי הגיע לקיצו ויש לשמור על הכוונות כנגד אפשרות של קשר ביוני.

העתון הירדני „אל סאבאח" הביע היום תמיהה על החזרת הכוחות הכוויתיים מן החזית הסורית. העתון שואל, אם פירוש הדבר שהערבים אינם חוזים עוד אפשרות של חידוש הקרבות, או שקיימת תוכנית צבאית המשאירה את סוריה לבדה בקרב.

שבועון צרפתי:

ריפעי נפגש עם דיניץ בוושינגטון והגיעו להסכם על הפרדת הכוחות על יסודות של „תכנית אלון"

פאריס, 19 (ע"ץ) — העתון „אפריק־אסי" כתב היום כי הסכם להפרדת הכוחות הישראלים—ירדנים, המושתת על הקווים הכללים של „תכנית אלון", הושג בוושינגטון במהלך שיחות שניהלו ראש ממשלת ירדן זאיד ריפעי ושגריר ישראל שמחה דיניץ.

לדברי השבועון נערכו השיחות בין נציגי שתי המדינות ב־10 באוגוסט בבירת ארה"ב. „אפריק־אסי" המסתמך על מקורות „מהימנים בדרך כלל בבירה", מציין כי ההסכם סוטה „מתכנית אלון" רק בנקודה אחת — הוא קובע נסיגת כוחות צה"ל מהאיזור המרכזי של עמק הירדן, כדי לאפשר כניסת כוחות צבא ירדן.

לדברי עתון זה הגיש שר החוץ יגאל אלון בסוף חודש יולי לעיונו של האמריקאני הנרי קיסינג'ר תכנית להפרדת הכוחות הצבאיים, הכוללה את הנקודות הבאות:

* נסיגה מינהלית ישראלית מהאיזור המרכזי של עמק הירדן עד למרחק של 10 עד 12 ק"מ מערבה.
* החלפת המינהל הישראלי באיזור המפונה ע"י מינהל ירדני.
* המשך הצבת כוחות צה"ל באיזור זה.
* קיום נקודות ההתיישבות הצבאיות הישראליות באזורים השוכנים צפונית ודרומית מעמק הירדן.

לדברי העתון הציע ריפעי תכנית, שלפיה תיסוג ישראל מכל עמק הירדן מהצפון ועד הדרום בעומק של 10 עד 12 ק"מ, יוחזר המינהל האזרחי הירדני לאיזור המפונה ויישארו בו הישובים הצבאיים הישראליים.

עוד יודע השבועון לספר כי לאחר ששגריר ישראל בוושינגטון סירב להסכים לתכנית הירדנית, הציע קיסינג'ר שיחה ישירה בין ראש ממשלת ירדן לשגריר ישראל. ריפעי הסכים לכך „לאחר היסוס קצר".

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר. טמפרטורות המקסימום החזויות: ירושלים 26, צפת 26, רמת הגולן 25, נהריה 29, חיפה 29, טבריה 35, עפולה 33, השומרון 26, תל אביב 28, יריחו 36, עזה ובאר שבע 30, סדום 36, אילת 35, מפרץ שלמה 32 מעלות.

הדלקת הנר

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.03	7.15
תל־אביב	6.21	7.17
חיפה	6.13	7.17
אילת	6.17	7.16
באר־שבע	6.18	7.15

ברוך דיין אמת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

פנחס (זיגמונד) טננולד ז"ל

בגיל 71

הלוויה תצא היום, יום שישי ד' תשרי תשל"ה (20.9.74) בשעה 12.00 בצהריים מבית החולים „אסותא" תל־אביב — לבית העלמין בחולון.

האבלים: רות טננולד
יעקב טננולד ומשפחתו
יוסף מרדכי טננולד ומשפחתו
מיכאל אריה טננולד ומשפחתו

השבעה: ברח' צבי ברוך 6 ת"א.

ב"ה

הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. (שמואל ב', פרק א')

במלאת שנה לנפילת בנינו היקרים

מרדכי־אלכסנדר ינאי הי"ד
בן אליעזר ואילנה

מרדכי־יהודה פוירשטיין הי"ד
בן שמשון ונחמה

תיערך אזכרה ביום שני ז' תשרי תשל"ה 23.9.74 בשעה 5 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי קרית שאול. נפגשים על יד השער.

משפחת ינאי — גבעתיים
משפחת פוירשטיין — נחלים

בס"ד

בית הכנסת אבן־גבירול 195 תל־אביב

ביום ראשון, ו' תשרי תשל"ה 22.9.74, ב־7.30 בערב

תערך אזכרה לזכרו של החייל

סמ"ר חנוך פסח רייבר הי"ד

שנפל ביום הכיפורים תשל"ד במוצב ע"י התעלה.

בהשתתפות:
הרב הראשי לצה"ל אלוף מרדכי פירון שליט"א
המנהל הפדגוגי של מדרשית נעם הרב יהושע יגל שליט"א

הנהלת בית־הכנסת

במלאת שלושים

לפטירתה של אשתי אמנו אחותנו וסבתנו היקרה

מרת חנה פישמן ז"ל

תערך אזכרה וגלוי מצבה על קברה בהר הזיתים ביום ב' ז' תשרי תשל"ה (23.9.74) בשעה 16.30.

אוטובוס יצא מרח' יצחק שדה 84 ת"א בשעה 15.00.

משפחות
פישמן, גולן, ביינהורן ופרידמן

ישיבת בני עקיבא נתניה

אלה אזכרה...

במלאת שנה לנפלם בכבורים במלחמת יום הכיפורים של יקירינו, תלמידינו וחברינו בוגרי הישיבה

הרב שמואל אורלן — מחזור א'
נפתלי חזקיהו — מחזור ד'
יהונתן רוזנמן — מחזור ד'
ה' יקום דמם
אברהם דב לב ז"ל — מחזור ה'
אשר נקטף בדמי ימיו

מוקירי זכרם מתכנסים יחדיו

לעצרת זכרון והקדשת ארון קודש להנצחתם

העצרת תתקיים בעז"ה ביום שלישי ה' תשרי תשל"ה (24.9.74), בשעה 5.00 בקרית הישיבה, בהשתתפות הרב שמחה הכהן קוק שליט"א, רבה הראשי של רחובות — מפקד בכיר בצה"ל — המשפחות השכולות.

— מפקדי צה"ל המבקשים לשחרר את פיקודיהם לעצרת זו —

תחבורה: אוטובוס מס' 2 כשיכון ותיקים

ישיבת בני־עקיבא „נחל־יצחק" נחלים

בס"ד

תנו כבוד לתורה

כב' וב"ב מוזמנים להשתתף במעמד

התחלת כתיבת ספר תורה

לזכר תלמידי הישיבה הי"ד
שנפלו במלחמות ישראל
ותלמידים שהלכו לעולמם, ז"ל

המעמד יתקיים אי"ה בין כסה לעשור
יום ראשון, ו' בתשרי תשל"ה (22.9.74)
בשעה 7.30 בערב, בהיכל הישיבה.

סדר המעמד:
א. סיום לימוד משניות
ב. תפילת ערבית
ג. כתיבת האותיות ע"י ההורים
ד. הקראת חיבור מצטיין של תלמיד הישיבה בי' — לזכרם
ה. דברי אזכרה:
הרב חיים דוד הלוי שליט"א, רבה הראשי של ת"א־יפו
סגן אלוף הרב אברהם צבי רבינוביץ שליט"א
רב חיל האוויר
ו. א־ל מלא רחמים
ז. כתיבת אותיות ע"י הציבור והתלמידים.

בברכה כתיבה וחתימה טובה

א. ינאי — י. ירח — י. בא־גד
ועדת ההנצחה — הנהלת הישיבה

לזכרון עולם

אמציה אילני הי"ד
מאיר ברי הי"ד
אריה בידרמן הי"ד
נפתלי חזקיה הי"ד
יהודה אריה חן־ציון הי"ד
אברהם טרבלסי הי"ד
שלום יצחק יודקביץ הי"ד
מרדכי ינאי הי"ד
יהודה שאול ירד הי"ד
אליהו ליברמן הי"ד
חיים לנגזם הי"ד
מרדכי פוירשטיין הי"ד
משה פרנקל הי"ד
אפרים רוזנברג הי"ד
חיים רוזנבלום הי"ד
אביגדור יצחק דרקסלר ז"ל
דוד יצחק קלך ז"ל
אהרן רנד ז"ל
משה שטיין ז"ל

תחבורה לישיבה: אוטובוס דן, קו 84 מהתחנה המרכזית בפתח־תקוה בשעה 19.15
ההסעה חזרה מובטחת

הרבנות הראשית לישראל

„שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך. קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל־תישא עוון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו". (הושע י"ד, א', ב')

הדרשה המרכזית ל„שבת שובה"

תערך אי"ה בשבת קודש פרשת „וילך" — בין כסה לעשור, — בבית־הכנסת המרכזי „ישא ברכה" שבשכונת הגדולה, רחוב ז'בוטינסקי 31, טלביה — ירושלים

הרב הראשי לישראל הראשון לציון
מרן הרה"ג **עובדיה יוסף** שליט"א
ישא משא על ערך התשובה

תפילת מנחה תערך בבית־הכנסת בשעה 5.00 אחה"צ. ומיד לאחריה ישא מרן הראשון לציון את דברו.

הציבור מוזמן!!

הרבנות הראשית לישראל

ירושלים

דרשת שבת שובה

בשבת קודש פרשת „וילך"
ח' תשרי תשל"ה
בשעה 6.00 אחר־הצהריים

ידרוש

מרן הרב הראשי לישראל
הגאון רבי
שלמה גורן שליט"א

בבית־הכנסת המרכזי „ישורון" ירושלים

על הנושא: עיקרי האמונה לפי הרמב"ם

הציבור מוזמן

בברכת
גמר חתימה טובה

משרד הדתות — המועצה הדתית פתח־תקוה

כנס איזורי לרבנים וראשי מועצות דתיות

בהשתתפות מרן הגר"ש גורן שליט"א
הרב הראשי לישראל

יערך אי"ה ביום ראשון ו' תשרי תשל"ה (22.9.74) בשעה 10.30 לפנה"צ, באולם „הדר" רח' פינסקר 14, פתח־תקוה.

סדר היום:

דברי פתיחה הרב ש. מירון, מנהל האגף

ברכות: מר י. פיננברג, ראש העיר פ"ת
הרב מ. מלכה, חבר לשכת הרבנות פ"ת
מר י. ברמורשטוק, ראש המועצה...
וסגן ראש העיר פ"ת

● חלק א' ●
עצרת התעוררות
הרצאה: מרן הגר"ש גורן שליט"א, הרב הראשי לישראל

● חלק ב' ●
המועצות הדתיות בתשל"ה
דברים: מר ד. גלס, מנכ"ל משרד הדתות
דיון ודיבות בנושא
דברי סיכום: מר ד. קנוהל, מנהל המחלקה למועצות
רבנים מקומיים, רבני שכונות, ראשי מועצות דתיות ומנהלים ומזכירי המועצות — מוזמנים בזה

עיריית ירושלים

המחלקה לתרבות
האגף לתרבות תורנית

עורה ישראל

פרקי נשמה באומר ובצליל
מוגשים ע"י הרבנית

אסתר יונגרייז

נשיאת הארגון לתחיה יהודית בארה"ב „הנני"
בליווי מקהלה ותזמורת

ביום א', ו' בתשרי תשל"ה (22.9.74)
בשעה 7.30 בערב, באולם בנייני האומה

הכניסה לכל — הציבור מוזמן

אוהדי חזנות

מתנה יפה לחגים!!!
אלבום — 3 תקליטים
תוצרת חוץ
✶ יוסלה רוזנבלט
✶ שמואל ויגודה
✶ משה קוסוביצקי
במחיר מוזל

להשיג בכל החנויות לתקליטים מכירה בסיטונות

גל־רון בע"מ
אלנבי 94 (במרתף) ת"א
טל. 611445

רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620

ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

אם תתענה מכובדת
או אך חג עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־החסידית
בנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284581
— מחירים נוחים —

---

case — D B
טרקטורים מנופים ומלגזות להקלאות ועבודות עפר
טרקטורים ומיכון בע"מ
רחוב נחלת יצחק 52, תל אביב

هكذا من الاصل

של המצפה

לקראת השלב הבא

ראש־הממשלה יצחק רבין, בראיון לקראת השנה החדשה, אמר: השלב הבא של המשא־ומתן עם הערבים צריך להיות על שלום ולא על שטחים. קו זה גם הינחה את ראש־הממשלה בשיחותיו עם ראשי הממשל בוואשינגטון. הסביר למארחיו, כי עתה, אחרי שלב א' שהתמקד בהפרדת־הכוחות בחזית הצבאית, הגיע הזמן לשיחות גלויות־לב, על הבעיות המדיניות העומדות על סדר־היום והמפרידות בין ישראל לשכנותיה הערביות.

בהזדמנות אחרת הבהיר ראש־הממשלה שאם אין סיכוי בשלב זה ל„שיחות־שלום" עם הערבים, יש לפתוח להקדים לכל הסדר — הודעה על הפסקת הלוחמה. ישראל מצידה לא תסכים עוד להחזיר שטחים, בלא תמורה מדינית מתאימה.

יש לציין, שראש־הממשלה מגלה עקביות בגישתו זו. השאלה היא: האם מארחיו בוואשינגטון קיבלו את הנחותיו הצודקות, או שמא מתעתד שר־החוץ האמריקאני ד"ר הנרי קיסינג'ר לנווט גם להבא את מדיניותו בצורה אקרובאטית להשגת הסדרים שאין מאחוריהם ולא כלום ומכילא אינם עומדים במבחן הביצוע?

קיסינג'ר ששמע את הסבריו־הנחותיו של ראש־ממשלת־ישראל החליט לבוא לאיזור, כדי לקדם, כדבריו, את ההכנות לקראת שלב ב' של שיחות בין ישראל לשכנותיה הערביות. קשה לדעת מהו מביא באמתחתו. עם זאת טוב שלפחות ישראל מצידה הבהירה לו הבהר היטב, כי מעתה ואילך, על הערבים להביע בהתחייבויות ממשיות להפסקת הלוחמה, בטרם שייכנסו עמם לדיון על השלב הבא. אכנם, קיסינג'ר כדרכו, אינו מתפעל מפורמולות קבועות. מה שאינו מצליח להשיג לפי הכלל הישר, הוא משאיר לזמן שיעשה את שלו. כך נהג בביקוריו הקודמים, וכך לפי כל הסימנים ינהג גם בביקורו הקרוב, בעוד כשלושה שבועות. אף אין להתעלם מהעובדה שהוא בא לאיזור בתקופה שגם לגורם הזמן — משמעות. ביקורו יתחיל כשבועיים לפני סיום המאנדאט של כוח החירום של האו"ם בקו ההפרדה עם מצרים וכשישה שבועות לפני תום המאנדאט של כוח האו"ם החונה על קו ההפרדה בין ישראל לסוריה. ממילא הנושא הדחוף שיצטרך לטפל בו: קבלת הסכמת הצדדים להארכת הפעילות של כוח החירום של האו"ם לתקופה נוספת של חצי שנה.

אם לדון לפי ההכרזות של שליטי ערב, הם מנסים להפוך גם עניין הארכת הפעילות של כוח החירום, כקלף־מיקוח במשא־ומתן עם שר־החוץ האמריקאני. סוריה, אף הזדרזה להודיע, כי לא תסכים כלל להארכת את המאנדאט של האו"ם. מצרים בצידה, אף היא מדברת בצורה מגומגמת, כשבשלב זה לפחות, אין להוציא מכלל אפשרות ששליטי קאהיר ינהגו כמוה.

לאור זה השאלה העומדת על הסדר היא: האם בדעת מדינות ערב, להפר את הסכם הפרדת הכוחות שהושג בשוך הקרבות של מלחמת־יום־הכיפורים? — עליהם לדעת, שאי־הארכת המאנדאט של כוח־החירום של האו"ם עלולה להחריף את המצב בגבולות ולקרב בהכרח את העימות בשדה־הקרב.

בדיונים שקיים ראש־הממשלה עם נשיא ארצות־הברית וחברי ממשלתו הוא הבהיר — כאמור — את העמדה הישראלית, המדגישה את רצונה לשלום, או לפחות להפסקת הלוחמה, לקראת שלב הבא של השיחות עם שכנותיה הערביות. לעומת זאת הערבים, מבליטים באמצעות כלי־התקשורת — את הערכותם למלחמה. שלב ב' לדידם, פירושו — נסיגה ישראלית נוספת ללא כל תמורה, אפילו ללא הודעה על הפסקת הלוחמה.

אם זאת העמדה הערבית, הרי של ישראל להיכון במלוא הרצינות והאחריות לקראת אפשרות שאנו מתקרבים לביטול הסכמי ההפרדה, בצפון, ואולי גם בדרום שפירושם המעשי — מלחמה חדשה בשער.

התעללות סובייטית במתפללים

סוכנויות החדשות שדיווחו על אלפי מתפללים יהודים שהתכנסו בבית־הכנסת הגדול במוסקוה וברחובות הסמוכים לו, לתפילות ראש־השנה, ציינו, בין היתר, כי המשטרה הסובייטית התעללה במתפללים והפריעה להם לערוך את תפילותיהם כסדרן.

מצויידים ברם־קולים הרעישו השוטרים את הסביבה, כדי להשתיק את קולות התפילה של אלפי יהודים שעמדו בארץ־הסובייטים והתפללו מתוך דביקות לבורא עולם: „ובכן תן כבוד לעמך... ופתחון פה למיחלים לך, שמחה לארצך וששון לעירך... במהרה בימינו".

תפילת מאמינים מטרידה את מנוחתם של שליטי הקרמלין. אם אינם יכולים לסגור את בית־הכנסת, הם משתדלים לפחות, לצמצם את הד התפילה הבוקע ועולה מתוך כתליו. אולם, ברעש הגדול שהשוטרים הסובייטים הקימו בעזרת רם־קולים, לא זו בלבד שלא הצליחו להשתיק את המתפללים, אלא חיזקו בהם את הרצון להתפלל ולהתקומם בכל נפשם נגד התעלולים של „ממשלת זדון".

תפילת הימים הנוראים במוסקוה, חרף ההפרעות מצד השלטונות, היא עדות נאמנה של עם ישראל חי ומבטאת את הכמיהה הגדולה של רבבות יהודים בבריה"מ לעלות לישראל, להתאחד עם משפחותיהם ולצמוח בארצם כבני־חורין.

אין בכוחם של רם־קולים סובייטיים להשתיק את קולות השופר של ראש־השנה — קולות המעוררים ונוטעים בעם היהודי מסירות־נפש ואמונה, כלשון התפילה: „תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותנו וקרב פזורנו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם...".

בנקביל להפרעתם הגסה לתפילה יהודית, אסרו אותו יום השלטונות הסובייטים מספר יהודים שיצאו להפגין בשער משרד־הפנים הרוסי, כי תינתן להם אפשרות לעלות לישראל. קריאתם הנרגשת לזכות עליה, הכרזות שנשאו: „אנו רוצים לצאת לישראל... יציאה לישראל במקום בתי סוהר...", התמזגו בקולות התפילה שעלו מבית־הכנסת הגדול — לקיבוץ גלויות.

ההפרעה לתפילות והמאסר של יהודים בעוון בקשה לעלות לארץ־ישראל, באו להזכיר לנו מחדש, כי חרף ההבטחות על „ליבראליות מצד השלטונות הסובייטים בכל הנוגע לעלייה", בעקבות „תיקון ג'קסון" וכדומה — שלושה מיליון יהודים נתונים עדיין בצרה ובשביה ואין להרפות מהמאבק עד שייקרא להם דרור.

הפטרון של הרפורמים...

שר־התיירות משה קול במקום להקדיש עיקר זמנו ומרצו, כדי לקדם את ענייני משרדו הכושלים, מגלה פעילות רבה כדוברם של הרפורמים. אם אינו מצליח להביא את הרפורמים עצמם לישראל, לפחות כתיירים, הוא משתדל להחדיר לארץ את הרפורמה...

השר שגם חלק נכבד במפלגתו אינו שבע נחת ממדיניותו האנטי־דתית, מרבה דברים, מצהיר הצהרות, כאילו ייצג לפחות רוב בעם. הוא כנראה שוכח שגם אם מפלגתו מיוצגת ב„ממשלת־המיעוט־היהודי" בשני מיניסטרים, סיעתו בכנסת מצומקת ומונה בסך־הכל ארבעה ח"כים, מהם שניים שאינם זהים עם מדיניותו.

אם כן, מה הרעש, בשם מי תובע משה קול לפרוץ גדר, כדי לאפשר ל„ראביים רפורמיים וקונסרבאטיביים" לסדר חופה־וקידושין?

משה קול מדבר בסך־הכל בשם של מספר „מניינים" המתקראים „קהילות", שמספר חבריהן אינו עולה על מספר המתפללים בבית־כנסת גדול אחד בעיר אחת.

— האם בגללם יש לפרוץ גדר? הם בגללם יש להביא לפילוג חמור בעם, בשעה שמול כמה „מניינים" רפורמיים מלאים כעשרות אלפים בתי־כנסת מתפללים ברחבי המדינה?

מי שמדבר בשם „הצדק", מי שמופיע כאיש „המצפון", חייב לזכור את האמת שלא בשם ערכים הוא בא לתבוע עלבונם של הרפורמים, אלא מתוך שיקולים מפלגתיים, כדי לעמוד בהתחרות עם רשימה קיקיונית אחרת שאף לה אצה הדרך להחדיר את הרפורמה לישראל ולהרוס בכך את אחדות ישראל בה מתברכת מדינת־ישראל.

אדוני השר משה קול, לא זו הדרך. מוטב שתמלא את תפקידך באמונה כשר־התיירות ואל תתערב בענייני אמונות ודעות, שכדי להיות בקיא בהם דרושה הכשרה קצת רחבה יותר מאשר „תעודת שר".

סקר המכון הבינלאומי ללימודים אסטרטגיים מגלה:

הוצאות הביטחון לגולגולת בישראל — הגבוהות ביותר בעולם כולו

המעמסה הבטחונית המוטלת על כל תושב ישראלי — גבוהה פי ארבעה מאשר זו המוטלת על תושב אמריקאני

לונדון, 19 (ע"צ וע"ר) — הוצאות הבטחון לגולגולת בישראל הן הגבוהות ביותר בעולם כולו — נאמר בסקר של המכון הבינלאומי ללימודים אסטרטגיים, שפורסם היום.

הסקר מציין כי תקציב ההגנה של ישראל בסכום של 3.688 ביליארד דולר מהווה קרוב למחצית התוצר הלאומי הגולמי — למעלה מאלף דולר לגולגולת.

ארה"ב תופסת מקום שני ברשימת המדינות המוציאות סכומי עתק על צרכי בטחון. הוצאותיה של ערב הסעודית לגולגולת לצרכי בטחון עלו בשנים האחרונות והיא תופסת עתה מקום השלישי ברשימה לעומת מקום 17 ב־1970.

הסקר מציין, כי הוצאות ההגנה של ערב הסעודית גדלו פי שבעה ב־4 השנים האחרונות ואילו הוצאותיה של איראן גדלו באותו פרק זמן פי שלושה.

..ממוצע הוצאות ההגנה כחלק מ־התוצר הלאומי הגולמי במדינות ערב הגיע ל־9.5 אחוזים לעומת 3 אחוזים באמריקה. מגלה הסקר.

המכון מציין כי ההוצאות הצבאיות במזה"ת הגיעו לממדים חסרי־תקדים. ארה"ב ובריה"מ החזירו למדינות שהשתתפו במלחמת יום הכיפורים כמעט את כל הציוד שאבד להן באותה מלחמה.

כל הנתונים האלה כלולים בדו"ח השנתי של המכון ללימודים אסטרטגיים המתפרסם תחת הכותרת „מאזן הכוחות 1974 75".

גדילה חשיבותם של הטילים המונחים

מלחמת יום הכיפורים אישרה לדברי המכון את ההנחה שבמלחמה קונבנציונלית גדולה חשיבותם של הטילים המונחים מרחוק מזו של המטוסים והטנקים.

באשר לתקציב הצבאי של ישראל מציין הדו"ח, כי מעמסת הבטחון המוטלת על תושב ישראל היא גדולה פי 4 מזו המוטלת על תושב ארה"ב.

גידול הכוחות המצריים

באשר למצרים, נאמר בדו"ח, כי כוחות צבא מצרים גדלו במשך שנה מ־298,000 איש עד 323,000 איש.

הצבא המצרי מצויד עתה בשלוש דיוויזיות משוריינות במקום שתיים קודם לכן.

הדו"ח מגלה, כי בצבא מצרים קיימים עתה שני גדודים המצויידים בטילי קרקע־קרקע מדגם „סקאד", „סבורים כי טילים אלה נתונים לפיקוח סובייטי".

פיקוד ההגנה האווירית המצרית מצוייד ב־108 מטוסי קרב וכן בטילי קרקע־אוויר — 80 טילים מדגם „סאם־2", 65 מדגם „סאם־3" וכמה מדגם „סאם־6". פיקוד זה מצוייד גם בתותחי נ.מ. של 20, 23, 37, 57, 85 ו־100 מ"ם, במערכת מגוונת של מכ"ם וב־9 טייסות של מטוסי יירוט מדגם „מיג 21".

באשר לכוחות חיל האוויר המצרי נאמר בדו"ח כי בין 568 מטוסי הקרב — 38 מפציצי „טופולב 16", „מיראז' 5" שנתקבלו מלוב, 100 מפציצי יירוט מדגם „סו־7", 100 מטוסי „מיג 17" ו־100 מטוסי יירוט מדגם „מיג 21" המצויידים בטילי אוויר־אוויר מדגם „אטול".

לרשות הצבא המצרי עומדים אלפיים טנקים כבדים, בינוניים וקלים ואלפיים נגמ"שים.

לדברי המכון תקציב ההגנה של מצרים גדל מ־1737 מיליון דולר ב־1973—74 ל־3,117 מיליון דולר ב־1974/75.

כוחה של ישראל

באשר לישראל מציין הדו"ח כי צה"ל מורכב מ־33,500 אנשי צבא קבע ו־112,000 חיילים בשירות סדיר וכי תוך 72 שעות אפשר להגיע ל־400 אלף מגוייסים, לעומת 30,000 אנשי צבא קבע, 85,000 אנשי צבא סדיר ו־300 אלף אנשי מילואים בשנה שעברה.

הדו"ח מוסר כי צה"ל מצוייד ב־1,900 טנקים בינוניים, כולל טנקים מדגם „שרמן" ששופצו וטנקים מדגם „סנטוריון". נוסף על אלה מצוייד צה"ל ב־3,600 כלי רכב מלחמתיים משוריינים וב־2,500 נגמ"שים.

הדו"ח מציין כי הטיל „יריחו", טיל קרקע־קרקע שפותח, שטווח פעולתו הוא 550 ק"מ נמצא עתה בשלבי ייצור.

צי המלחמה הישראלי מורכב משתי צוללות (שלוש צוללות נוספות הוזמנו אך טרם סופקו) 13 ספינות מהירות המצויידות בטילי ים־ים מדגם „גבריאל" ו־9 ספינות משמר־טרפדות.

חיל האוויר מצוייד ב־466 מטוסי קרב בערך, כולל 10 מפציצים קלים מדגם „ווטור", 150 מפציצי יירוט מדגם „פ־4 אי" ו־180 מפציצי יירוט מדגם „סקייהוק". עוד נאמר בדו"ח כי הוזמנו מטוסים נוספים משני הדגמים האחרונים.

התקציב של ישראל גדל מ־1,474 מיליון דולר ב־1973/74 עד 3,688 מיליון דולר ב־1974/75.

יכולתה הצבאית של סוריה

באשר לסוריה, נאמר בדו"ח שגם היא הגדילה את הוצאות ההגנה שלה ואת יכולתה הצבאית. התקציב הצבאי של סוריה גדל מ־216 מיליון דולר בשנה שעברה ל־460 מיליון דולר בשנת 1974/75.

בצבא הסורי 137,500 קצינים וחיילים, מהם 125,000 בצבא היבשה הכולל שתי דיוויזיות של חיל רגלים ממונע, בריגדה משוריינת ושלוש בריגדות ממוכנות. הצבא מצוייד ב־24 סוללות טילי קרקע־אוויר מדגם „סא־2" ו„סא־3" וכן ב־14 סוללות טילים מדגם „סא־6", ב־1,600 טנקים בינוניים, ב־1,400 נגמ"שים ובמספר לא ידוע של טילי קרקע־קרקע מדגם „פראג", „סקאד", „הנתונים כפי הנראה תחת פיקוח סובייטי".

הדו"ח מציין כי השנה מצוייד הצבא הסורי במספר מטוסים קלמטוסי „מיג 23" בנוסף ל־200 מטוסי יירוט מדגם „מיג 23".

הדו"ח מציין כי מדינות המפרץ הפרסי ממשיכות לקבל כמויות נשק גדולות. בשנה שעברה הזמינו מדינות אלה נשק בסכומים גדולים בארה"ב, צרפת ובריטניה.

אירן רכשה 80 מטוסי יירוט אולטרא־מודרניים מדגם „פ־14" וערב הסעודית כ־100 מטוסי קרב, 150 טנקים בינוניים וכמות מכוניות של שריוניות.

הדו"ח מצביע על העובדה שמלחמת יום הכיפורים הבליטה את תפקיד בריה"מ וארה"ב במלחמות באיזור. „המלחמה גילתה את המגבלות הקיימות ביחסים בין מעצמות העל — מציין הדו"ח.

דיון על שיתוף התעשייה המקומית בהקמת כור גרעיני לייצור חשמל

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

נציגי חברת החשמל ונציגי התעשייה בארץ כונסו אתמול ע"י שר המסחר והתעשייה ח. בר לב לדיון בשיתוף התעשייה המקומית בהקמת כור גרעיני ליצור חשמל.

שר המסחר התעשייה ציין שהקמת הכור כרוכה בהשקעה של 500 מיליון דולאר, הוא הציע לשלב באופן מירבי את התעשייה המקומית בהקמת הכור ע"י ייצור חלקים ומרכיבים שונים שלו.

נציגי חברת החשמל אמרו שהדבר מותנה בכך שהתעשייה המקומית תעמוד בדרישות של מחירים, לוח זמנים וטיב, כמקובל בהזמנות בחו"ל. נציגי התעשייה הישראלית. ההסתדרות בקשו שחברת החשמל תפרט באופן מדוייק את דרישותיה. על פי הצעת שר המסחר התעשייה הוחלט להקים צוות משותף שבראשו יעמוד נציג חברת החשמל. צוות זה יקבע איזה חלקים יש לייצר בארץ ובאיזה תנאים.

בצוות ישתתפו גם מנהל חטיבת המתכת של משרד המסחר והתעשייה א. אשרי המהנדס הראשי של המשרד.

שר־האוצר יוצא בשבוע הבא לארה"ב

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שר האוצר י. רבינוביץ עומד לצאת בתחילת השבוע הבא לארה"ב, שם ישתתף בכינוס השנתי של קרן המטבע הבינלאומי והבנק העולמי.

שר האוצר ישהה בארה"ב כשבועיים ויופיע באספות של המגבית המאוחדת ומלווה הפיתוח.

הדולר מתאושש

בריסל, 19 (יופ"ע) — הדולר האמריקני החל היום להתאושש מן הירידה שפקדה אותו באמצע השבוע ופרט לשוקי הכספים בבריסל ובקופנהאגן עלה ערכו בכל שאר השווקים.

בפרנקפורט נמכר הדולר ב־2.65 מארקים, לעומת 2.64 יום לפני כן. עליה בסנט אחד בערכו של הדולר חלה גם בשווייצריה, שם הוא נמכר ב־2.99 פרנקים. כמו כן חלה עליה בערכו של הדולר בשוק הכספים בפאריס ובלונדון.

גם במחיר הזהב חלה עליה בשוק בציריך ובלונדון, בעוד שבפרנקפורט נשאר מחירו יציב.

4 ילדים נהרגו בהתפוצצות בכפר לבנוני

ביירות, 19 (יופ"ע) — 4 ילדים נהרגו בהתפוצצות פצצה בכפר ראשיד בדרום־מזרח לבנון, 22 ק"מ צפונית מן הגבול הישראלי — מסרו מקורות משטרתיים בביירות.

הילדים, שני בנים ושתי בנות היו בגיל 6—15 שנים ו־3 מהם נימנו על משפחה אחת. הילדים מצאו את הפצצה בפרברי הכפר ובלי לדעת שהיא טעונה חומר נפץ הביאו אותה לכפר, כדי למכור אותה לחנוני העוסק בקניית גרוטאות ברזל. היא התפוצצה לפני שהגיעו לחנות וארבעתם נהרגו.

לא נמסר, אם הפצצה היתה ישראלית. אולם מקורות לבנוניים ציינו שהכפר שימש מטרה להתקפות אוויר ישראליות.

יוטל על אצ'וויט להרכיב גם את הממשלה החדשה

אנקרה, 19 (יופ"ע) — נשיא טורקיה פהרי קורוטורק סיים היום את התייעצויותיו עם מנהיגי המפלגות הפוליטיות וקרוב לודאי שכבר מחר יטיל על ראש הממשלה בולנט אצ'וויט את התפקיד של הרכבת הממשלה החדשה.

גם הפרלמנט הטורקי הפסיק את פגרת הקיץ שלו והתכנס למושב חירום כדי להאריך את המצב הצבאי, שהונהג בטורקיה בזמן הפלישה לקפריסין. מצב החירום הוארך ב־45 יום נוספים.

נמסר, כי אחדים ממנהיגי המפלגות המליצו על עריכת בחירות חדשות בקרוב כדי למצוא פתרון דמוקרטי למצב בטורקיה.

בית הכנסת „תפארת צבי"

בבית הכנסת „תפארת צבי" רח' הרמן כהן 9 תל־אביב, ב„שבת שובה" בשעה 5.00 אחה"צ ידרוש בהלכה ואגדה הרב ישראל מ. לאו על הנושא „תשובת היחיד ותשובת הציבור".

בנק הרשטט הפסיד למעלה משני מיליארד ל"י

בון, 19 (ע"ר) — ההפסדים של בנק הרשטאט, שהתמוטט בחודש יוני עולים על 1,200 מיליון מארקים — על כך מסר אתמול יו"ר האגודה להגנת העוסקים הגרמנים. הד"ר, לודוויג פולן אמר במסיבת עתונאים כי כמחצית ההפסדים נגרמו לאחר שהבנק הפרטי הגדול ביותר של גרמניה המערבית הפסיק את תשלומיו. סגירתו בשעה שבבורסה של ניו יורק התנהלו העסקים גרמה להפסדים המסתכמים במאות מיליוני מארקים, הסביר פולן.

הוא ציין כי החישוב של ההפסדים מבוסס על ההנחה שהכונס הרשמי יצליח לכלול את נכסי הרשטאט בארה"ב, ששווים נאמד ב־410 מיליון מארקים, ברשימה הכללית של הנכסים.

אומדן ההפסדים של הבנק הוא עתה גדול פי שנים מהאומדן המקורי.

וילסון כבר פתח במערכת הבחירות

לונדון, 19 (יופ"ע) — ראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון פתח היום במערכת הבחירות, לקראת הבחירות שייערכו ב־10 באוקטובר.

וילסון הכריז, שהוא מבקש מנדט חדש לממשלת הלייבור שבראשותו, כדי להתגבר על המשבר הכלכלי החמור ביותר שפקד את בריטניה מאז מלחמת העולם השניה.

כתמריץ למסע הבחירות של מפלגת הלייבור שימשה ההודעה הרשמית לפיה חלה בחודש שעבר ירידה קטנה במספר המובטלים.

וילסון הגיע היום לליברפול, שם הציג את מועמדותו בבחירות והוא מייצג את האיזור הזה 24 שנים. וילסון כמוהו, כמנהיג השמרנים אדוארד הית ומנהיג המפלגה הליברלית ג'רמי תורפ הודיעו שביום ב' הקרוב יקיימו את מסיבת העתונאים הראשונה שלהם.

ישראל בראש ביתה באולימפיאדת השחמט לנשים

מדלין, קולומביה, 19 (יופ"ע) — ישראל מוליכה עם 5 נקודות בבית 3 של אולימפיאדת השחמט לנשים הנערכת כאן. ישראל צברה 5 נקודות ב־3 סיבובים והיא מוליכה לפני הונגריה — 3, בריטניה — 2.5, בראזיל — 0.5, מרוקו — 0.

בבית א' מוליכה בריה"מ, בבית ב' — רומניה, בבית ד' — יוגוסלוויה, ובבית ה' — בשיתוף צ'כוסלובקיה ומערב־גרמניה.

הופיעה חוברת מעודכנת של שמות הנופלים במלחמת יוהכ"פ

לקראת יום השנה למלחמת יום הכיפורים הוציא צה"ל חוברת מעודכנת של שמות החללים והנעדרים במלחמת יום הכיפורים.

החוברת מכילה שמותיהם של 2507 חללים ו־10 נעדרים. לא מתפרסמים שמותיהם של 10 חללים. עקב בקשת משפחותיהם.

במהדורה זו תיקנו כמה שיבושים שחלו במהדורה הראשונה, אשר הופצה בחודש מרס 74 במעלה מחצי מיליון עותקים. כמו כן נוספו בה שמותיהם של חללים אשר רק עתה הביעה המשפחה את הסכמתה לפרסום.

החוברת תמסר למשפחות השכולות בבתיהן בין התאריכים 19—24 בספטמבר 74 ע"י נציגי קציני הערים. כל משפחה תקבל שתי חוברות, אולם אם תבקשנה זאת תנתנה להם בו במקום חוברות נוספות.

המחלקה להנצחת החייל במשרד הבטחון תעביר כמות מתאימה של קובצים למוסדות ההנצחה, לעיריות ומועצות מקומיות, לספריות ולגופים ציבוריים שונים.

כל אזרח אשר מעוניין בהשגת הקובץ המעודכן, יפנה בכתב למשרד הבטחון — המחלקה להנצחת החייל, אבן גבירול 10 תל־אביב.

ועדת חוץ וביטחון קיימה ישיבה עם ראש הממשלה

ועדת חוץ ובטחון של הכנסת התכנסה אתמול לישיבה מיוחדת עם ראש הממשלה מר יצחק רבין ושמעה מפיו דו"ח על שיחותיו עם ראשי הממשל האמריקני בעת שליחותו בארצות הברית.

בתום דיווחו של ראש הממשלה, קיימה הועדה דיון.

כנס קצינים לסיכום מלחמת ההתשה

אתמול נערך כנס קצינים לסיכום לקחים של מלחמת ההתשה בכל הגזרות.

בכנס הציגו מפקדי מחלקות, פלוגות וגדודים והמקבילים להם מהזרועות והחילות, את הבעיות הארגוניות והטקטיות אשר התעוררו תוך כדי המלחמה.

בדיון חופשי הציגו מפקדים בכירים מכל הזרועות והחילות דעות ורעיונות בהקשר לסוג זה של לחימה.

סיכמו את הדיון הרמטכ"ל ושר הבטחון.

ראש ממשלת סוריה נועד עם קרייסקי

וינה, 19 (יופ"ע וע"צ) — ראש ממשלת סוריה מחמוד איובי המשיך היום בשיחותיו עם קאנצלר אוסטריה ברונו קרייסקי על שיפור היחסים בין שתי המדינות.

איובי השוהה באוסטריה בביקור רשמי שימשך שלושה ימים נועד גם עם הנשיא רודולף קירכשלגר.

הקנצלר קרייסקי הדגיש בנאומו שנשא בסעודה שנערכה לכבוד איובי, כי אוסטריה מבקשת לשמור על יחסים טובים עם כל ארצות המזרח התיכון. בנאומו דחה קרייסקי את הסירוב הסורי לגבי הסכסוך במזה"ת ולגבי ישראל ועמד על הקשרים הטובים הקיימים בין אוסטריה וישראל. קרייסקי אמר, כי ישראל היתה למולדתם החדשה של אלפי אזרחים אוסטריים לשעבר ושל מאות אלפי אנשים, שהיו קרבנות של רדיפות וחיפשו מקלט. אם לא נכיר בזכות קיומה של ישראל, לא נוכל להכיר בערכי הציוויליזציה שלנו — אמר קרייסקי.

לייר: זרימת מיליארדי דולארים למזה"ת — סכנה לעולם החופשי

קאנזאס סיטי, 19 (יופ"ע) — שר החוץ האמריקני לשעבר מלווין לייר אמר היום לאיגוד העתונות הלאומי כי הסכנה הגדולה ביותר לעולם החפשי אינה נשקפת עוד בעוצמה צבאית, אלא בזרימתם של ביליארדי דולרים מן העולם החופשי אל המזה"ת.

הוא אמר, כי בשש השנים הקרובות יעברו בידי העולם החופשי אל המזה"ת 600 מיליארד דולר וזהו סכום גדול פי שלושה מאשר רזרבות הכסף של כל גוש המדינות של העולם החופשי. סכום זה מספיק כדי לקנות את כל המניות בשוק המניות הניו יורקי, הוסיף, כי ההתחייבות של הממשלה הפדרלית, המדינות השונות, הרשויות המקומיות והאזרחים הפרטיים כלל לא יספיקו לסכום שיידרש על פי המשוער מן העולם החופשי.

לייר הביע לצערו על כך, שהמדינות המייצאות נפט ישקיעו לא בניירות לטווח קצר בבנקים בעולם החופשי, אלא לפחות לטווח של 24—30 חודשים. זהו צעד חיוני, כדי שתהיה ביקורת על האינפלציה ולמנוע מביליארדים של דולרים לצבור למזה"ת. כמו כן אמר, כי מכירת הנשק לארצות ערב, עליה פורסמו ידיעות באחרונה, לא תאזן את סחיפת הדולרים.

„עימות בין הלאומנות הערבית והלאומנות האיראנית הוא בלתי נמנע"

ביירות, 19 (ע"צ) — עימות במפרץ בין הלאומנות הערבית והלאומנות האיראנית הוא בלתי נמנע אם תמשיך איראן לכפות את הקריטריונים המדיניים שלה ואת הסדריה הצבאיים על מדינות ערב — כותב היום העתון „אל נהאר".

עתון זה פרסם סידרה של מאמרים על ההתפתחות המאסיבית של העוצמה הצבאית האיראנית, על היריבות הנסתרת הקיימת בין טהרן וריאד, הסכסוך הכרוני האיראני־עיראקי וההתערבות האיראנית בעומאן.

לדברי „אל נהאר" מלחמה ערבית־איראנית תהיה בעלת תוצאות הרסניות ביותר. העתון סבור שאם תפרוץ מלחמה מעין זו נזקיה יהיו גדולים מאלה של המלחמות הערביות־ישראליות.

אם תפרוץ מלחמה איראנית־ערבית היא תסכן את כל האיזור הדרומי־מערבי של אסיה ואת האינטרסים הבינלאומיים במאגרי הנפט באיזור זה. כותב העתון הביירותי. עם תום סידרת המאמרים מגיע „אל נהאר" למסקנה שמלחמה מעין זו עלולה להביא בעקבותיה עימות אמריקאי־סובייטי.

אבו דאבי, 19 (ע"ר) — שייח האמד בן מוחמד אל שארקי, בן 25, הוכרז רשמית כשליט פוג'ירה, לאחר מותו של אביו בבית חולים בלונדון ביום ג'.

ד"ר גולדמן ידון על פיצויים נוספים מגרמניה המערבית

בון, 19 (עתי"ס) — נשיא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן, עומד להגיע לבון בחודש הבא כדי לדון עם הקנצלר הלמוט שמידט בתשלום פיצויים נוספים לנפגעי הנאצים.

הדיונים יסבו על הצעת הממשלה הפדרלית המערב גרמנית לשלם סכום של 500 מיליון מרק לשם יצירת קרן, אשר ממנה אפשר יהיה לכסות את תביעותיהם של אלה המכונים „המקרים שלאחר 65".

לפי הצעותיו המקוריות של גולדמן נדרשו סכומים גבוהים הרבה יותר לפי האומדן של הארגונים היהודיים. אולם מתוך אינפורמציה מעודכנת יותר נתברר כי הממשלה הפדרלית היתה ריאליסטית יותר.

חוגי ממשלת בון אמרו, כי לבקשה אין כל אפשרות לשלם פיצויים למקרים אחרים שהועלו על ידי ד"ר גולדמן.

לאחר פגישתו עם הקנצלר שמידט יבקש ד"ר גולדמן להיפגש גם עם שר האוצר הפדרלי, הנס אפל.

בינתיים נמסר, כי הקונגרס היהודי העולמי ו־22 ארגונים יהודיים אחרים שהתכנסו לועידה בז'נווה, מתחו ביקורת על העמדה השלילית שנוקטת מזרח גרמניה כלפי הנושא של תשלום פיצויים לנפגעי הנאצים.

מחאה יוגוסלאווית לבריה"מ והונגריה

בלגראד, 19 (ע"צ) — יוגוסלוויה הגישה מחאה לשלטונות בריה"מ, צ'כוסלובקיה והונגריה, לאחר שנתגלתה בבטחה רבה „קומינפורם־ביורו" — על כך נמסר בביקורת שהושמעה בבלגראד.

היוגוסלאבים מציינים כי אזרחים שיצאו את המדינה ונמצאים במחנות בארצות הגוש המזרחי לאחר ניתוק היחסים בין בריה"מ ליוגוסלוויה ב־1948 יוזמו פעילות זו. בחוגים אלה מהגרים עתה בבריה"מ ובצ'כוסלובקיה.

באיגרת המחאה היוגוסלווית מסתמכת בלגראד על עיקרון אי־ההתערבות בעניינים הפנימיים של מדינות אחרות. בלגראד קוראה לשלוש המדינות לשים קץ לכל פעילות עוינת המתנהלת בשטחן נגד יוגוסלוויה.

קריאת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובביץ לנשי ובנות ישראל

ב"ה

הרבי שליט"א, בשיחתו מראש השנה זה, ביקש להעביר לכל נשי ובנות ישראל שבכל מקום ומקום, להקפיד בהדלקת נרות שבת. בקשה זו מופנית גם לבנות קטנות משהגיעו לגיל חינוך.

הרבי הוסיף וציטט מכתבי האר"י ז"ל כי בשבת שובה ניתן לתקן את מה שהחסירו במשך כל שבתות השנה, ולאור זאת משנה־חשיבות יש בשבת שובה (שבת זו) להתחיל ולהדליק נרות שבת, ולהמשיך בכך בכל ערבי שבתות וחגי השנה.

וגם בספר „ערוך השולחן" (סימן רס"ג סעיף ז') כב"א כי מנהג פשוט שבנות ישראל מגיל חינוך מדליקות נרות שבת.

ובדבר החידוש שבדבר הדגיש הרבי, שגם הקמת בתי־ספר מיוחדים לבנות, היה בבחינת חידוש עד שנרתמה לכך אשה צדקנית מפולין שבאה בדברים עם גדולי ישראל באותה התקופה והם הבינו שהדבר הכרחי לצורך השעה, כך גם הדבר בנידון הדלקת נרות שבת ויו"ט ע"י בנות ישראל.

בסיום הודיע הרבי שליט"א כי יתן שתי מטבעות לכל בת שתקבל על עצמה להדליק באופן קבוע נרות שבת ויו"ט, ובזכות אור נרות שבת קודש נזכה במהרה לאור הגאולה.

אגודת חסידי חב"ד
ת.ד. 46 לוד

נ.ב. באם מאיזו סיבה שתהיה לא הדליקו הנרות לפני שקיעת החמה, הרי זה היפך קדושת וגדולת השבת להדליקן אחרי זה. זמן הדלקת הנרות בכל ערב שבת מופיע במקום בולט בעיתון זה.

הנשיא קציר הוזמן להכתרת מלך נפאל

נשיא המדינה אפרים קציר הוזמן להכתרתו של מלך נפאל בחודש ינואר 1975 — זאת גילו לכתבי עתים בלוד אחותו של יורש העצר, הנסיכה שהגיעה ראיה לקשמי דוי שאה, ובעלה קומר קאדה ביקרם שאה, שבאו לביקור רשמי של חמישה ימים בישראל.

הידידות בין ישראל ונפאל נשענת זה שנים על קשרים הדוקים עם משפחת המלוכה. לפני 11 שנים ערך המלך מהנדרה המנוח ביקור רשמי בישראל וגם הנשיא שזר החזיר ביקור גומלין בנפאל. בין השניים התפתחה ידידות אישית ומר שזר תירגם משיריו של המלך המשורר מהנדרה.

הגיע עוה"ד הצרפתי שיסנגר על קאפוצ'י

עורך דין הצרפתי רולן דימא הגיע אתמול לישראל, כדי לסייע לסניגור של הארכיבישוף קפוצ'י, שמשפטו ייפתח היום.

בשיחה עם כתבים אמר עו"ד דימא, כי „חרף קשיי השפה, יש הסכמים בכורים בין מדינות שעורך דין זר, יכול לבוא לבקש להופיע בבית דין ישראלי".

מר דימא, המשוייך למפלגה הסוציאליסטית ונבחר פעמיים לבית הנבחרים, הטעים כי לא בא לארץ כפוליטיקאי. אלא כעורך דין, העוסק במקצועו בכל העולם. הוא הוזמן לארץ על ידי כמה אנשים וישמש כיועץ ללא שכר. הוא יעקוב אחר הפרשה המשפטית עד סיומה. אמר כי לאחרונה טיפל כעורך דין בענייני של העתון „לה קנאר אנשנה", משפחת פיקאסו ומשפחת ליפסקי.

ארה"ב תמכור לכווית נשק בשווי של 400 מיליון דולר

ואשינגטון, 19 (ע"צ) — ארה"ב עלולה למכור בקרוב נשק בסכום כולל של 400 מיליון דולר לכווית — על כך נמסר ממקור מוסמך בוושינגטון.

המקור ציין כי המו"מ שנמשך זה למעלה משנה וחצי עשוי להסתיים לפני סוף השנה ויתכן שהעיסקה תושלם תוך השבועות הקרובים.

ייתכן או חוזה על אספקת 38 מפציצי יירוט מדגם „סקיי הוק אי־4־כי" וטילי קרקע־אוויר מדגם „הוק".

כווית שלחה משלחת לרכוש מהמוסד הצרפתי־בריטי „יגואר" מטוסי „פאנטום פ־4" אך לבסוף נטשה הנסיכה — על פי המלצת הפנטגון — לרכוש את מטוסי „סקייהוק".

מקור מוסמך בוושינגטון מסר, בפנטגון דנים עתה במכירת מטוסי יירוט נוספים לערב הסעודית. בוושינגטון מצפים כי ערב הסעודית תפנה אל ארה"ב בבקשה שתעזור לקידום חיל האוויר שלה. ערב הסעודית כבר הזמינה שלוש טייסות מטוסי „פ־5 אי".

קבלת פני גיבורים באמסטרדאם לטייסים שהטיסו את הטרוריסטים לדמשק

אמסטרדם, 19 (ע"ר, ע"צ ויופ"ע) — המטוס שהטיס את המחבלים היפאניים מאמסטרדאם לדמשק, נחת היום אחה"צ בחזרה בנמל התעופה באמסטרדאם ולטייס המתנדב ושני אנשי הצוות נערכה קבלת פנים של גיבורים.

שר החוץ ההולנדי מקס ונדר סטול קידם את פניהם בנמל התעופה והמלכה יוליאנה הזמינה אותם לארמונה, כדי להעניק להם אותות הצטיינות על אומץ לבם.

הטייס המתנדב פים סירקס סיפר לאחר נחיתתו במסיבת עתונאים כי שלושת הטרוריסטים היפאניים לא היו מרוצים מהתוצאות שהשיגו והיתה להם הרגשה שנכשלו. סיפר, כי רגעי המתיחות היחידים היו לפני המראת המטוס באמסטרדאם אבל, מהרגע שהמטוס היה באוויר, התפתחו יחסים רגילים. תחילה לא החליפו מילים רבות, אולם לאחר מכן באו היפנים אל תא הטייס ושוחחנו על עניינים שונים, כגון גשם או מזג האוויר. אך לא על עניינים פוליטיים. סירקס הוסיף כי לא היה קשה להניע את היפנים למסור את אקדחיהם ואת הכסף ששולם להם ככופר נפש, לאחר שהמטוס נחת בדמשק. הטייס אמר, כי מסר את שני השקים עם הכסף לשגריר צרפת בסוריה וחזר לאמסטרדם כשברשותו קבלה על הסכום. לדבריו, נשאר הכסף אצל השגריר. ראש ממשלת הולנד סיפר, כי בחמשת הימים בהם החזיקו היפנים את בני הערובה בשגרירות צרפת בהאג היה על ממשלת הולנד לקבל הרבה החלטות קשות, ביניהן הסירוב להרשות לטרוריסטים לצאת מן המדינה יחד עם בני הערובה, ההחלטה הקשה שלא להיזקק לכח, כאשר המצור נמשך זמן רב והתביעה מן הטרוריסטים למסור את כל כלי הנשק, פרט לנשק קל לפני המראם מהולנד. ראש הממשלה סיכם באמרו, כי בוצע מבצע שיחרור נגד האנשים, אולם האנושות נחלה נצחון.

משרד החוץ היפני מסר כי יפאן לא תתבע לפי שעה מסוריה את הסגרתם של שלושת הטרוריסטים. שלטונות טוקיו סבורים, כי לממשלת הולנד וצרפת זכות עדיפות בעניין זה, כי הפשע בוצע על אדמת הולנד ובשגרירות צרפת בהאג. בשגרירות יפאן הוציאה בצידה צווי מעצר נגד שלושת הטרוריסטים. הטרוריסט הרביעי, ששוחרר מכלאו בפאריס מבוקש על ידי משטרת יפאן זה כזמן.

העתון „ניו יורק טיימס" כתב היום כי המעשה הנאות היחיד של שלטונות דמשק יהיה מעצר הטרוריסטים היפאניים והעמדתם לדין. צידון, שיועברו לידי משטרת הולנד. העולם יצפה לדעת בסקרנות, אם ממשלת סוריה תנהג על פי נוהגי העולם התרבותי או על פי נוהגי הטרוריזם.

שודדו בנק ביפאן „למען שחרור פלשתין"

טוקיו, 19 (ע"ר וע"צ) — שני אנשים שאמרו כי הם אנשי הצבא האדום היפני פרצו היום לבנק בטוקיו ושדדו סכום של 2 מיליון (כ־30 אלף ל"י) בשביל „קרן לשחרור פלשתין".

בהודעה המשטרה נאמר שהשניים הציגו בפני עובדי הבנק חפץ שהוחזק על ידם כפצצה ודרשו 20 מיליון אך המנהל נתן להם רק עשירית הסכום המבוקש ולאחר שקיבלו אותו נבלעו מן המקום.

2 תעשיינים נחטפו בארגנטינה

בואנוס איירס, 19 (ע"ר) — שני אחים, נציגים בכירים של החברה התעשייתית הגדולה ביותר של ארגנטינה, נחטפו היום, כנראה על ידי אנשי גרילה שמאלניים — מסרו מקורות משטרתיים בבואנוס איירס.

שני האחים, חואן וחורגה בורן, חברי הנהלת החברה „בונגה אי בורן" נחטפו בקרבת ביתם בפרבר של בואנוס איירס על ידי קבוצה של 15 אנשים שהסוו עצמם כטכנאי טלפון. „בונגה אי בורן" היא מן החברות הגדולות ביותר לשיווק דגנים בעולם ובבעלותה גם מפעלי טקסטיל ומפעלים לייצור מזון.

בתקריות ובפיצוצים שונים נהרגו בארגנטינה בשלושת הימים האחרונים 9 אנשים והמצב החמיר אתמול לאחר שאנשי הגרילה איימו להרוג קציני צבא ללא כל הבחנה.

עם חטיפתם של האחים בורן הגיע מספר החטופים בארגנטינה בשבועות האחרונים ל־32.

נשיאת ארגנטינה, מריה איזבל פרון כינסה את הממשלה לישיבה דחופה, כדי לדון בגל האלימות הפוקד את המדינה. גם מפקדי זרועות הצבא נוכחו בישיבה ומקורים אמרו, כי ייתכן שהצבא יקבל תפקיד יותר פעיל במלחמה נגד הגרילה. הועלתה גם סברה, שהגב' פרון תפנה לקונגרס ותבקש להכריז על מצב חירום, כדי שהממשלה תוכל לעצור אנשים בלי צו מעצר ולהחזיקם במעצר לזמן בלתי מוגבל עד להעמדתם לדין.

עם סגירת הגיליון

בנין האו"ם, 19 (ע"צ) — לשכת העצרת הכללית של האו"ם עברה לדון הלילה בהכללת „השאלה הפלשתינאית" בסדר יומה של העצרת.

הכללת השאלה בסדר היום נדרשה על ידי מדינות ערב, מדינות הגוש הסוציאליסטי ומדינות אפריקניות. באחרונה הצטרפה להצעה זאת, תורכיה וסין ואינדונזיה.

נציג ישראל באו"ם השגריר תקוע, שאינו חבר בלשכת, ביקש לאפשר לו ליטול את רשות הדיבור בדיון על נושא זה.

עירק תרמה 4 מיליון דולר לאש"ף

ביירות 19 (יופ"ע) — עירק תרמה סכום של 4 מיליון דולר כדי לעזור למהפכה הפלשתינאית והצהירה: הארגון לשחרור פלשתין הוא הנציג הבלעדי של העם הפלשתינאי — כך מסרה היום סוכנות הידיעות העירקית.

החלטתה של עירק לתרום 4 מיל' דולר לצרכי הפלשתינאים כלולה בהודעה משותפת שפורסמה עם תום שיחות שקיימו נציגי מפלגת הבעת העירקית ונציגי הארגון לשחרור פלשתין ובראשם האלד אל פאהום בבגדד.

ההודעה דוחה את החלטת מועצת הבטחון מס' 242, הקוראת לנסיגה ישראלית משטחים ערביים כבושים ולמתן גבולות בטוחים לישראל.

ראש ממשלת צפון תימן וחברי הקבינט שלו נפצעו בתאונה

ביירות 19 (ע"ר) — ראש ממשלת צפון תימן מוחסין אל עיני ושרים בממשלתו ופקידים בכירים נפצעו ביום ב' כאשר המטוס שבו טסו התרסק — על כך מסרה סוכנות הידיעות העיראקית מבגדאד.

הסוכנות אינה מוסרת את שמות שאר השרים שהיו במטוס.

בידי סין 200 עד 300 כלי נשק גרעיניים

לונדון, 19 (ע"ר) — יש להניח כי בידי סין נמצא עד מאגר של 200 עד 300 כלי נשק גרעיניים והמספר עלול לגדול במהירות — על כך מוסר המכון ללימודים אסטרטגיים בדו"ח השנתי שלו.

הדו"ח חוזר על הערכות קודמות, לפיהן ייתכן שטילים גרעיניים המסוגלים לפגוע במוסקבה מוכנים כבר לפעולה. עוד מוסר הדו"ח שטיל שיהיה מסוגל לפגוע במטרות השוכנות בארה"ב נמצא בשלבי פיתוח בסין.

הצבא הסיני, המונה שלושה מיליון חיל, מצוייד ומאומן בדרך כלל לצרכי „מלחמה עממית", אך לאחרונה מגבירים את המאמצים כדי לציידו בנשק מודרני.

שר הפנים הסובייטי נפגש עם יהודים עצורים

מוסקבה 19 (יופ"ע) — המלמת היהודים שנעצרו אתמול ליד בניין משרד הפנים הסובייטי לאחר שהניפו כרזות בהן דרשו להתיר להם לעלות לישראל, שוחררו כעבור שעתיים. בזמן מעצרם נפגשו עם שר הפנים הסובייטי ניקולאי שצ'ולוקוב — סיפרו היום שניים מן העצורים.

השר לא הפיח בהם תקוות רבות למתן היתרי העליה המבוקשים, אולם היה במצב רוח טוב ובינו לבין הצעירים התנהלו חילופי דברים ברוח טובה.

הוא אמר לאחד היהודים, שלא יוכל לצאת לישראל כיוון ששירת בצבא הסובייטי פחות מחמש שנים. לשני אמר, שעליו לצאת תחילה לישראל כדי לסקור את המצב שם, לפני שהוא יחליט להגר סופית. לשלישי, מהנדס בניין, אמר, שלא יוכל לצאת כיוון שבריה"מ זקוקה למהנדסי בניין.

צעדת ירושלים תשל"ה
3 אוקטובר 1974
סיום ההרשמה נדחה ל־25 ספטמבר 1974
לאחר מועד זה לא יתקבלו צועדים נוספים.
טפסי הרשמה ניתן לקבל בכל בתי הדואר בארץ
מפקדת הצעדה
ד.צ. 1010

שיחה עם חנן פורת

גילויי מסירות הנפש במלחמת יום הכיפורים אינם תופעה חולפת

את חנן פורת ספק אם יש צורך להציג בפני הציבורי שלו. האיש שהוא כיום מעמודי התווך של „גוש אמונים", ממשחררי ירושלים ב„מלחמת ששת הימים" שיצא בעקבותיה להקים ולישב מחדש עם חבריו את גוש עציון, עד שטלטלת יום הכיפורים תשל"ד ופציעתו הקשה בקרב למול התעלה ניערוהו בשנית משיגרת חייו. במשך תריסר החודשים שחלפו מאז הקדיש את ימיו ולילותיו למבצעי ההתנחלות בשומרון ולמאבק למען יישוב כל שטחי א"י, וכידוע מתנהל מאבק זה היום בעוצמה מחודשת. מפה לאוזן מהלכות שמועות על תכונה של עליה חדשה בשומרון כפתיחה לשנה תשל"ה. אולם כאשר פגשנוהו לשיחה של חשבון נפש בתקופת הימים הנוראים — לא היו עינינו נשואות לעתיד.

מאת ג. גולן

הימים, האירועים, תפניות השקפת העולם והתחושה הקיום שבין ראש השנה הקודמת לזו הבאה עלינו לטובה — הם שעמדו במרכזו השיחה.

איזו משמעות היתה לשנת תשל"ד בביאוגרפיה האישית והנפשית של חנן פורת — כאדם פרטי, וכמייצג „בני דוד והבורותו"? כיצד השתקף הזעזוע שפקד את החברה הישראלית — במראה האישית שלו? כיצד נראים לו המדינה, ממשלתה והציבור שבה, ששקעו כמדומה מחדש בכסנות החולין, בצרות העוסק היום יומי ובאין סוף פרשיות גדולות וקטנות — ברגע זה של חשבון נפש?

מלחמה מחוללת שינוי

לא במקרה חוזר חנן, אל מול כל שאלותינו, לאירועי המלחמה האחרונה. בה ובהם — המפתח לכל המתהווה כרגע, לדעתו. בדיבור הלו האופייני לו, אבל כשהבעת רבו מקסימלי בעיניו ההגדרות אומר חנן: „המלחמה היא עמידה של אדם, של עם מול איתן המוות, מול התרדה לעצם הקיום, מול הערעור של הבסיס השורש עליו בנית את חייך. מי שהתנסה בכך — יודע זאת היטב. כל מלחמה כמעט מחוללת שינוי במי שהתנסה בה. גם מלחמת ששת הימים חוללה בי שינוי עמוק. בעקבותיה — עליתי לכפר עציון. אבל ביום הכיפורים האחרון תפסה אותי פתאום ההכרה שזוהי מלחמה על עצם הקיום. שאנו וכל אלה שמסביבי ממש עומדים למול המוות. וברגע ההתנסות באימת המוות, כשאתה שוכב בשדה, מול שמים גבוהים, הסכנה בעיניך — אין שום דבר יותר, הכל מעורטל, כל הכיסויים הנפשיים והחושים שנאחזת בהם — נעלמים. ואין, אין לך יותר במה להאחז — אלא באמונה. במישור האישי, ההתנסות של הקרב, הפציעה, השולים, בית החולים, המפגש עם הפצועים — התנסות זו יצרה בי הכרה ברורה שאין משמעות לחיים, אין להם שום תוכן וטעם, בלי ההתמצאות להאחז במימד שמעבר לחיים. במציאות האלוקית, באמונה. המלחמה האחרונה תקיפה בי תחילה את השאלה של טעם הקיום — ובעקבותיה את התשובה של האמונה. אין מצב שבו אדם נתקל בשאלה זו בחריפות עזה יותר — למצב שבו הוא עומד מול אימת המוות. וכשהוא מוצא תשובה — התשובה היא אישית, נסיונית, חוויתית ולכן עזה כפל כפליים. ביקשתי להדביק בתחושה זו גם חברים בבית החולים, ואני מנסה להדביק בה את האנשים שאני נפגש עמהם מאז. ברור לי היום, יותר מאשר אי פעם בחיי, שאם אינך נאחז במשהו שמעבר ומעל לחיים — אין לך כלום ואין שום משמעות".

מן המימד האישי הביוגראפי מקיש חנן פורת למימד הציבורי: „המלחמה היא נקודת מבחן קיומית. לא רק ללוחם הבודד אלא לציבור שלם של אנשים, למסגרת כולה. גם הציבור שואל אז את עצמו: מה אם כן המשמעות, מה הטעם, מה היעוד לקיומי במסגרת המדינית שלנו? כאשר עם עומד על עצם הקיום — עולה בו מאליה שאלה פשטנית: בשביל מה בעצם להאבק? האם יש כאן דברים חשובים כחיי היחיד או אין. ואם אין — אז צריך לארוז מזוודות וללכת, אז למה לי ההתייסרות והמאמץ והקרבנות הללו? כלומר, מלחמת יום הכיפורים משליך העלתה שאלות יסוד של קיומי וקיום עם ישראל בחריפות שלא ידענו כמותה קודם, שאלות שתבעו מענה, שהעיקו עד כדי כך שאילצו אותי ואת חברי לצאת מן המציאות שלווה של קיום יום-יומי. ושתבעו אותנו למעשים, וזו כנראה הסיבה להתעוררות שלנו".

סדקים ותהום

שאלנו: אבל האם תחיית האמונה שלך ושל חבריך איננה כבועות חוויות. מיקום? באיזה סכוי כי יתר הלוחמים ויתר הישראלים יצאו ממלחמת תשל"ד ללא תשובה לשאלות היסוד שנשארו בעינם?

„כשאני מנתח את המציאות סביבי באמת נראה לי שיש סדקים עמוקים של מבוכה ושל ערעור יסודות, בעיקר בנוער, ומתחת לסדקים אלה — תהום. השאלות שנשאלות ע"י הנוער אינן שאלות של קינטור. אלה הן ביטוי לתהיה ומבוכה אמיתיות ועמוקות מאד. אין מילים שיתארו את חריפות הערעור של הנוער היום לגבי עצם קיומו של עם ישראל. אני יכול לומר זאת בבטחון — כי אני נפגש עם הרבה נוער. לפי הכרתי מה שקורה עכשיו זה שהצירוף המדינית והדילוגית אוכלת את פירות הנסיון ליצור ניכור בין תורה ואמונה לבין הרעיון הלאומי של יישוב א"י. הרב קוק זצ"ל הריע עולמות בזמנו כאשר התקבל בקונגרס הציוני הניסוח: הציונות אין לה דבר עם הדת. הוא אמר אז

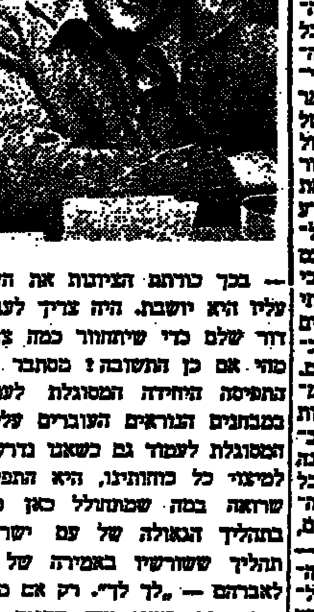

— בכך כורתת הציונות את הענף עליו היא יושבת. היה צריך לעבור דור שלם כדי שיתחוור כמה צדק מרן. אם כן התשובה? מסתבר שהתפיסה היחידה המסוגלת לעמוד במבחנים הנוראים העוברים עלינו, המסוגלת לעמוד גם כשאנו נדרשים למיצוי כל כוחותינו, היא התפיסה שרואה במה שמתחולל כאן פרק בתהליך הגאולה של עם ישראל. תהליך ששורשיו באמירה של ה' לאברהם — „לך לך". רק אם כבורים בכך שאנו חוד החנית של עם ישראל לדורותיו ולא קבוצה מנותקת שנמצאת במקרה במקום הזה, רק אם חשים שכוח העמידה שלנו נגזר מכוח החיות האלוקית, רק אם מאמינים שמצוות יישוב א"י כפי שאומרים חז"ל באחד המקומות — שקולה כנגד קיום כל המצוות, הרי שיש טעם למאבקים ולנסיונות הקשים ויש כוח נפשי ופיזי לעמוד בהם, בארץ ישראל. אין כנראה טעם, אין כוח קיום לעמנו ללא כוחה של האמונה בתורה וללא ההתאמצות להגשים את האידיאל של ממלכת כוהנים וגוי קדוש".

ההתעוררות לאמונה

האם יש לכל אדם, בנקודת מבט של תפיסה זו, תפקיד אקטיבי בתהליך יהודה של „ממלכת כהנים"?

„הרי מיסודותיה של הציונות הדתית היתה האמונה שקמעה, קמעה, בהתעוררות מלמטה, בשותפות האדם והעם, תבוא הגאולה. האדם במעשיו יכול לעכבה. או לזרזה (אם כי לעצרה אין בכוחו...) ואין ספק שמוטלת עליו האחריות לצבות כמיטב יכולתו להגשמתה ולקירובה! שנת תשל"ד הוכיחה והבגיגה, שיכולת העמידה וההמשך של ההגשמה הציונית אינן אפשריות יותר בשום דרך — חוץ מזו של היניקה משורשי עם ישראל ואמונתו. אני חושב שהתגלה לעין כל שההגיונים הוא חלילה גזירת כליה עלינו. דבר זה מטיל כמובן על הציבור הדתי בתפיסת הציונות הדתית אחריות גדולה ונוראה. הציבור הזה שראה זהות בין מושגי תורה ואמונה ובין הלאום — הוא הוא חוט השדרה היחיד שיוביל את עם ישראל לעתידו (דבר שניסו — והצליחו — לטשטש בדור הקודם). ציבור זה של אנשים הדבקים באמונה בתבורה זה, הוא ההנהגה הפוטנציאלית האמתית של עם ישראל. בשל כך צורב כל כך הפער בין התפקיד ושיעור הקומה הנדרשים — לבין ההנהגה של הציבור הדתי הלאומי למעשה, הנהגה שהיא קטנה ושתדלנית והרבה חמור מזה... כאב לי שהדימוי שנוצר, בגללה, לכוח החי הצומח עתה מלמטה בנוער שלנו, בישיבות, בהתנחלויות ובהתיישבות, הוא דימוי מוטעה ומטעה.

לבנות מחדש

באשנו הזויים, מהשרות האגב האחרונה של חנן פורת אל עיקר דבריו — הפקיד הפרט בישראל, ברגע, ליטול חלק אקטיבי במהלך המאורעות, כתרומתו האישית לקרוב גאולת העם, הוא אומר:

„להתערב במהלך המאורעות — זה אבן יסוד בציונות. אבל מה אם ההתערבותך נוגדת מחשבה של חלק אחר מעמך או של ממשלתך? על כך אני עונה, כפרט וכציג בתוך הציבור של גוש אמונים, שמה שנראה לנו כדחיפות ראשונה במעלה היום — זה המאמץ לעשיה בשטח. אנחנו זקוקים כאוזר היום לשוב לבנות מחדש את עולם המעשה ד' עולם הרוח בתוך ישראל. נכון שצורך זה דחף אותנו לקונפליקט בין שתי נאמנויות. נאמנות אחת — למדינת ישראל, ממשלתה וכל מוסדותיה, בהם יסוד תקומת ישראל. אנחנו רואים את יסוד סמכותה של הממשלה — בציבוץ מן המלכות שבתורה: אבל יש לנו נאמנות שניה, לערכי היסוד של תורה ו' אמונה לתפיסה הלאומית היסודית של הציונות. לדעתי, התפיסה הלאומית הזו מוצאת עכשיו את מבטאה וביטוייה הממשיים ביותר — בנושא ההתנחלות. בעצם, הכיוון הציוני, הדרך המדינית להתנחלות — היא צריכים להנתן ע"י ממשלת ישראל. אבל במקום זאת היא תיקנה תקנות של איסור רכישת קרקע, איסור רכישת בתים ואיסור התיישבות בחלקים של א"י. בתקנות אלה יש סתירה וערעור של רעיון היסוד של שיבת עם ישראל לארצו. ואני לא מתייחס כאן לאבסורד שבהם גם מבחינת זכויות האזרח. הרי לו היתה חוקה למדינת ישראל אין ספק שסעיף מרכזי בה היתה זכותו היסודית של אדם יהודי להתיישב בכל א"י. גם במסגרת הסדר עם מדינות ערב — אחד מתנאי ההסכם חייב להיות זכותם של יהודים לשבת בכל שטח משטחי א"י ולו גם בשלטון אחר. האיסור שהוטל עלינו הוא, אם כן דבר נורא בעיני, תקנה בטלה ומבוטלת, עניין המערער את עצם הטעם לחיינו בארץ ישראל. אבל בכך אינני בא לבטל את הכרת הערך של ממשלת ישראל וחשיבות עצם קיומה. אין לי ספק שמוסדות ומסגרות הממלכתיות שלנו — שורשם בקדושה, למרות שהעומדים בראשם היום אינם מכירים בכך. אבל לאותן תקנות ואיסורים שהוטלו על ההתיישבות בא"י אני מתייחס כאל אותה ריקמה סרטנית, שדווקא בעקירתה — יש כדי להבריא את הגוף. כשאדם נתקל בתקנות ואיסורים המנוגדים לעצם טעם קיומו ומהות אמונתו-חובתו לעקרם ולא לציית הכיד ציות עיוור".

האמונה בחיות העם

נסינו לצנן את להט אמונתו של חנן בכך שהזכרנו לו בשנית את אווירת האכזבה וההתפרקות האופייניות היום לרחוב הישראלי. הרי על רקעה נראים הוא וחבריו כקבוצת מאמינים-תמהוניים, כחבר אידיאליסטים-באיטי, באין הציונות הבזמה שנקשתה לסגנן רוחה מובילה אותו לאכזבה ולייאוש? האין גא שותף לייאוש מכל תקווה להביא שינוי במדינה, ייאוש כששמשם את מקורם לאחר הרבה חודשי שיחה?

„יאוש ?" — משיב חנן פורת בתבהנן בחיוך „אין יאוש בעולם הזה כלל — אמר כבר ר' נחמן מברצלב. חוץ מזה אני מאמין בכוח חיותו של עם ישראל. כמה שתהיה חיות זו מכוסה ונעלמת, אשר ללבותה עד שתצא על פני השטח. מה שקרה ליהדות רוסיה יכול לשמש לנו כאן אות וסימן. גם גילויי מסירות הנפש שבלהבה, הדביקות הזו בין הפרטים שבתוך עם ישראל, שסייעו והקריבו עצמם זה למען זה — אינני רואה בהם רגע של פיוט חולף אלא גילוי מהותי של כחות פנימיים הקיימים בעמנו ומתפרצים מפעם לפעם. אני מאמין בכוחנו לעורר אותם כוחות גם בשעות אפורות וגם בתקופות ביניים. כמו הרגע הזה שבו אנו מצויים עתה — ולאו דווקא בבלהמה.

איך מעוררים? האם לא ע"י הרדפות אליו של נסיון לתת קצת יותר הסבות סוציאליות קצת יותר פולקלור יהודי בחינוך, קצת יותר טוהר בדיה ותיקון המוסר השלטוני והמנגנוני.

הוצאת הנקודה היהודית מהנעלם לגלוי כוונית לפי דעתי רק בדרך אחת: הדרך להחייאת שעור הקומה של עם ישראל, הדרך לחידוש הדבקות בארץ ישראל והאחוזות בה בגופה ממש. לכן אני רואה בתנועת ההתנחלות שלנו — את האמוץ לקראת החייאתו הרוחנית והלאומית של העם. ואין לבוא ולטגון בייאוש שאין בשביל מי ואין בשביל מה להאבק. אין נשמה אבודה בעם ישראל. אפילו לא אנשי מוקד ו' שיה... הבאבקין — איננו מתייאש לעולם, ובצדק: המציאות ביסינו מר כיתה לו טוב וכוב, בבקביוליתיה לכתב בספר, בנבואה, כי באמונתו הוא ריאליסט יותר מכל אלה שאינם מאמינים".

„על חטא" העלמת מס

מאת יצחק דויטש

מס הכנסה עלה בימים אלה לכותרות. הגורם לכך הוא פרשת חקירתו ומעצרו של פרופ' אברהם הוכמן מנהל המחלקה לאנטוקולוגיה בביה"ח האוניברסיטאי הדסה בירושלים.

לפרשה זו נתלוו כל סממני הסנסציה. מדובר כאן ברופא חוקר בעל שם עולמי.

החקירה בענייני מס הכנסה צמחה על רקע חששות כבדים בנושא האתיקה המקצועית. נטען כי הוא פיתח לו פרקטיקה פרטית בין כתלי בית החולים, כאשר החולים ובני המשפחות חשים כי חיים ומות נתונים ע"י התשלום או אי התשלום שלהם. האיש מוכר בחוג רחב. כפי שיש לו מעריצים, יש לו שומרי טינה רבים. כל אלה יחד הולידו את ההתעניינות היוצאת מגדר הרגיל בפרשה זו.

מהבחינה האישית של הפרופ' הוכמן הרי אסור לחרוץ דין. בשלב זה הוא חשוד בלבד. עדיין אף איננו נאשם. כל עוד הוא לא הורשע בדין — אין לראותו בחזקת חייב. לכן אין להגזים ולקבוע יחס אליו. יהיה משפט והוא שיקבע חבותו או זכאותו.

מכת העלמות

אולם התופעה של העלמות הכנסה אינה תלויה במקרה זה או אחר. מסתבר כי הוא פושה אצלנו כנגע. שר האוצר מר י. רבינוביץ אמר לאחרונה כי היקף ההעלמה מגיע להרבה מיליארדים. לאור מבן ריכך את האומדן.

האמת היא שכל אומדן לגבי היקף העלמות טוב כחברו. אין שום נתונים מדוייקים מי בעלים כמה. אילו ידעו זאת הרי מן הסתם היו מונעים את העלמות ומבצעיהן היו עומדים לדין.

אך ישנה תחושה עמוקה בציבור שזהו מצב נתון. הוא קיים בחוגים ובשכבות למיניהם. ישנה אוהדה להעלמות מוסכמות, של שותפות לעבירה.

במרבית המקרים אין הרופא צריך לומר למבקרהו כי הוא מבקש מזומנים. המבקר עצמו יוציא את ה„ארצלים" או את ה„ויצמנים". אם בכל זאת ישתמש בפנקס שקים, הרי כמובן מאליו יכתוב: „לפקודת עצמי". התחושה שלו היא כי בדרך זו הוא מקטין את התשלום: בהפרש שמס הכנסה היה נוטל, כך הוא חושב, מתחלקים אולי שניהם — הרופא והחולה. למה אם כן יתן שיק לפקודת הרופא, המשאיר לו נטו קטן וממילא צריך להגדיל את הברוטו?

גם קונה הדירה אצל הקבלן פלוני ואלמוני חושב באותם מונחים. מזומנים רק יגדילו את הסכום. הרי הוא איננו עובד לשם שמים. יתרה מזו: הרי במקרים רבים יש לקונה אינטרס משלו לתת מזומנים כדי „לקבור" את הכסף השחור שבידו ולהכשירו ע"י השקעה בדירה.

כך גם נוהגים לגבי המורה המקבל את התשלום עבור שיעורים פרטיים. אם לא יישאר לו ביד נטו — הרי כל העסק אינו כדאי עבורו. ומה איכפת לה לאמא? יש לו למורה עניין נוסף ב„נטו", שכן הוא איננו רוצה להתעסק בהגשת דוחו"ת והצהרות לשלטונות המס. הלא את המשכורת הרשמית הוא מקבל לאחר ניכוי מס. אם הוא עובד אחר הצהרים או בערב, הרי איננו מחפש לעצמו נוסף על כך התעסקות עם מס הכנסה.

בצורה זו או אחרת מתפשט נגע העלמת המס. הוא קיים בקרב שכירים שונים, מורים, בעלי מקצוע למיניהם (מנכ"ל „כור" גילה באחת ההזדמנויות כי ישנם עובדים שעבודתם במפעל היא רק הכסות הרשמית, ואילו עיקר ההכנסה שלהם באה מעבודות פרטית): אך בעיקרו של דבר קיימת התופעה בקרב העצמאיים. שם הסכומים גדולים ונכבדים יותר.

האשם איננו בשלטונות המס

מדי פעם, נשמעת ביקורת בעניין זה כלפי שלטונות מס הכנסה. מאשימים אותם כאילו הם-הם הגורמים העיקריים להתפתחות העלמות המסים. האמת היא שמבחינה מינהלית אי אפשר לבוא ולדרוש סתימת כל הפרצות.

שלטונות המס פועלים באמצעות מחלקת החקירות והמשפטים. מדי שנה בשנה מגיעים למעלה ממליון פתקי אינפורמציה לתיקים השונים. תכנית העבודה של מס הכנסה כוללת התפרסות חקירות הן מבחינה גיאוגרפית והן מבחינה ענפית. מדי שנה נתונים בישראל כארבעים פסקי דין בתיקים על העלמת מס. נוסף על כך מצאים עוד כ-300 פסקי דין לגבי עבירות טכניות. בדקו ומצאו כי בישראל נתונים פי 4 יותר פסקי דין בעבירות על העלמות מס מאשר בארה"ב ובריטניה.

אדרבה. לעתים ישנה הרגשה ששלטונות מס הכנסה נכנסים עמוק מדי לעצמות של האזרח. נישומים רבים מתלוננים על אווירת „אינקויזיציה" — מתוך הגזמה כמובן — בחקירות המס. רבים מקבלים אלרגיה מפני ביקור אצל פקיד השומה.

מהבחינה הזו אין מס הכנסה פופולארי מדי.

לכן אין לתלות את הקולר — מזוית ראייה זו — בשלטונות המס.

אפשר לבקר תופעות אחרות, הן בתחום התחיקה והן בתחום השפיטה. לא תמיד עומדים פסקי הדין ביחס מתאים לחומרת העבירה. נוצרת לעתים הרגשה שגזל הציבור, כלומר גזל המדינה, פחות חמור מגזל היחיד. גם החברה מתייחסת בסלחנות רבה יותר למעלים מס מאשר למי שמשלשל ידו לכיס חבירו. כך גם ניתן להצביע על „חורים" בחוק המאפשרים השתמטות או התחמקות ממס בלי אמצעי הרתעה מספיקים.

תורא גנב

אולם, עם כל החשיבות שישנה לפרטים האמורים לא בכך העיקר. המפתח לבעייה היא כי — לא עכברא גנב אלא תורא גנב.

שיטת המסים הקיימת בישראל מזמינה התחמקות והשתמטות ממס. כאשר המס השולי מגיע ל-87 אגורה ללירה — זהו תמריץ להעלמת הכנסה. ככל שהכדאיות בהעלמה גוברת, גם הפיתוי לה גובר. גם אלה שהבעייה שלהם איננה המס של 87 אחוזים, אלא 60 ו-70 אחוזים, הם מועמדים להעלמה — שכן לשיעור זה הם מגיעים בהכנסה בינונית למדי.

בעניין זה צריך לדעת שהמבחן הקשה יותר הוא זה של העצמאי. השכיר מקבל את „הלוקש" מהמוכן — ומסתכל על „הנטו". במרבית המקרים אין הוא צריך להתלבט אם להצהיר או לא להצהיר, אם לנכות או לא לנכות. המלאכה נעשית עבורו. רק לעתים רחוקות יש לו האפשרות „להסתדר" עם מעסיקו ע"י רישום כוזב. אין כן העצמאי. על כל לירה שהוא מצהיר, הוא עומד בפני הברירה: להצהיר ולשלם 87 אגורה, או להישאר עם לירה שלמה בלי להצהיר?

אין בכך הצדקה. המעשה ממשיך להיות פגום ופסול. אבל ברי כי השיטה דוחפת לכך. היא התמריץ להעלמה.

יתכן גם שבסופו של דבר החשבון איננו כדאי. קופת האוצר יוצאת נפסדת. הפסד ההכנסה מהעלמות המס גדול משכר ההכנסה המיוחלת של שיעורי המס הגבוהים.

אין זאת אומרת כי כאשר יצומצמו שיעורי המס יחדלו מעלימים והכל יחזרו בתשובה. זהו חזון לאחרית הימים. אבל התמריץ הגדול להעלמה יחלש. והאווירה תשתפר.

אירועי סוף השנה שחלפה בתחום המסים מחייבים הרהורי תשובה בסוגיה זו. הן של היחיד והן של הרשות.

ממראות הימים

בשוק הכפרות

יומן ניו-יורק

ישראל תפשה השנה מקום מרכזי בחייהם של יהודי ארה"ב

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

אם בשנים כתקופן יהדות אמריקה מזוהה עם ישראל, על אחת כמה וכמה בשנה, שמלחמת יום הכפורים הטילה צילה על הצבור היהודי ומלאה אותו דאגה חרדה. על אף כל האירועים האחרים באמריקה. שהגדול בהם — פרשת ווטרגייט שהביאה להתפטרותו של הנשיא ניקסון, בחנו היהודים את האירועים מאספקלריה ישראלית.

באחרונה עלתה השאלה אם מדינת ישראל אכן זכאית לתפוס מקום מרכזי בחיי הגולה, ואם למרכזיות זו השפעה רוחנית, שעשויה להציל את יושבי הפזורה מטמיעה ומהתנכרות. — שאלה זו הועלתה ע"י ראבאיים, בעיקר ריפורמים ובחלקם גם שמרנים. ברב-שיח בנושא זה טען ד"ר יעקב נויזנר, פרופסור לדת באוניברסיטת בראון בפרובידנס, ראוד איילנד, שמדינת ישראל א י נ ה ממלאה תפקיד מרכזי בחיים צבוריים רוחניים של יהדות אמריקה. לעומתו טען הראבאי הריפורמי דוד פוליש לישראל כמרכז רוחני. גם הראבאי הריפורמי ד"ר יוג'ין בורוביץ עורך ירחון „שמע" תמך בדעתו של ד"ר נויזנר. אף נוסד אירגון רעיוני בשם „ברירה", שמטרתו לטפח רעיון של אי-תלות התפוצה האמריקאנית בישראל. ולהפריך את הדעה, שיהדות אמריקה תלויה מבחינה רוחנית במדינת ישראל.

ישראל בראש דאגותיה של יהדות אמריקה

אולם כל זה בגדר עיונים מופשטים אצל הוגי דעות וחוקרים מסוג מסויים. הציבור הרחב אינו מרבה לחפש הגדרות ליחסים בין ישראל לגולה. הוא „לוקח" את יחסים אלה כטבעיים, כמובנים מאליהם; ולא רק שעוקב בעירנות מתמדת, תוך הזדהות אישית אחרי כל מה שקורה בישראל, ובעולם ביחס לישראל. אלא רוב פעולותיו סובבות סביב הציר ישראל, אם במגביות ובמילווה מהות, אם בהגנות פוליטיות.

יש לציין שאף הספקנים פעילים למעשה למען ישראל. הפקפוקים והספקות נובעים כשני מקורות. ראשית, מיעוט ידיעה ביהדות, חולשה התקשרות לערכים דתיים ורופפת השרשים היהודיים.

שנית, העדר השפעה רוחנית ממקיה כישראל. נכון שקיימה זיקה למדינה, אבל האם קיימת גם זיקה בכיוון הפוך? האם השפיעה המשפיעה הבדיקה על הציבה הנוגד היהודי כבלם נגד ההתבוללות?

השפעה רוחנית מישראל קלושה למדי

על שאלות אלה אין תשובה חיובית. השליחים הבורים שנשלחו על ידי הסוכנות היהודית לא הצליחו לחרוש חריש עמוק בחינוך היהודי באמריקה. מחנכים מוסמכים אמריקאניים שוללים את יעילותם של הבוגרים הללו ואת כישורם להשפיע על הנוער היהודי. הרב ד"ר יוסף חיים לוקשטיין, נשיא אוניברסיטת בר-אילן, שהוא פרופסור בישיבה אוניברסיטה ובימר של ישיבת רמב"ן — אומר, שרובם של הבורים מישראל אינם מתאימים להפקידם.

גם התפתחויות מסויימות בישראל אין בהן כדי לשמש מופת לגולה. מבחינה פוליטית, שאינה משוללת היבט דתי, העובדה שאין אף יהודי דתי בממשלה הנוכחית אינה מוסיפה להאדרתה של המדינה בתור דוגמה העשויה להשפיע.

ההיאוריה של אחד העם על מדינה יהודית כמרכז רוחני לגולה לא עמדה במבחן המציאות. למרות כל זה לעצם קיומה של מדינת ישראל, — הרף כלפרצות והופעות שליליות — השפעה מכריעה על החיים היהודיים באמריקה. ובכל שמדינה נתונה בציבור, וככל שבאיים עליה אויבים, נפשם של היהודים קשורה יותר אליה, והיא עומדת בראש דאגתם. לקשר זה משמעות גם מבחינה רוחנית וחזית.

עמדה איתנה שהניבה פירות

בסוף השנה קרה התפתחות משמחת בעניין יהודי רוסיה, כאשר הלחץ לשחרורם באמריקה הניב פירות, במידה רבה. תיקון ג'קסון השיג את מטרתו.

היה זמן שמנהיגים יהודיים מן הממסד היו נבונים לוויתורים בעקבות הלחץ של הבית הלבן ושל קיסינג'ר, עד כדי כך שהסנטור הנרי ג'קסון הטיף מוסר לנציגים יהודיים וגם הפריך זכותם לדבר בשם הקהל היהודי. „אתם מייצגים את יהדות אמריקה ?" — שאל את המנהיגים האלה. „הרי אני נציגם של יהודים, כפי שמעידים אלפי מברקים שאני מקבל מיהודים אמריקאניים המעודדים אותי במאבק למען יהודי רוסיה".

בשעה זו יש להזכיר את אלה שתרומתם הביאה את התוצאות שהושגו. הצעירים היהודיים מרוסיה בוריס שפרלינג ואישה קוזאקוב הסעירו את הקהל. יעקב בירנבאום, נכדו של ד"ר נתן בירנבאום, אירגן את „מאבק הסטודנטים למען יהודי רוסיה". הוא גייס את הנוער האקדימאי לפעולות אלה.

טוב מרכזיותה של ישראל נתגלתה גם בנידון זה. אם כי רדיפות על יהודים ויהדות ברוסיה היה די בהן לעורר מחאה פה, איבתה של בריה"מ כלפי ישראל, המומשן של מדינות ערב הסתה להתקפות על ישראל, הוו הגורם העיקרי לעורר התנגדות למלא דרישותיהם של שליטי הקרמלין תוך ה„דיטאנט". אין זה מקרה שהסינטור ג'קסון, שמנגד להענקות ותוויתים לרוסיה ב„הקרבתה" הדי-סדרית, הוא גם מהובביה הנלהבים של מדינת ישראל.

אם הדרישה לחופש הגירה מרוסיה מוגדרת רשמית כדרישה ל„חופש הגירה" סתם. ידוע שהכוונה היא לעלייה לישראל. וגם זה מדגיש מרכזיותה של ישראל בכל המאבקים היהודיים.

מכאן שאחת על מה יתוולתו הכתוכחים. להשפעה מדינת ישראל נקודת המוקד של כל הבעיות והפעולות בצבור היהודי בארה"ב.

„גירוש אמריקה" נמשך

בחזית הפנימית של יהדות זו הבעיות בעינן עומדות. נודדי היהודים בארה"ב נמשכו גם בשנה שעברה. יהודים רבים המשיכו לעזוב מקומות מגוריהם בשכונות יהודיות, הנבנאות בתהליך חילופי אוכלוסין, מיהודים לכושים ופורטו-ריקאנים, או שכבר עברו תהליך זה, שאנו עדים לו מזה עשרות שנים.

אולם בשנה אחרונה בולטים שתי מגמות חדשות. אחת, יהודים מסרבים לברוח. הם מתקוממים נגד המתכוננים, לפעמים באלימות, לרשת את בתיהם. הם מגינים על שכונותיהם. תופעה זו מתבלטת במיוחד ברובע יהודי, קראון הייטס, בברוקלין. הכח המניע של התמורדות זו: האדמו"ר מליובאוויטש, שפסק על חסידיו והשפיע על יהודים אחרים, להשאר במקום. עוד לפני שנים אחדות אורגנה, ע"י חסידי לובאוויץ', בהוראתו של הרבי קבוצת הגנה בשם „מכבים" ששמרה על יהודים מהתקפותיהם של כושיים, וגם עשתה שפטים במתנפלים, אחרי שהמשטרה הכליזה אזלת-יד. מאז שופר המצב בקראון הייטס. נוסדה מועצת הרובע בה מיוצגים יהודים וכושים, והיא מהווה גורם מרגיע.

יהודים מתגוננים

התגוננותם של תושבים יהודיים מנעה את האיום. התרוששות אלה מצאו הד בכל הארץ ותרמה גם לירידתו של ראש העיר הקודם מר ג'ון לינדסי ולהכשלת מועמדותו בבחירות לנשיאות ארה"ב.

בשתי שכונות אלה הדפו היהודים את נסיונותיהם של כושים להבריח אותם ולרשת מקומם; ומאז התבצרו היהודים ומעמדם וגם יוקרתם הוקו.

שני מקרים אלה עודדו את היהודים גם במקומות אחרים להתקומם נגד „גירוש אמריקה", שהופך תהליך מתמיד ו„טבעי", ושהיה מקובל שאין מנוס ממנו.

יחד עם זה בצבצה בשנה שעברה מגמה חדשה והיא לייסד מעין „עיירות יהודיות", „שטעטל" במהדורה חדשה, לא בפרברים, כי אם במקומות מיוחדים במרחק מה מן הכרך הסואן.

עיירות יהודיות

הנסיון הראשון נעשה לפני כעשר שנים ע"י חסידי הרבי מסקוור. הם יסדו בקירבת העיירה מונסי ד' ספרינג וואלי במדינת ניו יורק עיירה שקראו „ניו סקוור", כלומר, סקוור החדשה. „סקוור" באנגלית משמעותו כיכר, כמו „טיימס סקוור" ולכן לשם זה צלצול אנגלי.

נסיון זה, הראשון בסוגו, הצליח.

אחרי שעיירה יהודית זו עברה חבלי לידה, וגם איימה עליה התמוטטות, היא משגשגת כיום. רוב תושביה פרנסתם בניו יורק. הם מקיימים קו אוטובוסים מיוחד משם למטרופולין.

בסוף השנה עבר הרבי מסטמאר עם מאות משפחות מחסידיו לעיירה מונרו, במדינת ניו-יורק, במבואות הרי הקטסקילס, שם נוסדה עיירה חסידית. עם זאת שכונת וויליאמסבורג לא נעזבה והיא הומה עדיין מתושביה הדתיים. אבל מובן שאין בזה להוסיף כח ואיתנות לשכונת וויליאמסבורג, הידועה באופיה המקורי ובחיים יהודיים תוססים. גם אין בזה לחזק את הלכתם של יהודים תושבי שכונות מעורבות עם כושים ופורטוריקאנים לעמוד על מקומם ולא לנטוש את בתיהם ומוסדותיהם בתהליך של „גירוש אמריקה".

החרדה למצבה של ישראל והזדהות מוחלטת

בסוף השנה מעיקה על יהודי אמריקה הדאגה לישראל כאשר נוכחים לדעת את היחס השלילי של כמעט כל המדינות, בעוד שידידותה של ארה"ב והכיכתה מוהגות בכמה הבאים והתפתחויות כאובבות. בעוד שעד כה הגורם הראשי במדיניות ארה"ב כלפי המזרח התיכון, ד"ר הנרי קיסינג'ר, היה שנוי במחלוקת, כיום כף המאזניים נוטה לא לצדו. אצל יהודים רבים מתגברים החששות החשדים והמעטת האמון בו.

אמנם ישנם רבים שחושבים אותו לידיד, וגם מאמינים שלא יעשה כיהו שלילי לישראל במתכוון, אבל האמון אף אצל אלה אינו איתן כבמקודם. יחד עם זה יש לקבוע שעם החילופין ב„בית-הלבן" מעמדו של שר החוץ ולא בלבד שלא נתערער, אלא להיפך, הוא נתחזק עוד. מכמה טעמים, והעיקר שהנשיא פורד אינו מומחה למדיניות החוץ, וסגנו רוקפלר הוא ידידו ופטרונו של קיסינג'ר מכבר. הם תמימי דעים, בדרך כלל, במדיניות החוץ.

השנה נסתיימה בבקורו של רה"מ יצחק רבין בואשינגטון, שתוצאותיו טרם נערכו כראוי, וכולנו בין צפיה לחרדה, בתפילה לשלום ובטחון לישראל.

רמת הגולן

מאת א. י. ברור

בדורנו ובעתותיו נמסר בשם חכמי תורה שמרובה קדושת הגולן משל עבר הירדן (המובן ממלכת תוסין) והוא ארץ זבת חלב ודבש (לפי התורה). שלוש טעויות בכך:

א) הגולן חלק מעבר הירדן שבכתב ושבע"פ. השם חל על כל כיבושי מרעיה ממזרח לירדן עד המדבר ומנחל ארנון בדרום עד החרמון שבצפון.

ב) אין יתרון קדושה לגולן על שאר עבה"י, הנכלל בדרגה הראשונה של עשר הקדושות שנימנו במשנה (כלים א' ו'): עשר קדושות הן: ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. כל חבלי א"י שוים בקדושתם. עבה"י אינו שונה בקדושתו משתי הארצות האחרות, שמנו חכמים לעניני הלכה בארץ ישראל: שלוש ארצות לביעור, יהודה ועבר הירדן והגליל (שביעית ט', ב'). הקדים רבינו הקדוש את עבר הירדן לגליל, מפני שדרומו סמוך ליהודה קרוב לירושלים, יותר מהגליל. אין גם הפסק של ארץ כותים כבין יהודה והגליל. ובכן: קדושת הגולן ועבה"י כולן לקדושת יהודה והקונה בו כקונה בפרברי ירושלים כה שנאמר על סוריא חל על אחת כמה וכמה על עבה"י (סוף חלה).

ג) בנוגע לארץ זבת חלב ודבש נאמר: רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש (ביכורים א' י'). אין הלכה כר"י הגלילי, אבל בסלילת השבח „ארץ זבת חלב ודבש" מודים חכמים, כי הוא ניתן בתורה רק לארץ כנען ולא לעבר הירדן. במשנה תורה שנאמרה בעבה"י מדובר כמה פעמים על הביאה הקרובה לארץ זבת חלב ודבש, הכוונה לשניהם יחד. בשפע החלב עלתה ארץ המקנה והמרעה הטוב, המדה עבטי המקנה שבישראל, על עבר הירדן המערבי. — כנען שמלפנים. וכן המצב עד היום במשקי בדויים ופלחים, שלא הושפעו מההקלאות וסגירול בהמות של היהודים. תמרים זבי דבש, הדבש שבתורה, אין בעבר הירדן והגולן בכלל.

*

בתנאי אין הגולן בה"א הידיעה ובמובן של חבל ארץ, אלא גולן, עיר המקלט שבבשן, שניתנה ללוים ממשפחת הגרשוני (דברים ד', מ"ג; יהושע כ' ח'; כ"א כ"ז).

בימי הבית השני נתקבל השם הגולן, גאולאניטיס ביוונית לארץ בבשן המערבית, המשובה לבקעת הירדן. במשנה השם „הגבלין" תעתיק מיוונית; בעקבות משיחא חוצפא יסגא — והגליל יחרב והגבלן ישום (סוטה ט' ט"ו). הגליל הורס כחורבנו ושממת הגולן הולכות ובנות בידי חלוצינו — רק החוצפה גוברת בישראל. לילית הובעת צרה עלינו, לרסת את אחד מאנ"ש וד"ל.

הגולן הוא חלקו המשובח של הבשן, ולו יש ליחס שבחי הבשן שבמקרא, גבוה הוא בהגליל שממולו במערב, ורוחות ים נושאות גשם מגיעות אליו כבלי שהוכשלו בהרי הגליל, לכן הספיקו להצמחת יערות אלונים רבים, שמהם גוזו משוטים לאניות תרשיש של צור (יחזקאל כ"ז, ו'). ביערות אלה שכנו חיות טרף גדולות, ומכאן השואת שבט דן ל„גור אריה יזנק מן הבשן" (דברים ל"ג כ"ב). היערות נגדעו במשך תקופה ארוכה וחודשים לא נוטעו ובמקומם גדל מרעה דשן ומכאן: „חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים ואילים בני בשן" (שם ל"ב י"ד). פרות הבשן, שהניבו „חמאת בקר" היו מפורסמות בימי הבית הראשון והנביא עמוס השתמש בשמן בהשאלה לבני אדם תקיפים בריאים ושמנים: שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר שומרון העושקות דלים (ד' א' עיין בתרגום וברש"י). עד היום הפרות הגולניות משובחות מכל גזעי הבקר המקומיים שבתחום ארץ ישראל של עולי מצרים. עד לפני כחמישים שנה היו גם המשקים היהודיים מחזיקים פרות גולניות. השם גולן נשתמר בפי הערבים. כגליל מתחלק הגולן לעליון בצפון ולתחתון בדרום. הראשון מכונה בפי הערבים ארד איריביע, ארץ המרעה. השני ארד אל קמה, ארץ החיטה.

בדורות האחרונים לבית השני היה הישוב בגולן יהודי ברובו, אבל גם נכרים היו. בתוכם מתיוונים שונאי ישראל, כרובים. סוסיתא, היפוס ביוונית, הגדולה בערי הגולן היתה נכרית ברובה, לכן פטרוה חכמים מחובת המעשרות. אבל לא הוציאוה מקדושת ארץ ישראל, לא כללוה במושג „ארץ העמים" (תוספתא, צוקרמנדל, אהלות, י"ח ג'), על אף תרבות הגויים לא פקעה הקדושה כמסלית זו של שבט חצי המנשה. בעוון-גליון שעל שם מארקוס שריי (11, 5) מסופר על עדר של אלפים חזירים בין סוסיתא (4 קים מבורה לקיבוץ עין גב שעל שפת ים כנרת) וים כנרת. כל סעודה לא תספק" (משיר הכבוד ליום ג') אפשר גם לאמור על ארץ הקודש כמו על הקב"ה.

*

עד המאה ה-8 לספירה היה ישוב יהודי גדול בגולן ועדות לכך הרבות בתי כנסיות. בימי השלטון הערבי חרב עבר הירדן והיה לנוה בדויים, ורק יקיבים קבועים מעטים נשארו בו עד אמצע המאה הי"ט. קרוב אחרי 1890 קנו הנדיב רוטשילד, יהודים מרוסיה ומארה"ב רבבות דונמים בדרום-מזרח של הגולן, נבנו מדבבות אחדות שהיו לבניינים בעיני הפחה הטורקי שבדמשק, והוא גירש את כל המתיישבים בשנת 1899. השטחים נשארו קניין יהודי, ועד 1948 היתה איקא מחכירה אותם לפלחים בשכירות קטנה.

שבנו לנחלת חצי המנשה שבעבר הירדן ובניתים אנו לא רק בפיתי דמשק הקרובה כמבטי הוותה ברחוקים, אלא לערבים כולם. ידינו פרושות לאבינו שבשמים שנחזיק מעמד באדמת קודש זו המוקפת כנרת ובצפת ומדרום אצוה אויבים האורבים לנפשנו. תעמוד נא לגולן היהודי ולכל הישוב היהודי בארץ זכותם של שומרי שבת, משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ומבריסים חדש לעבודת.

هكذا من الاجل

עיטורי — סופרים וספרים

כסה ועשור

מאת הרב דב כץ

ראש השנה הוא יום הראשון לימי התשובה ויום הכיפורים הוא אחרון לימי התשובה. אולם שני חגים אלה אינם דומים זה לזה — ויש לכל אחד מהם פנים אחרות ואולי גם, לכאורה, ניגודיות.

יום התחדשות

ראש השנה הוא יום ההתחדשות, יום שבו ניתן לאדם לחדש את חייו. לפי המסורת, נגמרה בריאת העולם ביום זה ונוצר האדם: „זה היום תחילת מעשיך, זכרון ליום ראשון". ובכל שנה ושנה ביום זה, אנו חייבים לחדש את חיינו ומעשינו ולהתחיל חשבון חדש.

הכלל הראשון בתורת היהדות הוא שהאדם איננו סטאטי, איננו עומד והוא יכול להשתנות תמיד. משום כך אין אנו מונים את הזמן לפי השמש, ככל אומות העולם, משום שהשמש מופיעה לפנינו תמיד באותו מצב, אלא לפי הלבנה שמתחדשת לפנינו בכל חודש, ומקדשים אותה בכל חודש ומברכים „מחדש חדשים", כדי שנתחדש גם אנחנו בכל חודש. ועל אחת כמה שעלינו להתחדש בראש השנה, הנקרא „החודש". הכתוב אומר: „תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" (תהלים פא). הבריית במלה „בחודש" פתרתה ופירשו חז"ל שהכוונה היא לראש השנה, שחל בתחילת החודש בזמן שהלבנה מתכסית בו (ראה ביצה ט"ז). הרי שראש השנה נקרא „החודש" סתם, משום שביום זה צריך כל אחד לחדש את עצמו. וכן דרשו חז"ל: „תקעו בחודש שופר" — „חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם" (ילקוט תהלים פ"א).

התחדשות זאת זוהי התשובה, שיתחיל הכל מחדש כאילו נולד עכשיו. חז"ל אומרים: „תשובה קדמה לבריאת העולם, שנאמר (תהלים צ): בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותבל — תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם" (פסחים נ"ד, בר"ר א) וכשם שהתשובה קדמה לבריאת העולם, כך יש בכוחו של כל אדם להפוך את עצמו על ידי התשובה למצב שהוא היה לפני שנברא. הוא יכול תמיד להתחיל את כל חייו מחדש כקטן שנולד. וזה מה שאומרים חכמינו, שהקב"ה מקבל את השבים ו„בורא אותם בריה חדשה" (שמו"ר י"ט). וכן אומר הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז ה"ז): „אמש היה זה שנאוי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד וכו'". וכך הוא גם קובע (שם פ"ב ה"ד) שמדרכי התשובה שהחוטא „משנה שמו, כלומר אני אחר ואיני האיש שעשה אותן המעשים". למטרה זו נועדו ימי ראש השנה ליום התחדשות. אין לחשוב ביום זה על העבר וכל פניו צריכות להיות משואות לעתיד, ליהפך לאיש אחר ולהתחיל בחיים חדשים. הרי זה מה שאמר הכתוב: „יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה'" (ישעי' נ"ה).

ומשום כך לא אומרים בר"ה שום וידויים ולא מזכירים שום חטא. יש פוסקים שכשאומרים „אבינו מלכנו" לא אומרים „חטאנו לפניך", „סלח ומחל לכל עוונותינו" ולא „מחוק שטרי חובותינו" ולא „מחה והעבר פשעינו וחטאתינו" וכל דבר שנזכר בו עניין של חטא. ואף לפי נוסח אשכנז שאומרים „חטאנו לפניך", אין להכות על הלב, כדי לא לבזות לעצמו. אלא יש לחשוב שאבותינו חטאו אבל אנחנו „אין לנו מלך אלא אתה" (ראה „משנה ברורה" סי' תקפ"ד, א'). ואף צריכים להיזהר מרמז של חטא, נוהגים לא לאכול אגוזים משום שאגוז הוא בגימטריא חטא. ולהיפך, נוהגים לאכול רימונים לשם רמז שירבו זכויותינו כרימון. הכל כדי לרכז כל המחשבה לחידוש החיים למעשים טובים ולרכישת זכויות, כי כל המטרה של ר"ה כאמור הוא לעתיד ולא לעבר.

אמנם, הרי התנאי בתשובה הוא גם החרטה על העבר והרמב"ם פוסק שעיקר התשובה הוא הווידוי, אבל אלה הן הכנות לתשובה, האמצעים לתשובה, כפי שעוד נעמוד על כך. אבל מהות התשובה היא ההתחדשות, חידוש הדרך וחידוש המעשים לעתיד, שבזה נעשה כקטן שנולד, כבריה חדשה.

כל הנעשה נגזר מלמעלה

אם אי אפשר לתקן את העבר, איך אפשר לאדם למחוק על ידי התשובה את כל העבירות שעשה? וכבר עומד על כך הרמח"ל בספרו „מסילת ישרים" (סוף פ"ד): „איך יתקן האדם את אשר עיוות כשהחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חבירו או שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היוכל להסיר המעשה הזה מן המציאות?". וכן שואלים רבים ממפרשי ההשובה.

אולם, באמת אין צורך לתקן על ידי התשובה את המעשים שנעשו אלא צריך לתקן את עצמו, כי הרי אנו מאמינים ש„הבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים", ואין שום בריה יכולה לשנות בהם כלום. אם רצח אדם את חברו, הרי נגזר עליו ליהרג, כי אחרת לא היה יכול לפגוע בו, וכבר אמרו חז"ל: „מיום שחרב ביהמ"ק, אעפ"י שבטלו סנהדרין, דין ארבע מיתות לא בטלו. מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו. מי שנתחייב שריפה, או נופל בדליקה או נחש מכישו. ומי שנתחייב הריגה, או נמסר למלכות או לסטים באים עליו" (כתובות ל'). כמו כן אין אדם יכול לנגוע במוכן לרעהו אפילו כמלוא נימא, כי „אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה" (חולין ז:). אי־אפשר לשנות שום מעשה בעולם כי הכל נגזר מראש. אלא פשיעתו של הרוצח או החובל וכדו' היא בזה שהוא ביצע את המעשה הרע הזה, כי הרבה שלוחים למקום וה' היה מוצא דרך אחרת איך לבצע את גזירתו.

לגבי דין מעקה כתוב: „כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו" (דברים כ"ב). ועומדים חז"ל על הביטוי „הנופל", ומפרשים „כי יפול הנופל — ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית, שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל, אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב (שבת ל"ב). פירוש הדבר, שכבר נגזר על האיש הזה שיפול מן הגג וייהרג, כפי שמפרש רש"י: „דכתיב קורא הדורות מראש, שנגלו לפניו הדורות ומעשיהם וזמן פורענותם", ובכל זאת חייב האיש הזה שלא עשה מעקה כי הוא ביצע את המעשה. התשובה היא התיקון האישי ולא תיקון הפשע.

לפי זה אין לאדם לעקור על ידי התשובה את המעשים שעשה ולמחוק אותם מהמציאות, כפי שאומר רמח"ל, אלא עליו לתקן את עצמו, שלהבא, לא יעשה מעשים כאלה, שיחדש את חייו ויתחיל בדרך חדשה.

וזהו הרעיון של המלכויות שאומרים בר"ה: חז"ל אומרים: „אמר הקב"ה, אימרו לפני בראש השנה מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" (ראש השנה ט"ז). בכל שנה ושנה, ביום ראש השנה, צריכים להגיד בתפילה פסוקים שכתובים בהם על מלכותו של ה' בעולם כדי לחדש מלכותו.

וזהו גם הטעם של תקיעת השופר. כי היו רגילים להכתיר את המלך בתקיעת שופרות. וכן נאמר בסוף המאמר, ששואלים: „במה?" כלומר, במה יאמרו לפניו מלכויות? ומשיבים: „בשופר". אמנם יש עוד רמזים רבים בתקיעת שופר, אבל עיקר הטעם הוא שבזה אנו מכתירים מחדש בכל שנה ושנה את ה' למלך עלינו, הכתרה מתוך תשובה וקבלת עול מלכות שמים מחדש, כמו שאמרנו. והפסוקים של המזמור שאומרים לפני תקיעת שופר יוכיחו, שמדברים כולם על מלכות שמים: „כי מלך כל הארץ אלקים"; „מלך גדול על כל הארץ", „מלך אלוקים על גויים וגו'".

ומעניין שגם בשופר ישנם דינים שלא יהיה בו שום רמז של חטא כמו שציינו בנהגים שונים של ר"ה. פוסקים ששופר של פרה פסול משום שהוא מזכיר החטא של העגל (ר"ה כ"ו). יש שם גם טעם אחר למה פסול שופר של פרה, משום שהוא נקרא קרן. ויש שמפרשים, משום שקרן הוא אב הנזיקין לאלה שכוונתם להזיק ואין נגיחה אלא בקרן, והרי גם בזה רמז לחטא. וכפי שאמרנו, אין צריך להזכיר כלל בר"ה שום רמז של חטא ולחשוב רק על חידוש המעשים לעתיד.

התעלות התשובה וחזרות השגחתה

יש לציין שאין התשובה מותנית דווקא בחטא, כי צדיקים עוסקים כל ימיהם בתשובה. מספרים על רב סעדיה גאון, שבכל יום היה מתעלה בהכרתו בה' והיה שב בתשובה על אשר ביום אתמול לא היה במדריגה זו. כבר אמרנו שהאדם איננו סטאטי ועליו להתחדש כל יום והיא היא התשובה.

והואיל ויום ראש השנה הוא, כאמור, יום התחדשות, לכן הוא יום של שמחה, אסור להתענות בו ואוכלים ושותים כבכל חג. וכמו שמצינו בספר נחמיה (פ"ח) שאמר נחמיה לכל העם ביום הראשון לחודש השביעי, היינו בראש השנה: „אל תתאבלו ואל תבכו וכו' לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וכו' כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם" ובהיות שניתן לאדם ביום ראש השנה לחדש את חייו ולהתחיל הכל מחדש, אין לך שמחה גדולה מזו.

עד כאן על מהותו של ראש השנה.

יום הכיפורים — תחילתו חרטה ווידויים וסופו התחדשות

שונה הוא מזה לגמרי יום הכיפורים ויש לו צורה אחרת, צורה ניגודית. פני יום הכיפורים צריכות להיות מופנות בעיקר לעבר, לחרטה על העבר ולכפרה על העבר. וכך אומר הכתוב: „כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" (ויקרא ט"ז). ביום הכיפורים — בניגוד לראש השנה — מרבים בווידויים ארוכים על כל החטאים שרק יכולים לעלות על הדעת, קלים וחמורים, כלליים ופרטיים, וחוזרים עליהם במשך היום עשר פעמים, בלחש ובציבור. ומכים דווקא על הלב בכל חטא וחטא כדי להדגיש שזה מכוון לעצמו. גם עבודת הכהן הגדול בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה מתבטאת בעיקר בווידויים על החטאים, וכשהיה נכנס לקודש הקדשים ומזכיר את שם המפורש. היה מתפלל שלוש פעמים: על עצמו וביתו, על משפחת הכוהנים ועל כל בית ישראל, שה' יסלח להם על החטאים והעוונות והפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו.

וזה היה גם הרעיון של השעיר השני שהכהן הגדול היה מתוודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, ושלחו אותו לעזאזל המדברה. ושם היו משליכים אותו מצוק סלע ומרסקים אותו, כדי לסמל בזה שמתפרקים מעוונותיהם.

כמו כן חייבים להתענות כל היום בחמישה עינויים ולעמוד כל היום בתפילות ובתחנונים שיכפרו להם על עוונותיהם.

בזה אני חושב גם לראות את הסיבה שנהגו ערך כה רב לאמירת „כל נדרי" שמקדימים אותה לפני התפילה ומתחילים בה את היום הקדוש, שקבעו לה ניגון מיוחד וההמונים מחשיבים אותה כל כך, והרי לכאורה אין זו אלא התרת נדרים, ומהו הערך הרב שמצאו בה?

אמנם, הטעם לפומביות של התרת הנדרים היא כדי להפגין נגד הצדוקים הקראים שאינם מאמינים בתורה שבעל פה ולא קיבלו את ההלכה של התרת נדרים על ידי חכם. אולם חושבני שנוסף לכך החשיבו כל כך עניין התרת הנדרים משום שיסודה הוא החרטה, כפי שמבהירים ב„כל נדרי": „בכולהון איחרטנא בהון", וזו מהווה סמל לכל מהותו של יום הכיפורים המבוסס על החרטה לשעבר.

לכאורה נראה בזה כאילו יש ניגוד בין ראש השנה ויום הכיפורים ושישנן כאן שתי דרכים של תשובה. אבל לא כן הדבר. גם תכליתו של יום הכיפורים הוא ההתחדשות, שהאדם יחדש את חייו ויתחיל בדרך חדשה. אבל אין בכוחו של אדם לקום פתאום ולהשתנות בבת אחת והוא זקוק לאמצעים לכך. אמנם צדיקים גמורים שבים מיד בר"ה, נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים ולשלום ואינם זקוקים ליום הכיפורים, אבל כל העם, שהם בינונים, זקוקים להכנות ולאמצעים, ואלה הם האמצעים: החרטה, הווידויים, הצומות, העינויים. ובאמת גם לפני ראש השנה משתמשים באמצעים אלה ואומרים סליחות ווידויים, כפי שתיקנו הקדמונים, ובפרט בערב ראש השנה שמרבים בווידויים ארוכים ונוהגים לצום חצי יום, וגם מתירים נדרים, ואולי מאותו טעם שאמרנו כדי להדגיש עניין החרטה, אבל אין זו המטרה, ואם יישארו רק בזה ולא יגיעו לתכליתם — עדיין לא השיגו את העיקר.

ואמנם כך אנו קוראים בהפטרת יום הכיפורים: „הכזה יהי' צום אבחרהו, יום ענות האדם נפשו, הלכוף כאגמון ראשו, שק ואפר יציע וכו'", אלא מהו הצום — מסיים הנביא — „הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו ומבשרך לא תתעלם" (ישעיה נ"ח). מדובר כאן ביוה"כ, כי בימי ישעיה עוד לא נתחייבו בשום צום אחר, וכך מבארים המפרשים, ולכאורה איזה קשר בין הדברים האחרונים שהם עניינים רגילים של יום יום לצום יום הכיפורים?

אלא הנביא מדגיש כאן שהצום ועינוי הנפש וכד', שהם לגבי העבר, אינם אלא אמצעים, והמטרה צריכה להתחיל בעתיד בדרך חדשה בחיים היומיומיים, לעשות צדקה וחסד, להיטיב עם הבריות וכו' וכו'.

וכן למדים מההפטרה שקוראים במנחה במעשה נינוה: „וירא האלקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה" (יונה ג') ומציינים חז"ל שלא כתוב „וירא ה' את תעניתם ואת שקם", אלא „וירא האלקים את מעשיהם", למרות שהכריזו צום על האדם והבהמה והתכסו בשקים וישבו על האפר, כי אלו רק אמצעים, אבל המטרה היא: התחדשות המעשים.

ואמנם בפנות היום, לפני נעילת השער, כשבאים לידי סיכום ברגעים האחרונים, אין אומרים ווידויים על העבר — „חטאתי, עויתי ופשעתי" — אלא מקבל עליו לעתיד כמו בראש השנה: „שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד"; „ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"; „ה' הוא האלוקים".

כלומר הוא מחדש עליו קבלת עול מלכות שמים, כי זוהי מהות התשובה.

ההתחדשות הזאת היא גם המוטו של התשובה: „השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם".

התשובה באה על ידי שיתחדש את הימים. וכן תפילתו של דוד: „לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נ"א). לב חדש ורוח חדשה.

ויהי רצון שיחדש ה' עלינו שנה טובה, שנה של מעשים טובים, שנת גאולה וישועה לנו ולכל ישראל.

עיונים בתורה ובהוראת פרקי השבת

מאת מ. אונגרפלד

הכרך שלפנינו *) העשירי בסידרת „מעיינות", מוקדש כולו לשבת. נושא זה זכה, כידוע, לספרות עשירה והעשירה הביבליוגרפית, הנבחרת לדרכי ההוראה וההדרכה בנושא שבת, המובאת בסוף המאסף, מונה 147 פריטים. ואכן היא כוללת ספרים וקבצים רבים, המכילים דברי תורה ועיון, הגות ומחקר, פרקי קריאה וספרות, תיאורי מנהגים ומסורות.

שלושים וארבעה החיבורים מאת אנשי תורה הגות והוראה, המובאים בספרנו, מגמתם להעמיק את העיון במשנת השבת ולהדריך את המורים והמחנכים, כיצד להורות ולהסביר את ענייני השבת. מלבד זה מובאות כאן תשובותיהם של ששה מחנכים וחוקרים על שאלות שהוצגו בפניהם, בנושאים המבהירים את דרכי החינוך של הדור הצעיר לשמירת השבת.

בשלושת המאמרים הראשונים שבספר, מובאים עיונים בתורה ובהוראת פרקי השבת שבתורה. י. מוריאל מנתח ומפרש את פסוקי התורה שבהם מסתיים סיפור הבריאה „ויכלו השמים והארץ וכל צבאם". זהו שיר הלל לכבוד השלמת מלאכת הבריאה על ידי בורא עולם, ובמרכזו יום השביעי, המצויין בארבע סגולות: הכילוי (ויכולו), השביתה (וישבות), הברכה (ויברך), והקדושה (ויקדש), שהמחבר מסביר אותן על פי מדרשי חז"ל ודיעות המפרשים.

פירוש מעמיק נותן נ. קופרמן ל„שבת של מרה", זו שקדמה למתן תורה, ויש בה כדי ללמד על האמונה והבטחון בה'. פעמיים לפני מתן תורה נאמר על מצוות השבת — בין המצוות שניתנו במרה (שמות ט"ו) ובקשר עם ירידת המן (שם ט"ז) ואולם חז"ל כבר הראו לנו כי עוד לפני יציאת מצרים ידעו בני ישראל את מצוות השבת ואף שמרו אותה. קופרמן מבסס כאן את דבריו על דברי חז"ל בש"ס ובמדרשים ובספרי מדרשים.

בחלק הראשון של מאמרו „זכור ושמור", דן ח. חמיאל על מקומה של מצוות שבת בעשרת הדברות. זה ליד זה מובאים ומתפרשים בעשרים ושנים נושאים מעורות הערות מדריכות, ומוסברים בדיעות חז"ל ופרשני התורה של ימינו. חלקו השני של המאמר דן בהבנת טעמה של מצוות השבת, לפי המובא בפסוקי התורה המצווים על שמירת השבת. חמיאל מראה כאן את השלימות האחדותית השלובה גם בנושא השבת והמסייעות להבין את משמעותן של סמיכויות השבת למצוות אחרות בתורה ובמקרא כולן: את שינוי הטעמים ב„זכור ושמור" את מבנה הפרשיות המביאות את האזהרות על שמירת השבת, ואת משמעותו של הביטוי „לעשות את השבת". ההסברים ניתנים תוך עיון בפסוקים ותוך שימת לב לחזרות, להקבלות, למלים מנחות, להדגשות, לדיוקים לשוניים ל„סממנים ספרותיים אחרים".

במאמרו „השבת במחשבת היהדות", מביא ח. בן ששון עיון בשיטות הרמב"ם ורבי יהודה הלוי, בייחוד לעניין טעמי המצוות.

אסף הייגמן דן על „השבת בבית הכנסת". „השבת הוא יומו של בית הכנסת ובית הכנסת הוא המקום אשר בו עוצבה דמותה הציבורית של השבת", מציין הייגמן. כן כותב על ייחודן של תפילות שבת, קריאת התורה, התרגום והדרשה, שמקומם בבית הכנסת.

ש. טל, מנתח תפילות תמידות המיוחדות לשבת ומבאר את מקורה ומשמעותה של תפילת „יקום פורקן". כמה חוקרים (רש"י, רפפורט, יהודה די סולה) הראו את הדמיון הרב שבין „קדיש דרבנן" ובין „יקום פורקן". מתוך ההשוואה הזאת נראה, כי „יקום פורקן" היתה אחת הבקשות שהיו רגילים לומר אותן גם בתוך „הקדיש", ולברך גדולי התורה ולומדי תורה שבגזור ועוסקים בצרכי ציבור באמונה. לפי דעת שי"ר, פרוכקין, ברכס, קרויס, דוידסון, א. יערי, וש"ק מירסקי, חובר „יקום פורקן" בבבל, ומפליא הדבר שברכה שחוברה בבבל, אינה נאמרת בקהילות הספרדים. ולעומת זאת נתקבלה הברכה הבבלית בקהילות אשכנז ונאמרת בהן עד היום הזה.

במאמרו „תפילת שבע של יום השבת" מנתח ומבאר י. רוטשילד את תפילת השבע של יום השבת. הרעיון הבולט בתפילה זו, הוא שבת בראשית וקידושה על ידי ד'. השבת אינה יום מנוחה אורחי שנוסד על ידי בני אדם, ד' קידש אותה לראשונה, זכר למעשה בראשית. הרעיון המרכזי של הברכה האמצעית בתפילה שחרית, היא השבת של מתן תורה. אם תפילת שחרית מוקדשת לשבת של מתן תורה, הרי תפילת מוסף ענייננה, השבת בבית המקדש. בתפילת מנחה „אתה אחד ושמך אחד", המפנה את מבטו לשבת שלעתיד לבוא, לקץ הימים. אנו מזכירים את אבות האומה שהכריזו לראשונה על ייחוד ד' בעולם. בתפילת שבת נפגשו שני הגורמים המרכזים והמחדשים גם יחד: התפילה והשבת.

אליעזר אלינר דן על המבנה והתוכן של הברכות האמצעיות של תפילות שבת.

י. א. אפרתי מנתח את „מזמור שיר ליום השבת" ומסביר את טעם אמירתו בשבת וזמן חיבורו והשוער. יש לשער, שהמזמור שייך לתקופת דוד ושלמה, היא התקופה של האופטימיות בהיסטוריה הישראלית. הפיוט „ברוך ד' יום יום" נושא בראש הבתים את שם מחברו שמעון בר' יצחק, המוטיב המרכזי שלו, הוא „גלות וגאולה".

הרב עדין שטייגלץ דן בהגדרת סיבון של עבודה ומנוחה בשבת. האם הדלקה בפרור בשבת, עבודה היא? למה מכונה התורה בשם מלאכה?

ש. שפרבר כותב על „דיבור של שבת". („ממצוא חפצך ודבר דבר", שלא יהא דבורך של שבת כדיבורך של חול).

י. רוזן עמל להוכיח שאין ניגוד בין השבת והטכנולוגיה המודרנית. אדרבה, יש בה בטכנולוגיה המונחית המבוקרת על ידי אישי ההלכה, כדי לסייע בשמירת שבת.

מתוך אמונה שכל יסודות החינוך הדתי כלולים בערכי שבת, קבע הרב מ. מונק, כי שמירת שבת היא הדרך הבטוחה לגאולה, והשאיפה הנשגבה שלנו צריכה להיות, לזכות להגיע ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי עולמים.

לדעת י. גלנץ, יש לתת עדיפות ללימוד פרשת השבוע במוסדות החינוך בגולה.

י. בקר כותב על דרכי הוראה משניות ממסכת שבת.

ג. כהן הכותב על הוראת מדרשי אגדה על השבת, מראה, כיצד ניתן לנצל חומר מדרשי להבנה מעמיקה של ענייני שבת והכתובים העוסקים בו.

מאמרו של ד"ר ד. אוקס „מצוות הדלקת נר שבת", מכיל הצעה להוראת נושא בהלכה.

מ. ארנד מגיש במאמרו הדרכה מיתודית להוראת הילכות שבת בבית הספר.

במאמרו „שבת בחוץ לארץ", מנסה הרב רפאל בנימין פוזן להסביר את ההבדלים המעשיים, בין קיומה של שבת בארץ, לקיומה בגולה, כפי שרואה אותה ישראלי השוהה בחוץ לארץ.

זהבה מלכיאל מתארת ומדגימה במאמרה: „משימות ופעילויות בנושא השבת" את דרך הפעילות המשימתית בשיטת הוראה וחינוך בנושא השבת, העשויה לחבב את השבת על התלמידים.

ש. פישר דן בהוראת הנושא „שבת" בבתי הספר בתפוצות.

במשאל „מעינות" להבהרת דרכי החינוך של הדור הצעיר לשמירת שבת מביאים את תשובותיהם מאמריהם, י. ולק, י. מוריאל, ד. רפל, י. אליצור, י"צ מושקוביץ, י"צ יירון.

כאלף הוא מאמרו של שושנה קונטופרסקי „עבודות בני לשבת".

כפרפראות לשבת, מביא יעקב אורבך את מאמרו „בכוד שבת ד' שבת".

מ. ריגלר רושם ביבליוגרפיה מובחרת לדרכי ההוראה וההדרכה בנושא „שבת".

נעימים לאוזן הם „צלילי השבת" שמגיש לנו צ. סלמון בצירוף תווי נגינה.

לפנינו ספר מאלף, שנאסף וריכז בו חומר רב, לענייני חינוך ההוראה בנושא השבת.

*) מאסף לענייני חינוך והוראה, כרך עשירי, שבת. בעריכת חיים חמיאל, ירושלים, המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, תשל"ד, 495 עמ'.

★ יצא לאור ★

— בית מקרא, כתב עת של החברה לחקר המקרא בישראל ושל המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה, חוברת ד' (נס), תמוז־אלול תשל"ד. העורך: ב"צ לוריא. 144 עמ'.

— קרית ספר, רבעון לביבליוגרפיה של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, כרך מ"ט חוברת ג'. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 208 עמ'.

— דוכן, מאסף למוסיקה יהודית דתית, בהוצאת המכון הישראלי למוסיקה דתית. העורך: י"ל נאמן. 65 עמ'.

תשובה

מאת משה ציון כהן

אתה יצרת
יורה של ענוה־חשווני
אתה יצרת
יורה של תשובה־אלולי
לך הענוה
אליך התשובה.

יורה חשווני
מורה חשון
לסתום מדלף
בגגות סתוכים
בטרם תבוא עננה
לך הענוה
אליך התשובה.

יורה אלולי
מורה אלול
ללבות טחים
להסיר אבן אוטמת
בטרם תבוא השבת
אליך התשובה
לך הענוה.

יורה אלולי
לשוות תעוות
לבשמות נרדות
לשוב בטרם
אליך התשובה
לך הענוה

ישובו קולפי צלמם
רעולי בצלם־ברזל
מוסכי ענן נתושה אימני
לצלמם קונם
אליך התשובה
לך הענוה.

ישוב הנולל לדופק
אל מקומו
כשמאחוריו יקר מפז דומם
ומלפניו חבר־אבלים דואב
אליך התשובה
לך הנשמה.

ישוב האדם לעפרו
המעליו שיורת
תל סביב
זכרון, עצבות, נשיה
ממך הנשמה
אליך הנשמה.

סוחר ניסן אלי אלול
לתשובת השנה

כשמאחוריו שוחת
תל של אביב
שותע, סל־ילדות דהויה.

נושק ניסן לאייר
בשפתי פרחיו
ברון צפריו
נוהם ארי־אב
לכבשנו של תמוז
בפתחי שעריו
באוו ניביו.

אלול מיורא
שופרי אימני
מסמן משקלותיו בשמן
יעצה למאזנים תשרי
לשקול שקול ווסף
מנפנף במכלולותיו
מרמז למשקלותיו.

וישה אדם
חוזרו מגיו
משובה בתשובה המיר
סלסול, ציוץ ניסני
בתקיעת אלולית הולית.

לקראתך תשרי
שוקל במאזנים
לקראתך אלוקי
עדיך א־ל חי
בתשובה בכפיות.

יתוב חוטרא לעיקריה
ישוב האדם אל עיקרו
ישוב האדם אל יוצרו
אל מכורתו, אוצרו
אל צורו יוצרו.

תשוב הנשמה
אשר בתרם־אדם פעמה
למכורתה, לכוחותה,
למקום כסאה.

כשוב הנחל לים
אשר זרם באור
וכשטף גדות
למכורתו למקומו לים.

כשובם במועד
של מכוננים בלחק נודד
כשובם במעוריהם
של סיס ענור והסידה
וכיונים לארובותיהם.

לפרשת השבוע

וילך

ה' אלוקיך הוא עובר־לפניך... יהושע הוא עובר לפניך

(ל"א־ג)

כאשר הצדיק ממליץ טוב על ישראל, ואינו מדקדק לבחון במעשיהם — גם בשהם לא טובים — על־ידי זה הוא מעורר גם למעלה מדת עובר על פשע, כידוע מחז"ל: מעביר ראשון ראשון. ואמנם אין מדות כל הצדיקים שוות בזה. יש צדיק שקדושתו בוערת כל־כך, עד שמי שפגע מעט בעוונו, לא יוכל להתקרב אליו. ויש צדיק שמעביר מנגד עיניו את הרע ומלמד זכות אפילו על עבירות ומהפכן לזכיות. ולזה כיוון הכתוב: „ה' הוא עובר לפניך" — בחינת עובר על פשע, ומסיים ואומר: „יהושע הוא עובר לפניך" — גם הוא אינו מדקדק במעשים ומלמד זכות על ישראל.

(תפארת שלמה)

הקהל את העם האנשים והנשים והטף

(ל"א־י"ב)

בגמרא (חגיגה ג'): ת"ר מעשה בר"י בן ברוקא.. א"ל מה חידוש היה בבית המדרש.. ומה דרש (ראב"ע) בה... הקהל את העם... אם אנשים באים ללמוד, טף למה בא כדי ליתן שכר למביאיהם. א"ל: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני. בארח לחיים מבאר דברי חז"ל (ב"ב ט"ז): מרגלית טובה היתה תלויה לאברהם אבינו בצוארו... שהכוונה לפי המדרש (שה"ש) אחות לנו קטנה, זה אברהם, שאיחד כל באי עולם להקב"ה — שנטע האמונה בלב כל העולם וענין המרגליות הם שחוזרים מרגליות הרבה של סוג, ועל־ידי זה גם אם יש מרגליות קטנות וגרועות, נראות יפות בצרוף עם הטובות והיפות שבהן, וזהו: מרגלית טובה היתה תלויה לא"א בצוארו — שהוא הודיע בעולם ענין ההתאחדות בחינת מרגליות. וכך אמר ראב"ע (ברכות כ"ח) שיכנס לבית המדרש גם תלמידים שאין תוכם כברם, כי ע"י ההתאחדות עם הטובים יתעלו גם הם. וזהו גם מה שדרש כאן, אנשים באים ללמוד, נשים לשמוע.. ליתן שכר טוב למביאיהם. כי כולם נחשבים כאיש אחד, והקדושה מתפשטת בכולם. ובסמוך לזה מביאה הגמרא מה שדרש: אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. וזהו שאמר: מרגלית טובה היתה בידכם — היינו בחינת המרגלית, המרמזת על ענין אחדות והסיבה אותה.

(הבלת מרדכי)

ואמרו על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה

(ל"א־י"ז)

הואיל והוא חושב שאין אלוקים בקרבו, נדמה לו שמצאוהו רעות רבות, אבל היודע שהקב"ה תמיד עמו, יודע שאין רעה...

(תולדות, פרשת נשא)

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך

(הושע י"ד)

יש להבין כיצד יכול אדם לעשות נגד רצון הבורא, הלא אין כלי משנה צורתו מפני עושהו. האמנ, ו„האלוקים עשה ישר את האדם" (קהלת ז') אלא שרצונו של ה' שהוא המסור בידו של אדם להטיב או להרע; ואם כן, זה יתבן כאשר הוא חוטא במזיד, מתוך בחירה, אבל כיצד יכול לחטוא בשוגג, בלא כוונה ובלא בחירה — נגד רצון השם? אלא שאין אדם חוטא בשוגג, אלא אם־כן נכשל קודם במזיד באותו עון, או בדומה לו. וזהו „שובה ישראל... כי כשלת בעונך" — נכשלת בשוגג על־ידי עון שעשית קודם במזיד.

(אור ישרים)

במקום שבעלי־תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים.

(ברכות ל"ד)

הרמב"ם (הל' תשובה) פסק להלכה דין זה, כדעת ר' אבהו בגמרא. אבל ר"י חולק עליו וסובר שצדיקים גדולים יותר מבעלי־התשובה. ... שוים, לדברי הגר"א אי־אפשר לומר, מדרשה הפסוק: „להצוע ד' לקרוב", כמבואר שם בגמרא. ואמר ר"י רוזין (הרגצובי) מקור־לפסקו של הרמב"ם, מהלכה הידועה שהמקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו הוא רשע גמור מקודשת מספק, שמא הרהר תשובה בלבו (קידושין מ"ט). ואם נאמר שצדיק מעלתו גדולה יותר ממעלת בעל־התשובה, למה תהיה מקודשת — אפילו אם הרהר תשובה בלבו הלא התנאי היה: שאני צדיק, והוא אינו אלא בעל־תשובה? אלא שבכל פנים אין הבעל־תשובה פחות בדרגתו מהצדיק, ואפילו הוא גדול כמוהו, כיון ששניהם שוים אי־אפשר כפי הגמרא.

(השוקים בהלכה, עמוד ב"ו)

כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו

(תהלים ק"ג)

„כרחוק מזרח ממערב" — בכל זאת ראינו אנו שאדם עומד לצד מזרח, ופתאום הוא מסתובב ומפנה פניו למערב — כך „הרחיק ממנו את פשעינו": ברגע אחד, בהרהור תשובה אחד, באמונה אחת מעומק הלב — מרחיק הקב"ה ממנו את חטאיו. וכבר אמרו (קידושין מ"ט): המקדש אשה על־מנת שהוא צדיק, אפילו הוא רשע גמור... מקודשת מספק, שמא הרהר תשובה בלבו.

(לקוטי כתבי אבות... ע' 136)

לא לוותר על אף חטא אחד!...

הרי"מ נפגש פעם עם בעל־תשובה ... ד"ר חיים... מפיטרקוב. נאנח הד"ר: מאד. אמר לו הרי"מ: למה בכבוד נאנח. הרי אמרו חז"ל שבעל תשובה נעשות לו כזכיות — אל יוותר על אף עבירה!...

(ש.ש.פ. חי"ר, ע' 181)

ליקט שלמה יהלומי

מסמכי האינקוויזיציה בספרד

מאת י. עמוס

סבלותיהם של יהודי ספרד וגירושם מספרד ומפורטוגל נחשבים בהיסטוריה היהודית במעלה כמעט דומה לחורבן הבית הראשון והבית השני. חוקרים יהודים רבים, ובראשם פרופ' יצחק בער, הקדישו מחקרים רבים לשם גילוי אורחות חייהם של האנוסים וחשיפת פעולותיה של האינקוויזיציה הספרדית.

בספר שלפנינו *) כינס העורך והמהדיר פרופ' חיים ביינארט מסמכים של משפטי האנוסים, שנידונו בידי האינקוויזיציה בסיאודאד ריאל, עיירה הנמצאת קרוב לטולידו. בית הדין הוקם במקום זה, כדי להתרחק מהשפעותיהם הגדולות של האנוסים בטולידו. היה זה בית הדין האינקוויזיציוני השלישי, לאחר בתי הדין בסביליה (1481) וקורדובה (1482). שנתיים ישב בית הדין בסיאודאד, לאחר מכן עקר מושבו לטולידו, אך תחום פעולתו הקיף את כל הסביבה הקרובה ואנוסים רבים היו חלליו.

בקובץ מובאות 57 תביעות (תיקים) נגד אנוסים שחזרו בחשאי ליהדות. כל תיק מפרש את שמות האנשים המעורבים: השופטים, הקטיגורים, הסניגורים, העדים וסופרי בית הדין. נוסף לתיקים האלה מספר המהדיר על 67 תיקים נוספים, שלא נשתמרו, אך עקבותיהם נודעו. בית הדין בסיאודאד ריאל פעל מספטמבר 1483 ועד נובמבר 1527, ודן אנוסים רבים להריגה ולשריפה. קרבנותיו נשרפו באוטודה־פה לאחר עינויים נוראים, פרט לנידונים, שהמלטו מהישג ידה של האינקוויזיציה ונידונו שלא בפניהם. פרופ' ביינארט מסביר, כי הפרוצידורה של האינקוויזיציה במקום זה היתה אפיינית ודומה לנוהגים של בתי הדין האחרים במדינת ספרד.

„תקופת חסד"

פעולות האינקוויזיציה החלו עם הגיעם של שליחי האינקוויזיטור הגדול תומס טורקומדה. עם בואם הכריזו על „תקופת חסד", שבה נתבעו האנוסים לבוא ולהתוודות על חטאים שלהם ועל חטאים של בני משפחתם ואחרים, שקיימו בסתר את מצוות היהדות. לאחר „תקופת החסד" החלו האינקוויזיטורים באיסוף ידיעות ובבדיקתן ולאחר מכן החל בית הדין בעבודתו. החוקרים ניצלו קשרים משפחתיים ובכוח עינויים ידעו להוציא „וידויים" של נשים נגד בעליהן, של בעלים נגד נשים, של ילדים נגד הוריהם ולהיפך. חומר הווידויים היה רב ועשיר, וכלל האשמות נגד כל בני הקהילה ונגד נכבדיה. אלא שהנכבדים ידעו את הצפוי להם ונמלטו. כמקובל נידונו שלא בפניהם וזכו לשריפת דיוקנם במוקדי האוטו־דה־פה...

בראשית פעולתו עסק בית הדין באנשים רמי מעלה, כדי להוכיח, שאין לפניו משוא פנים. לאחר מכן נידונו אנוסים, שהאינקוויזיציה לא נשתכנעה בצדקת וידוייהם. אחריהם באו אנשי „עבדי", שרובם הגדול היו מצורפים כנאשמים למשפטם של איש ציבור ידוע. כך, למשל, נידונו ביחד עם חוג רעיו ואוהדיו עם דיואן פרינצו אוליבוס. המשפטים נתקיימו באינטנסיביות, כדי להכין את רשימת הקרבנות למוקד הקרוב ביותר.

לא ידוע מספרם המדוייק של האנוסים שנידונו בבית הדין האינקוויזיציוני בסיאודאד ריאל, יש פער גדול בין מספר הנידונים לבין מספר הנשרפים. לאחר 1391 לא היו יהודים בעיירה זו, ויש להניח, כי כל משפחות האנוסים נפגעו בהליכן או בגופן בידי האינקוויזיציה. ההצלה היחידה היתה הבריחה, אלא ששליחי האינקוויזיציה רדפו אחרי הנמלטים ועשו הכל כדי להחזירם ולהעמידם לדין. מדינת פורטוגל קיבלה את הנמלטים והתירה להם לחזור בגלוי ליהדות. מצב זה נמשך עד 1497, כאשר היהודים הוכרחו גם שם להמיר את דתם. עם זאת נתנה פורטוגל מקלט לפליטי האנוסים קרוב לארבעים שנה, עד לייסוד אינקוויזיציה משלה.

במסמכים מובאים שמותיהם של כל המעורבים במשפטים. השופטים נעזרו גם במשפטנים אנוסים, „כשרים", שיעצו להם בדיני ישראל. הסניגורים, שמונו על ידי בית הדין היו חלק מן הצוות השיפוטי, בדומה למדינות הטוטאליטריות והפאשיסטיות של ימינו. ההגנה היתה זעירה ביותר. בית הדין לא ידע רחמים ופסקי דינו היו ברובם הגדול אכזריים ביותר. לעיתים רחוקות היו מזכים נאשמים.

תיקי הנאשמים כוללים פרוטוקולים של הדיונים והחומר נוסף אחר, שהוכן כחוץ לכתלי בית הדין. הנוטריונים היו מכינים את התיק ורושמים את מהלך הדיונים. כל תיק פותח בכתב האשמה, שהסתמך על העדויות ועל וידויו של הנאשם. דברי העדים והוידוי נשמרו בתיקים רבים בשלמותם. את כתב האשמה היו מקריאים בראשית המשפט לפני הנאשם ולאחר מכן נותנים אותו בתיק. על הנאשם היה לאשר, כי וידויו נמסר „מתוך רצונו החפשי"... בדומה למשפטים הידועים במוסקבה הקומוניסטית. אם ידעו הנאשמים קרוא וכתוב חתמו עליו. אם לא ידעו היו מכתיבים כפיהם באמצעות אנשי הסניגוריה או הכמרים המקומיים. הסניגורים התמנו על ידי בית הדין ועל הנאשם היה לחתום על ייפוי כוח מתאים. אם לא היה הנאשם נוכח במשפט — חתמו על ייפוי הכוח בני משפחתו. חקירת העדים היתה מפורטת וקפדנית, כיוון, שלפעמים קבעה עדותם את גורלו של הנאשם. בכל תיק מצוי מסמך, המספר, כי פסק הדין הוצא לפועל ביום הקבוע ובמקום הקבוע בנוכחות עדים, שאישרו בחתימתם. היו תיקים, שנפתחו מחדש, לאחר שהנאשם נתפס, או לאחר שנתגלה, כי הוא חזר לסורו.

פסקי־דין מוכנים מראש

התקופה הגדולה בפרסום באה לכסות על „הרצח המשפטי", שנעשה בידי האינקוויזיציה. לכשעשה היו פסקי הדין, ברובם הגדול, מוכנים מראש. השופטים, החוקרים והקטיגורים, ואולי אפילו הסניגורים, היו חלק של מנגנון אחד, אשר ריכז בידיו סמכויות שיפוט וביצוע כאחד.

התיק הראשון דן בסאנצו דה סיאודאד ואשתו מריה דיאז. האיש היה נשוא פנים בקהילתו ושימש כחבר מועצת העיר. עדים, שהעידו נגדו, קראו לו „הרב ראש העיר", ונראה שעמד בראש עדת האנוסים שבמקום. הוא ניסה בשנת 1463 וחזר בגלוי ליהדות. בשנים 1474/5 נטל חלק במרד של המרקיז דה וילנה נגד המלכים הקתולים של ספרד. לאחר כישלון המרד הודח מתפקידו ורכושו הוחרם. באותו זמן הוחזר לו רכושו, לאחר שבית הדין זיכה אותו, כנראה. התיק הנצור מספר על משפטו השני, שנערך בהיעדרו ובהעדר אשתו. בית הדין גזר לשרוף את דמות דיוקנם על המוקד. האיש ואשתו נמלטו לאחר מכן, ונבאו לדין ונידונו לשריפה. הם קדשו את השם ברבים. סאנצו דה סיאודאד ואשתו היו ידועים בציבור ושלושים ושנים עדים העידו נגדם...

תיק אחר בספר על אשה יהודיה, מריה דיאז לה כהה, שהיתה פעילה בחיים היהודיים והיתה בקיאה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. בין העדים, שהעידו לרעתה היה פרנאנדו דה סרחיילו, אשר שימש רב בקהילת סבילות שהמיר את דתו. הואיל והמשפט התנהל שלא בנוכחותה, נגזר על דיוקנה לעלות על המוקד. יחד אתה נידונה גם אחותה.

מריה גונזאלו היתה האנוסה הראשונה, שנלכחה במשפטה. בדבריה האשימה את בעלה שכפה עליה את שמירת המצוות. בית הדין דחה את טענותיה ודן אותה לשריפה. מריה גונזאלו עלתה על המוקד, בין כל הרוגי האינקוויזיציה הספרדית.

הישישה חואנה גונזאלו נאשמה ששמרה על השבת, היתה מבקרת בשבתות אצל בניה ומתפללת אתם. בגלל זקנתה ומחלתה היתה עצורה בבית פרטי ולא בבית הסוהר. העינויים שברו את גופה והיא הטביעה את עצמה בבאר המים הסמוכה. במשפטה טען הקטיגור, כי התאבדותה מעידה על אשמתה ואין מקום ללמד עליה כל זכות.

דיואן דה הינוחוסה היה חייט, שגדל כיתום בבית קרוביו. הוא נאשם בכך, שהגיש את וידויו לאחר תום תקופת החסד, שנמשכה כחודש — חודשיים. האיש טען, כי פנה לבית הדין כמה פעמים, אך בית הדין דחה אותו בלך ושוב. ועוד טען הנאשם, כי שירת בצבא המלכים הקתולים, אשר דיכא את המרד של המרקיז דה וילנה. הגנת סניגורו במשפט היתה רעועה ביותר, ופסק דינו יצא למסרו לשלטונות החילונים, כדי שהם יעלוהו על המוקד.

מזכירם של שני מלכים

מעניינת ביותר היתה אישיותו של ז'ואן גונזאלו פינטאדו, אשר שימש כמזכירם של שני מלכים, ז'ואן השני והיינריך הרביעי, במשך ארבעים שנה. לאחר פרישתו מתפקידו הרם שירת במועצה העירונית בסיאודאד ריאל. לאחר שהשתתף במרד של מרקיז דה וילנה איבד את משרתו המקומית וחזר אליה לאחר מכן. הוא עסק באיסוף כספים לטובת עדת האנוסים, אשר נידלדלה בימי המלחמה. כסניגורו נתמנה בנו גונזאלו דיאס אלבין. פרופ' ביינארט מסביר, כי היה זה מקרה יוצא דופן של מינוי בן ללמד סניגוריה על אביו, הואיל ותקנות האינקוויזיציה אסרו על קרובי הנאשמים למלא תפקיד ציבורי במשפטם. מבחינה אישית היתה זו טרגדיה בלתי רגילה — ואולי מתוכננת מראש — כאשר הבן יודע, שבסופו של המשפט יעלה אביו על המוקד. וכך היה. כמה חודשים לאחר המשפט נשרף ז'ואן גונזאלו פינטאדו, אם כי הסממנים היהודיים היו כאין וכאפס, לעומת אורח חייו הקתולי השלם. ואולי פעלו כאן נימוקים אחרים, וביניהם הרצון להיפרע מיהודי אשר מילא תפקידים חשובים כל כך במערכה המדינית של ספרד.

מקרה דומה של בן המגן על אביו היה במשפטו של ז'ואן גונזאלו דאזא, שהיה נוטריון בסיאודאד ריאל. מניחים, כי הודה בלחץ העינויים. אשמתו היתה בכך שקיים את חוקי תורת משה ושמר על מצוות יום הכיפורים. הוא נידון להישרף וגזר פסק הדין הוצא לפועל.

קטלינה דה זמורה מעלה בסיפור חייה עובדות רבות הנוגעות לחיי האנוסים. היא היתה פליטה בפלמה ושם. בדומה ליתר הפליטים, נהגה באורח חיים יהודיים שלמים. עדים רבים סיפרו כי בסיאודאד ריאל קיימה בסתר מנהגים יהודיים רבים. היא נהגה לבתה קמיע יהודי, חירפה וגידפה את „האם הקדושה", השמיצה את האינקוויזיציה ושיבחה את הדת היהודית. לעומתם העידו עדים רבים, כי קטלינה זו ועפורה נהגה באורח חיים קתולי למופת, ולחמה נגד אנוסים, שחזרו ליהדות. גזר דינה היה — מאה מלקות בפומבי וגירוש מאיזור מולדתה לכל ימי חייה.

כל תיק מספר על קידוש השם של האנוסים, אשר דמם נשפך בידי האינקוויזיציה הספרדית. כל תיק מעיד על נאמנות לדת משה וישראל תוך סכנת נפשות. פרסומם של מסמכי האינקוויזיציה יש לו חשיבות היסטורית רבה, ויש לשבח את פרופ' חיים ביינארט, אשר זכה לאחר עמל של עשרים שנה, לפרסם את הספר הראשון של מסמכי האינקוויזיציה הספרדית בסיאודאד ריאל. המגלים את חייהם של האנוסים והמספרים על מותם, כקדושים וטהורים וכקדושי שם שמים ברבים.

*) מסמכי האינקוויזיציה הספרדית בסיאודאד ריאל, ההדיר והוסיף מבואות וביאורים חיים ביינארט. כרך ראשון, הוצאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים, 1974.

כוחו של ציבור

מאת יהודה קום

החמה עמדה בראש האילנות, שעת נעילה דפקה בשער. התעוררות התרוממות הרוח הדביקה את כל הצמים. היום רד, השמש שקעה, התפילה הולכת ומסתיימת, ההכרזות התגיניות של קבלת עול שמים „שמע ישראל", „ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", „ד' הוא האלקים" באות בזו אחר זו. שעת התקיעה כבר הגיעה. אולם השראת שעה זו נפגמה הפעם משום מה לתמהון הציבור. מפה לאוזן נמסר שהתקיעה נדחתה עד למועד הדלקת הנר וההבדלה. עוד הוסיפו והתלחשו כי כבר פנו בנדון זה נכבדי העדה לפרנס, שהשופר בצבץ מתוך כיס החזה של הקפוטה שלו ואף העיזו לומר לו שיש בזה משום צער של ציבור, אולם הוא לא נענה ואף פסק בהחלטיות ואמר: „לא אתקע".

רגזו נכבדי העדה על הפרנס הנוטל שררה לעצמו ומתגאה על הציבור בדחיית שעת התקיעה שנקבעה בלוח הזמנים תוך כדי התעלמות גמורה מהסבל והצער שגורם הוא בכך לתשושי־כוח, חולים, נשים ואף נוער מתבגר הצמים אל נכון על העדה באותו מעמד.

*

הפרנס שלבו גבה עליו אותה שעה, הלך לו לביתו עם תום התפילה שמח וטוב לב וסיפר לאשתו ובני ביתו על הנצחון שנחל על קהל עדתו, נוסף לכך גם גבה מהם את החוב על הזלזול בכבודו בכל ימות השנה ועתה לא נתמנה גם לנכבדי העדה והחזיק בדחיית התקיעה עד למועד שהוא קבע. גבה גם לבה של אשתו ויעצה לו להביא מעשה זה לידיעתו של האדמו"ר שבעירה הסמוכה, שהוא, הפרנס, נמנה על חסידיו. הוסיפה ואמרה לו, שבהזדמנות זו יספר לו על כל הפגיעות בכבודו במשך כל השנה מצד קהל עדתו ולבקש מהרבי תקנה על כך. הפרנס קיבל דעתה ולמחרת נסע אל האדמו"ר בעיירה הסמוכה.

*

עם בואו של הפרנס ורצונו להתקבל ב„יחידות" אצל האדמו"ר הודיעו לרבי מיד עם בואו של זה, אולם משום־מה נשתהה הדבר. אין מקורביו של הרבי נוהגים לשאול לסיבת הדבר, כי אם עוקבים בסבלנות תוך כדי סקרנות אחרי הבא, אם כי הדבר היה לפלא גם בעיניהם. הפרנס לא נקרא אל הרבי לא ביום הראשון ואף לא ביום השני, הספק התחיל לכרסם בלבו ואמר כבר לחזור לביתו, והנה נקרא לפתע אל הרבי לשיחה המיוחלת.

בהרגשה של יראה נכנס לחדר, וכשרמז לו הרבי להשיח לפניו את לבו, התעודד, פתח וגולל לפני הרבי את פרטי כל הפגיעות שפוגעים צאן מרעיתו בכבודו, שאינם מכירים בערכו וגדלותו, ולבסוף הפליג בתאור המעשה במוצאי יום הכפורים.

הרבי הקשיב קשב רב לדבריו, בבחנו כל עת השיחה בעין בוחנת את המשוחח היושב לפניו, לאחר שסיים, שתק הרבי שעה קלה, פתח ואמר:

חכמינו הקפידו ביותר על טורח הציבור, הדגישו בכל הזדמנות כי אימת הציבור חייבת להיות תמיד כנגד עיניו של היחיד. כבוד הציבור קודם לכבוד היחיד. אף השכינה מוותרת על כבודה, מפני כבוד הציבור, שהרי הכהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה, בתורתנו שבעל פה מסופר על ר' עקיבא שכשהיה מתפלל עם הציבור, היה מקצר ועולה מפני כבוד הציבור. אתה גורס אחרת, שטורח היחיד קודם לטורח הציבור. אתה מאריך בתפילה כשהנך מתפלל עם הציבור ולכן יקראו לך „מעכב התפילה". כשהנך בא להשמיע לציבור דברי מוסר לפני קריאת התורה, הם אינם מקשיבים לך, כדבריך. גם לכך סיבה והיא שאין ביכלתך להעניק להם דבר הואיל ומטענך הרוחני דל הוא. עליך יאמר: שנה, היינו למד תחילה, ובטרם הנך בא לשנות, היינו ללמד לאחרים, ואם דבריך אינם נשמעים כי דלים הם, אין האשמה בהם, כי אם אך ורק בך. ועל כן יכנו אותך „מעכב הקריאה". עתה עם בוא יום צום העשירי הקדוש הזה באת להוסיף על עינויי הציבור על־ידי דחיית שעת התקיעה בניגוד לנקבע בלוח הזמנים, ומשום כך הדביקו לך גם את השם „מעכב התקיעה".

להוי ידוע לך שבכל הדורות נוהגים היו, וממשיכים בזה גם היום, אלופי תורה וחסידי עליון היראים ושלמים לפקוד סמוך ליום הכיפורים את הידועים להם כחולים ותשושי־כוח ולדבר על לבם, להשפיע עליהם ולשכנעם לבל יצומו ביום הכיפורים, כי לנגד עיניהם תמיד שמצות „ונשמרתם לנפשותיכם" קודמת ואף עולה על מצוות „ועיניתם את נפשותיכם", לא הקלו, חס וחלילה, ביום הכיפורים, כי אם החמירו בפיקוח נפש. ענין פיקוח נפש ואפילו ספיקו של זה דוחה שבת והוא הדין יום הכיפורים. הפעם, ביום שרב של יום כיפורים זה, עמדה לפניך עדה קדושה בתפילה ותעונים. כל רגע נוסף להארכת צום תעניתם מוסיף היה על צערם והתשותם, וביניהם היו אל נכון חלושי־כוח, נשים ואף נוער מתבגר. מנין לך הרשות להסמיך זמן התקיעה לזמן ההבדלה. האמת היא שאין לך ולא היה לך בדרך כלל קשר נפשי לעדה הקדושה הזאת. בעודם עומדים בתפילה, מעונים על־ידי הצום והסיגופים, לבך נתון היה למחשבת התנשאות, והטלת מרותך עליהם ולא לשם שמים כלל וכלל. מהלך מחשבותיך אלה מצא לו את הביטוי הנכון בהכרזתך התקיפה „לא אתקע". סוף, איפא ענה בך. וכבר אמרו חז"ל בין אלה שהקב"ה בוכה עליהם בכל יום פרנס המתגאה על הציבור. וכן אמרו, שפרנס המטיל אימה יתרה על הציבור שלא לשם שמים, נחשב לפושע בנפשו.

הליכותיך אלה עם הציבור פסולות המה ועל כן תעזוב אותן. אמירתך „לא אתקע" תשמש לך מכאן ולהבא כצו לפקודה לא להוסיף להקדיש תקיעה זו לפני הציבור. בל תתעסק בתיקוני הזמנים שהותקנו על־ידי יודעי דבר ובני־סמכא. הליכותיך עם הציבור מהיום יהיו הליכות חיים לאור תורתנו תורת חיים, כבד את הציבור.

הרב ירוחם אשר ורהפטיג

קטעי זכרונות

במלאות השש שנים לפטירתו של הרב הגאון רבי ירוחם אשר ורהפטיג זצ"ל, אנו מפרסמים קטעי זכרונות, כפי שנרשמו מפיו על ידי מ. ע. דרוק.

לימוד תורה בעיר מולדתי

בעיירה הקטנה מיעסק בה נולדתי, למדתי תורה עד גיל שתים עשרה, ב„חדרים" שהיו קיימים בה. אינני רוצה לדבר לא בשבחם ולא בגנותם של „חדרים" אלה. מצבם הקשה היה תוצאה של לחצים ממשלתיים, דבר שפגע בתלמידים רבים. אלה יחידי הסגולה שזכו להמשיך בלימוד תורה בישיבות, היה זה יותר ענין של מזל, וכבר אמרו חז"ל: „מזלא גרים".

בשנה שבה הגעתי לגיל של מצוות עזבתי את החדר ופרשתי ללמד תורה באופן עצמאי („פאר־זיך") כפי שנהגו אז בני גילי בכל מקום בהגיעם לגיל בגרות והבנה עצמית. איש לא שם את עצמו אפוטרופוס עלי לכוון את דרכי, אלא עשיתי זאת מתוך יוזמה פרטית וקיבלתי על עצמי את שקידת התורה, כפי שנהגו בימים ההם הרבה מן הבחורים שנפשם חשקה בתורה.

סדר לימוד זה היה מן הקשים ביותר, כיון שלא היה סדר למשנה זו. הבחורים נאלצו לבור לעצמם דרך לימוד ללא כל עזרה של ר"מ או מדריך: „נושא ונותן", כפי שמקובל היום בישיבות הקטנות והגדולות — וכך היו נוהגים אותם בחורים להתקבץ יחד וללמוד בחברותא מתוך הסכמה הדדית. הם למדו גמרא עם תוספות, למדו הרבה, יומם ולילה, ללא הפסק. קנאת סופרים היתה לגורם מדרבן ההתחרות בין התלמידים עצמם, יצרה את המתח.

בתקופה זו כבר היו ידועות לתהילה בעולם התורה, אותן ישיבות גדולות כמו וואלוז'ין ומיר ועוד כמה ישיבות אחרות. את הבכורה נטלה וולוז'ין ולאחריה באה הישיבה דעיר, אבל הבחורים בישיבות הקטנות המפוזרות בעיירות, היו לומדים רק בחברותא.

שיטת הלימוד היתה הקפדה על לשון הגמרא, היו מתעסקים בפירושי המהרש"א בדיוק הלשון, אבל היו רחוקים מהוצאת דין. אמנם ניסו גם לפלפל בדבר הלכה, אבל לא ראו ברכה בעמל זה, מכיון שלא הוציאו הלכה למעשה, נגרם להם הרבה סבל. ככל שהתבגרתי, גדלה גם תפיסתי בהבנה, אלא שלא הגעתי עדיין לכלל ההבנה האמיתית. היו מתעסקים בדפים ראשונים של „שיטה־מקובצת", אבל רשב"א האחרונים לא ידעו. היתה חסרה גם ההבנה וגם העמקות.

הגעתי למצב בו סיימתי סדרים נזקין ונשים, ידעתי את כל התוספות, אבל חסרה היתה רוח החיים של הלימוד, וכך המשכתי את לימודי העצמאי.

השפעת המגיד מקלם

באותה תקופה זכיתי להיות משומעי לקחו של המגיד מקלם שהשפיע עלי רבות. הוא עורר לבותיהם של בני ישראל לבקר אפילו בארצות חוץ רגילים, בדבריו הצטייר לנגד עינינו, זה לעומת זה, גן־עדן לצדיקים וגיהנום לרשעים. בימים ההם היה קהל שומעיו קודש ולא נבאו עליו חטאים. כאשר נוכח לדעת כי אין לו על מה להוכיח את מאזיניו המקדישים עתים לתורה ומרבים במצוות, היה מטיף באזני שומעיו, על ענייני מדות ושקולות. פעם נשאל המגיד מקלם, למה זה חוזר על אותה דרשה עצמה שדרש בעיירה אחרת. ענה ואמר: אבל מה אעשה, כאשר אותן עבירות עצמן חוזרות על עצמן באותן עיירות. המגיד מקלם שהיה מרבה לנדוד בדרכים, לפקוד את הערים והעיירות, סיפר פעם, שבדרכו לחילוצא, באחד מימי ערב שבת, ירד לאחת האכסניות בדרך, כדי לברר אם יוכל להגיע לחילוצא עוד לפני כניסת השבת. בפונדק, זה מצא יהודי שעמד ומכר יי"ש לגברים. מן החדר הפנימי בקע קול תורה. לאחר בירור נודע לו שהלומד בחדר הצדדי הוא חתנו של בעל האכסניא. הוא שש על הזדמנות זו לפגוש בן תורה, והציג את השאלה בפני אותו אברך. זה האחרון הזהיר את המגיד שלא יעיז, חלילה, לצאת לדרכו, מפני שעלול להתעכב בדרך ולא להגיע לפני השבת. המגיד נענה להצעה ונשאר באכסניה עד ליציאת השבת. וממשיך המגיד ומספר, לאחר שנים מספר הזדמנתי שוב אל אותה אכסניה בדרכי לחילוצא באחד מימי ערבי השבת, הפעם כבר מצאתי את אותו אברך עומד ומוזג יי"ש לערלים כפי שעשה זאת חמיו, האברך זנח את תלמודו ונכנס לעסקים. שוב שאלתי, האם אספיק להגיע למחוז חפצי לפני כניסת השבת? — הפעם ענה אותו אברך בבטחון רב, בוודאי תוכל להגיע לחילוצא ותספיק עוד אפילו לטבול במקווה לכבוד השבת. לנוכח תשובה זו, שעמדה בניגוד לתשובתו לפני כמה שנים, אמרתי לאברך: ראה נא, עתה הבנתי את הפסוק „על מה אבדה הארץ, על עזבם את תורתי". כאשר בבחרותו עסק בתורה, היתה הדרך לחילוצא ארוכה, ואילו עתה כאשר עזבת את התורה — נתקצרה הדרך, האריכה הארוכה של הדרך נעלמה כאשר עזבו את התורה.

החשק ללכת למקום תורה

זוכר אני, כי ביום אחד חזרתי לבית אבא, שם מצאתיו מסב עם דודי כשעל שולחן עומד הסמוואר השניים משוחחים בניחותא ודעתם מבודחה עליהם. אך פניהם נהפכו ברוגז כאשר ראו אותי. שאלתי: לכמה מה זו עשה? הלא זה עתה חזרתי מלימודי בבית המדרש, ומה מקום יש לרוגז זה. נעניתי על ידי שניהם בדברי תוכחה קשים כגידים: „ראה נא, מה יהיה עליך בסופו של דבר? ר' שבתי בנו של ר' אברהם יגל (מי שהיה אחר כך ראש ישיבת סלונים) השמיע הדרן נאה בבית המדרש והצבור התמוגג מנחת, ואילו מה יהיה עליך, ירוחם? אורותי אמנם חשבתי: „זה מפני שלא זכיתי גם אני ללכת למקום תורה באחת הישיבות הגדולות. מצבו הכלכלי של אבא ז"ל היה קשה, כך שנבצר ממנו לשלוח אותי לישיבה, דבר שהיה כרוך בהוצאה גדולה, כל מה שהשגתי בשבילי השגתי ללא כל עזרה זולתי.

עלי לציין כאן, שאביו של ר' שבתי זצ"ל היה בעל אמצעים והרשה לעצמו לשכור לבנו אחד הרבנים הגדולים שלימד את בנו תורה. ביקשתי להצטרף אליו, אולם הדבר נמנע ממני בגלל התנגדותו של ר' אברהם, שהיה סבור כי הצירוף לא יהיה לטובת בנו. אולם, בסופו של דבר הגעתי בכוחות עצמי לידיעה יסודית של שני סדרים בש"ס עם כל המפרשים.

כדי להדגים עד כמה היה העוני שורר בביתנו מספיק לספר, כי בחודש אחד אירע שהמנעלים שלי נקרעו ולאבי לא היו אמצעים לרכוש לי זוג חדש. גולל את המנעלים המרופטים ומסרו אותם לסנדלר כדי שישתמש בחלק העליון של המנעלים (ה„חלוטעס") ויתקן מהם חלק תחתון. הסנדלר הבטיח שהמנעלים יהיו מוכנים לשבת, בהעדר זוג חליפין נאלצתי לשבת כל השבת על התנור, אלא שניצלתי אותה שהייה מאונס בבית, כדי לחזור על כל מסכת כתובות עם כל התוספות. אלא שגם עובדה זו לא סיפקה את רצונו של אבא, אשר הוסיף לדרוש ממני יותר ויותר.

בסופו של דבר נענה אבא להפצרות שלי, אולם קודם לכן עוד למדתי תורה בביתו של דודי רבי מנדל כהן, שהיה הראב"ד של העיירה פרוז'אני. אלא שגם נסיון מוצלח זה, לא סיפק את רצוני הפנימי; אף שכבר אז הייתי מפורסם כבקי גדול בשני סדרים, אולם כ"ם יודעתי לעומקם של הדינים, עדיין לא זכיתי לראות את הרשב"א, את קצות החושן והנתיבות המוחזים שפי ללומדי תורה.

לאחר מכן, החליט אבא לשלוח אותי ללמוד בישיבת טלז, לאחר שתפרו „גארניטור" יפה. אחותי ליבע דבורה ע"ה טרחה במלאכה זו והלכה אתי אל החייט. גם צרור כסף למעות כיס העניק לי אבא ז"ל לפני שיצאתי בדרכי לטלז.

בישיבת טלז

בטלז היו בימים ההם שלושה ראשי ישיבה שזכיתי להתחמם לאורם — רבי אליעזר גורדון, שהיה רב העיר וראש הישיבה, רבי שמעון שקופ, שלאחר מכן נתמנה כראש הישיבה של גרודנא, ורבי יוסף ליב בלוך. המשגיח היה רבי ליבליג. זכרון כולם לברכה.

בבואי אל הישיבה נתקבלתי על ידי הרב, שקידם את בואי לשלום. ראשי הישיבה היו מסובים אל השולחן כאשר עמדתי במבחן, גם המשגיח נכח במקום. ראש המדברים היה רבי אליעזר גורדון. הוא פנה אלי בשאלה: איזו גמרא למדת? כאשר עניתי כי למדתי כבר שני סדרים, ראיתי את סימני הפליאה שהצטיירו על פניהם. הוא הוסיף ושאל: עם התוספות או בלעדיהם? הפליאה וההשתוממות גדלו עוד יותר, כאשר עניתי ואמרתי: עם התוספות. ראשי הישיבה החליפו ביניהם כמה דברים שלא הגיעו לאזני.

ברם, הבקיאות שלי לא עמדה לי כאשר נתבקשתי להוציא דין מדברי התוספות במסכת ב"ק דף י' ע"א. מכיון שלא נוסיתי בכך, לא הצלחתי. כאשר ראני רבי אליעזר גורדון במבוכתי, בא לעזרתי כדי להעלותני על דרך המלך ומיד אורו עיני להבין את הדין של התוספות. גם בשאלה השניה שהוצגה לפני במסכת כתובות לא שפר מזלי, עד ששוב פתח לפני את המחשבה וראיתי כיצד הדברים מקבלים חיות חדשה. רבי אליעזר ניסה אותי בשלישית, כדי לעמוד על הסתירה המפליאה בין הבקיאות שלי ובין העדר ידיעה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. מסתבר, שבשום מקרה אחר, לא התייגעו עם תלמיד חדש, כפי שהתייגעו אתי, וכל זה כדי לעמוד על סיבה של הסתירה הזאת. כיון שעמדו על בקיאותי הגדולה, שוב לא הקפידו עמי, אבל מכיון שהסדר היה שם שצריכים תחילה ללמוד אצל רבי שמעון ורבי יוסף ליב, הציעו שבמשך שלושת החדשים הראשונים אלמד אצל רבי שמעון שקופ ולאחר מכן אחזור ללמוד אצל רבי אליעזר, ואם ארצה בכך — אוכל להקשיב גם לשיעורים של רבי שמעון. כבר בהתחלה נתפרסמתי כבקי. יחד עמי למד בישיבה גם הרב משה אביגדור עמיאל, מי שהיה אחרי שנים רבה של תל אביב. הוא למד בשיעור השני ואילו אני כבר הצטרפתי לשעור החמישי.

לא עבר זמן ובנוסף על הבקיאות קניתי גם את הלמדנות. באותו פרק זמן למד אתי בישיבה גם רבי אלחנן וסרמן שהתפרסם בשקדנותו. זכורני שהיה ניצב על מקומו ולומד שש־שבע שעות בעמידה ללא הפסקה. בישיבת טלז למדו 400 בחורים. השיעור החמישי, בו למדו רק עשרה תלמידים מן המובחרים ביותר, נמשך שש שעות ברציפות אחת לשבוע, והיו מפסיקים רק כאשר הגיע זמן מעריב. בשיעור זה היה ראש הישיבה נושא ונותן אתנו בחריפות ובקיפות ולא היה חוסך מאתנו דברים קשים כגידים כאשר הדברים שאמרנו לא היו לרוחו. באחד הביטויים החריפים לא נמנע מלהטיח כנגדנו: „אתם מפטמים כבאת תורכים". באחד השיעורים הצו בחור אחד מבריינסק שלא יתור על דעותיו השיב כנגדו בדברי פלפול, כשהרב משיב כנגדו ואינו מוותר עד שנתקע לתוך הקיר והבחור נעשה חיור, הרים את ידיו ונכנע. אלא שרבי אליעזר לא הניחו לו גם אז, ואמר: כנראה שאתה מודה תחת לחץ ואינני רוצה בכך. אלא שתודה מתוך שכנוע, לכן לא אניח לך עד שתביא ראיה לדברי. ואכן יצא רבי אליעזר כמנצח, כיון שהבחור אמנם הביא ראיה משלו לדבריו של ראש הישיבה. לצערי נשמט מזכרוני שמו של הבחור, כיון שבדרך כלל היו נקראים התלמידים על שם עיר מוצאם.

לימוד תורה מעוני

זכיתי ללמוד תורה מתוך עוני וקיימתי את המאמר „פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה". באכסניה שלי היו אתי שני תלמידים ממשפחות עשירים, שהיו מפנקים את עצמם בדגים מטוגנים בחמאה, מאכל יקר מאד. הייתי מצטרף אתם לסעודה, עד שהתברר לי שהתחייבתי בסכומים שהם למעלה מאפשרויותי. כדי לפרוע חוב זה לא היתה ברירה אחרת מאשר להפסיק לאכול. ובדרך זו לאזן את הגרעון, אלא שבעלת האכסניה שלי, שהיא ובעלה היו צדיקים גמורים, הבחינה בצומי, ובאה אלי בטרוניה; מדוע אתה מונע עצמך מן האכילה? נסיוני להתחמק בתואנה על מצב בריאות לקוי, לא עלה יפה, כיון שהאשה הצדקנית בדקה במצחי ומצאה שהחום שלי לא עלה ומכיון שכך, לא קיבלה את האמתלא שלי. מרוב רחמנות הציעה לי לשתות קפה ולאכול עוגה שמחירם נראה היה לי יקר מדי, כל זה מפני שטענתי שאני סובל משלשולים. ביום השלישי, כאשר נוכחה האשה לדעת שאין זו אלא התחמקות, נאלצתי להודות על האמת ולגלות את מצבי הדחוק שאילץ אותי להיגזר מאכילה. נכמרו רחמיה של אשה צדקנית זו, והציעה לי לאכול ממנותיה ללא תשלום, אלא שעמדתי בסירובי ולא הייתי מוכן לקבל מתנת חינם מיד בשר ודם. האשה לא השלימה עם סירובי זה, פנתה אל ראש הישיבה רבי אליעזר ושטחה לפניו את הסיפור, רבי אליעזר שלח לקרוא אותי ונזף בי על כך, הזהיר אותי לאכול ולשתות והוא ישלם עבורי את החובות. אולם אני לא ויתרתי והצגתי שאלה: האם יתנו מעתה לכל הבחורים לאכול? לאחר שאלה זו, ביקשני ראש הישיבה להתיישב לידו. אירע הדבר שבאותה שעה נכנס לראש הישיבה אחד התעשיינים, בעל אמצעים גדולים שהכניס את בנו לישיבה. ראש הישיבה הציע לתעשיין, שבנו ילמד עם ר' ירוחם אשר וכך יוכל לאכול בשלווה. כיון שבאותו עת היו הורים משלמים סכומים ניכרים כדי שיהיה לבנים מדריך, הטיל עלי ראש הישיבה ללמוד עם הנער כל יום קצות החושן. אותו בן־עשירים היה מענג אותי במעדנים שלא באו לחיכי עד אז. שוקולד משובח, יינות מעולים ומיני מתיקה שונים.

הרב ניסנבוים בישיבה

באותם הימים שבהם למדתי בטלז בא אורח לעיר. הרב ניסנבוים שהיה מטיף לציונות. האורח בא לבקר את הרב, אלא שזה האחרון לא האיר לו פנים. הרב ניסנבוים דרש בשלומו, אולם לא פסק מלימודו ולא הרים עיניו אליו. האורח שנפגע המשיך לשבת ועקב כיצד הרב לומד פרק משניות, עד שרבי אליעזר לא עצר כוח וקינטר אותו בשאלה: האם אתה ציוני? אם כן, אתה דומה לפרה אדומה, המטמאה טהורים, האורח הרב ניסנבוים השיב כנגדו: אבל הרי אני מטהר גם טמאים כפרה אדומה. על כך השיב כנגדו ראש הישיבה, אני סבור שאתה מטמא ולא מטהר.

כאשר עמד האורח לעזוב את החדר בכעס, פנה אליו ר' אליעזר ואמר: מבקשני מכם שלא יפגע בילדי. אלה תלמידי הישיבה. הם יושבים ועוסקים בתורה, יראים ושלמים, ורצונכם להעביר אותם על דעתם. אף על פי כן התגנבו רבים מבני הישיבה אל מקום ההרצאה של הרב ניסנבוים. עלי לציין עוד כי ראשי הישיבה לא חזו הפרדה בין המושג ציוני ואפיקורוס.

בישיבת טלז של הימים ההם, לא חסרו גם התנגשויות בין המשגיח ר' ליב לבין התלמידים, שבכל זאת לא נרתעו מלהתקוטט אותו בדברים. זכורני שהמשגיח הוכיח דברים נגד אחד הבחורים בשם ליב'ל פרידמן, על שאינו מרבה בלימודו. מה יהיה עליך ליב'ל? — שאל המשגיח בקפדנות. ענה אותו בחור מניה וביה באירוניה: „אהיה משגיח".

אותו משגיח ר' ליב, שעיניו היו פקוחות על מעשי התלמידים, התנגש גם עם ר' אלחנן וסרמן. כאשר באחד הימים הבחין בעיתון המבצבץ מתוך כיסו של ר' אלחנן, לא היסס לרגע, חטף את העתון ופנה בטרוניה אל ראש הישיבה כדי לספר על תגליתו. ר' אלחנן שהרגיש בבושה, לא בא במבוכה, אלא רץ אחריו עד למקומו של ראש הישיבה, ששאל מהומה זו מה טיבה. סיפר המשגיח מה שמצא בכיסו של התלמיד ותבע לקנוס אותו על כך, אלא שר' אלחנן מצדו תבע להחזיר לו את העתון מיד. כאשר ראש הישיבה ניסה לדחות תביעה זו באומרו: הלא מדובר כאן בקנס גדול, מה עוד יש לערוטות ששילמת בעד העיתון? אלחנן לא הרפה וחזר ותבע את העתון, הקנס לחוד והעתון שנלקח מכיסו בלי רשות לחוד. אך בינתיים יש להחזירו למקומו ומה שנוגע לקנס נראה אחר כך. כאשר נתפרסם הסיפור, בישיבה, לא נפגם שמו של ר' אלחנן, שמתוך פשטנותו ותמימותו עמד על שלו.

דבר בעיתו

מאת הרב ד"ר יוסף אונא

„דבר בעתו מה טוב"

כך יש להגדיר את הופעתו של הספר „ארבעת המינים השלם" מאת ר' אליהו וייספיש, ירושלים, תשל"ד, במהדורה שניה מורחבת. הספר נחלק לשני חלקים, כולל פרובלימות במצוות ארבעת המינים, דיני ההלכה (גידול, מין ר' עוד) באופן תאורטי וכן „דיני נטילת לולב" למעשה גם במקרים יוצאי דופן. (אתרוגי חו"ל, לולב הדקל הקנרי ועוד).

המחבר הנכבד אינו מסתפק בהבאת הדינים התלויים בארבעת המינים לפי פרטיהם אלא מוסיף בפרוטרוט גם את מידות ושיעורי התורה. לענין זה, כמובן, חשיבות יתירה, לקיום מצות שיעור. נמסרו לנו מחז"ל שיעורים בדינים רבים, לא רק במצוות שמדובר עליהן בספר שלפנינו. כל השיעורים הם „הלכה למשה מסיני" וניתנו לנו במדידות לפי חלקי גוף וכד', שאינן ידועות לנו בדיוק. החישובים המודרניים (לפי ס"מ וכו') נעשו ע"י גאוני זמננו. הספר מזכיר את החישובים של בעל „חזון איש" ושל הרב נאה. בזמן האחרון נלקטו רשימות כאלה פעמיים בספרי „שנה בשנה".

בענייני חילוקי חשבונות (בגודל האצבעות וכד') חילוקים בין מצוה דאורייתא ודרבנן. כמו בכל סעיפי הספר נותן המחבר הערות מאירות עינים ומראה מקומות, ברעות שאר הפוסקים, למשל, היו חישובים שונים בתקופות שונות בענין ה„דראהם", בעיקר מורה המחבר — חוץ מחב"ל — גם על „שיעורין של תורה" למרן הגר"י קנייבסקי שליט"א.

טוב עשה המחבר ששיתף שלושה מומחים, כל אחד במקצועו על ידע גידול המינים: את פרופ' י. פליקס, את ר' ז. שלומאי מכפר הרא"ה ואת ר' י. יוסקוביצקי; כך יצא ספר מושלם גם בעניינים מעשיים בחכמת הטבע וההלכה.

מלבד הפוסקים העיקריים הגדולים (שו"ע, משנה ברורה ועוד) אסף המחבר גם ספרים ספציפיים כמו „בכורי יעקב" לר' יעקב אטלינגר בעל „ערוך לנר" על הלכות סוכה, שיצא בשתי מהדורות לפני כמאה שנה, הכולל במהדורה השניה דיונים של גדולי הדור בפסקים שלו: כמו מהר"ם שיק, האחים מגזע הכהנים, ר' יצחק דב הלוי במברגר. גם על ה„ר' דוב משכורתו" אין הרב וייספיש עובר בציטוט מנהגי גדולי דורנו. הדור שלפנינו — נזכר כאן רק את התמחות הכשרות והעדיפות של אתרוגי חו"ל. כלל גדול אחד מדגיש המחבר: לא להכריע בין הפוסקים, לפי דרכו של החפץ חיים בספרו (ראה ההקדמה למשנה ברורה — עמ' ריב). גם דברי דרוש ומוסר לא חסרים בספר וביניהם גם כוונות „החסידים", מנהגי התפילות, הושענות.

לתועלת ולבלאות בסוף הספר מוסיפים הרבה להבנת העניינים ל„בעלי בתים" שאינם רגילים להתעסק בבוטניקה. הצורות השונות בעולם הטבע המצויינות בצורה המקילה מאוד ונותנות גם ערך מעשי לכל יהודי. בסוף מראים המפורסמים בהתחלה נושאים את רבנותיהם של ה' ומקילים מאד למצוא את המבוקש. מהראוי שהספר יימצא אצל כל אוהבי ומדקדקי מצוות קודשות אלה.

קו תעופה שהופעל מאונס

מאת ברוך אדלר

מלחמתו העקשנית של בעל חברת תעופה קטנה, מר יצחק גדיש, מנכ"ל „מעוף", הניבה בימים אלה פרי שהוא לא ציפה לו. ירושלים המאוחדת הפכה בזכותו לעובדה קיימת גם בתחום התעופה האזרחית. מלחמתו הביאה לכך, ששדה התעופה של בירת ישראל, עטרות, נפתח לתנועה אווירית בינלאומית, עם הפעלת הקו החדש של „אל־על" מפרנקפורט לירושלים.

י. גדיש לא התכוון במלחמתו לאפשר פתיחת קו תעופה חדש ל„אל־על" וזו לא התכוונה בכלל לטוס לירושלים. לה הספיק הקו הקיים מפרנקפורט ללוד ולא היתה כל כוונה להכניס את ישראל למאבק יוקרה מדיני עם גרמניה, שהיה קשור בפתיחת הקו החדש. אולם, במציאות התגלגלו הדברים אחרת מכפי ששני הצדדים חזו. התוצאה היתה הפעלת ירושלים כנמל תעופה בינלאומי, דבר שלמעשה איש לא רצה בו כיום.

תחילתה של פרשה זו של הפעלת נמל התעופה של ירושלים והתסבוכת המדינית שהיתה קשורה בה היא פנייתו של מר י. גדיש, בתחילת שנת 1973, למינהל התעופה האזרחית ובה הצעה לפיתוח שירותים בעטרות — נמל התעופה השומם שכמעט ולא הופעל מאז נכבש מידי הירדנים במלחמת ששת הימים. מר י. גדיש הציע בתכניתו להקים בעטרות מערכת שירותים ואחזקה למטוסים קלים ולהעתיק חלק מפעילות התעופה הקלה מלוד לירושלים; לקיים תנועה בינלאומית בנמל תעופה זה ע"י הבאת צליינים נוצרים מאירופה בטיסות שכר במישרין לירושלים; פיתוח והפעלת שירותי קרקע לנוסעים ולמטוסים אשר יגיעו לירושלים כתוצאה מה־הקמת סידורי נוסעים ותיירות — מלון, מסעדה, מועדון וכו'. מינהל התעופה האזרחית הסכים עקרונית לתכנית וגם שר התחבורה הקודם, מר ש. פרס, הביע תמיכתו בה — אומר י. גדיש.

מו"מ עם חברות תעופה

לאחר הסכמה עקרונית זו החל י. גדיש לקיים דיונים עם חברות תיירות וחברות תעופה באירופה למימוש תכניתו. בדיונים אלה הוברר לו, לדבריו, כי הדרך היחידה שלפיה מוכנות חברות תיירות רציניות למכור סיורי צליינים לישראלים במיקדים משמעותיים היכולים להגיע עד רבבות צליינים לשנה היא ע"י הטסתם ארצה בטיסות שכר הזולות ב־15 אחוז ממחיר קבוצתי של חברות תעופה סדירות. כמו"כ זה מחייב התקשרות עם בתי מלון ובארגוני סיורים לתקופה ארוכה — שנה בדרך כלל. בדרך זו אפשר לקבל מחירים נמוכים ב־25־35 אחוז מהמחירים המקובלים לקבוצות. זה כדאי הן לבתי המלון והן ל„אגד" המסיע את התיירים, כי בכך הם מבטיחים לעצמם תפוסה קבועה במשך כל השנה.

נקודת המפתח בתכנית הזאת היתה התרת טיסות שכר האסורות בארץ. מר גדיש הבין שהוא לא יוכל בשום פנים ואופן לקבל היתר לטיסות שכר, הנוגדות את מדיניות התעופה הישראלית. לכן הציע למשרד התחבורה לקיים טיסות אלו לירושלים. היה לו נימוק משכנע לכך, בציינו שחברות התעופה הסדירות אינן טסות ולא יטוסו לעטרות, מכיון שהוא נמצאת בשטח שסופח לישראל. לא כן לגבי חברות תעופה לא סדירות שהן כן תהיינה מוכנות לטוס לירושלים. ואכן הוא מצא חברה כזאת, „ג'רמנאייר" הגרמנית, שלה 17 מטוסי סילון חדישים והינה אחת מחברות התעופה הגדולות באירופה לטיסות שכר.

חברה זו הינה חלק מקבוצת חברות הנמצאת בבעלות מר שרגובר ממינכן, שלה רשת בתי מלון בגרמניה והאיים הקנריים. כמו"כ מקימה עתה קבוצה זו בתי מלון ביוון ובטורקיה. מר שרגובר קשור עם בנק האיגודים המקצועיים בגרמניה והינו ידיד אישי של מר הסלבך, נשיא הבנק שהוא מידידי ישראל המובהקים. חברת ג'רמנאייר הודיעה כי היא מוכנה להצטרף לתכנית ללא כל התחשבות בגורמים פוליטיים. אך לגדיש היה ברור, כי למרות נימוקים אלה לא יוכל להשיג הסכמה לטיסות שכר ולו רק לירושלים. לכן הסתפק בבקשה לטיסות שכר לירושלים לצליינים בלבד, שלהם מאשרים טיסות שכר גם כיום. אולם, בשיחות שקיים עם „אל־על" התברר לו, כי חברת התעופה הלאומית מתנגדת לקיומו של נמל התעופה ירושלים כנמל תעופה בינלאומי ואין צורך בקיומו של נמל תעופה זה לטיסות בינלאומיות. „אל על" גם לא מוכנה להפעיל טיסות לירושלים מסיבות של כדאיות כלכלית ומסיבות מדיניות. כמו"כ היא מתנגדת לטיסות שכר מכל סוג שהוא, הן ללוד הן לירושלים והיא אינה מסכימה שתהיה פעילות תעופתית בירושלים ע"י „מעוף" או גורם תעופה אחר.

ההסכמה והתנאי בצידה

בתום הויכוחים הללו החליט ראש מינהל התעופה האזרחית, מר י. רבין, במכתב לחברת „מעוף" על הסכמה עקרונית לביצוע טיסות שכר לצליינים. אולם, התנאי לכך היה כי יש לבצע טיסות אלו תוך שמירת האינטרסים של המוביל הלאומי. במכתב זה אף הוסבר כיצד יבוצע הדבר: „דבר זה נעשה ע"י העברת הזכות בין המוביל המארגן לחברת „אל על", תוך מתן אופציה לה לבצע את הטיסות האמורות באותם התנאים המנויים בזמנה, באם היא מבקשת לבצע זאת. מר גדיש פירש מכתב זה כי ל„אל־על" ניתנה אופציה לבצע טיסות שכר ולא טיסות אחרות וכי החברה חייבת לבצע טיסה אלו לירושלים ולא לנמל תעופה אחר. המסקנה מכך, לדעתו, שאם „אל־על" אינה רוצה או אינה יכולה לבצע הטיסות האמורות בהוזה כי אז בטל תוקף האופציה שניתנה לה ואז חייבים לאשר טיסות אלו לחברת תעופה שעמה יתקשר י. גדיש.

בכדי לצאת מתסבוכת זו לתוכה נקלעה בניגוד לרצונה העדיפה „אל על" לקיים בעצמה טיסות לירושלים ובלבד לא להפר את העקרון שלה שאין להרשות טיסות שכר לארץ.

ל„אל על" יש נימוקים כבדי משקל נגד טיסות שכר ואומר על כך סמנכ"ל החברה, י. שרם: שינוי המדיניות הקיימת של איסור טיסות שכר עלול לגרום נזק חמור בערכן של זכויות הטיס של מדינת ישראל ולגרום לירידה ניכרת בשירותים הסדירים אליה. ישראל, התלויה תלות גמורה בקשר אווירי ללא תחליף של קשר יבשתי או ימי, תהיה תלויה בחסדיהן של חברות תעופה אופורטוניסטיות למיניהן.

לדעתו, שינוי מדיניות התעופה יקטין את השירותים הסדירים בחמישים אחוז לפחות. הוא סבור גם, כי טיסות השכר אינן מפתחות, מרחיבות, או מגדילות תנועה אלא מובילות תנועה קיימת וברגע שהתנועה איננה זן בעלמות המוגשות שווקים חדשים ואין לה למדינה שהתחבורה האווירית אליה תלויה בטיסות שכר. טיסות אלה גם מגדילות את שיאי התנועה בעונות שיא ואילו בעונות שפל הן נעלמות לחלוטין, או שהן מעמיקות את השפל. שינוי המדיניות, מוסיף מר שרם, יביא בהכרח להקטנת מימדיה של „אל־על" שתהפך לחברה קטנה שלא תהיה לה השפעה משמעותית בקרב חברות התעופה ולא תוכל למלא ייעודה בשעת חירום. הוא אף מוכיח מהנסיון הסקנדינאווי שהתרת טיסות שכר מארצות אלו לא הגדילה את מספר התיירים אך עם זאת גרמה ל„אל־על" ולמדינה נזק של מיליונים.

„אל־על" נגד „טריק"

מנהלי „אל־על" סבורים כי התרת טיסות שכר לצליינים בלבד, כפי שדרש י. גדיש, אינה אלא „טריק" שמטרתו להכניס טיסות אלו בדלת האחורית. מנהל סניף „אל־על" בגרמניה, מר י. פרש, מציין כי לפי ההגדרה הגרמנית של צליין („מי שרוב זמנו מוקדש לביקורים במקומות קודש") הרי שכל תייר יכול להיות בחזקת צליין. לכן, אם היו מתירים ל„ג'רמנאייר" לפעול מגרמניה היו הופכים רוב התיירים מגרמניה לצליינים וטסים בחברה זו ולא בחברות הסדירות. הנא לא היה מוסיף תיירים לארץ אלא לוקח את התיירים שבאו עד כה ע"י „אל־על" ו„לופטהנזה" הגרמנית — טוען מ. פרש.

כדי למנוע קביעת עובדות חדשות החליטה כאמור „אל־על" לבצע בעצמה את הטיסות לירושלים, למרות — כפי שהתבטא אחד העובדים הבכירים של החברה — שדבר זה היה חסר לה „כמו חור בראש". בידעה את הקשיים המדיניים הכרוכים בכך העדיפה „אל־על" לפעול בשקט ולא פירסמה דבר על הפעלת הקו החדש. היא גם רצתה לא לדקור את העיניים בקו זה ופנתה בפניה פורמאלית למשרד התחבורה הגרמני שבו היא מודיעה על כוונתה לנצל את זכותה לנקודה שניה של נחיתה בארץ (מלבד לוד) לפי הסכמי התעופה הקיימים. בשיחות פרטיות אמרו אנשי משרד התחבורה הגרמניים כי לא תהיה כל בעיה בענין זה. „אל על". הדגיש י. פרש, לא ביקשה רשות מגרמניה כי לא היה צורך בכך.

ההדלפה ששיבשה תוכניות

אולם, בינתיים דלף ענין הקו החדש החוצה. עתונים גרמניים פירסמו את דבר קיומה של הטיסה המתוכננת הראשונה, בתחילת ספטמבר. עם פרסום הדברים החל לחץ ערבי חזק על בון למניעת פתיחת הקו החדש. לחץ זה עשה את שלו והגרמנים הודיעו לישראל כי הם מתנגדים לפתיחת הקו.

ישראל התעלמה מהצעד הגרמני אך היא לא רצתה להכנס עמה לסכסוך והעדיפה פשרה. זו נמצאה בצורה מתוחכמת וההסדר שנקבע קבע כי אכן הטיסה לירושלים תהיה ולא תהיה כאחת. אמנם המטוס יטוס מפרנקפורט לירושלים, אך לא יטוס ישירות אלא ינחת תחילה בלוד. מלוד לירושלים יוחלף, פורמאלית, מספר הטיסה והטיסה הבינלאומית תיהפך לטיסה מקומית. מובן, שעל

(סוף בעמוד 7)

רשמי מסע בפרו

כשהצעירים מפסיקים לדבר אידיש — יש חשש להתבוללות

מאת י. ביאלר

המצב הגיע לכך שלמעלה מ־90 אחוז מכלל הנוער היהודי בפרו אינו יודע אידיש.

אולם מסתבר, כי המצב אינו קודר כל כך, הוברר כי אלו השומרים על יהדות מבלי לדעת אידיש אינם מתבוללים. וישנם כאלו רבים, אשר למדו באוניברסיטאות המקומיות ועתה תופסים מקום כבוד בחיים הפוליטיים הכלכליים והתרבותיים של הארץ.

הרי מספר עובדות. ש. ולפסון, בן למהגר יהודי מבסרביה, וסטודנט לשעבר, נתמנה לנגיד בית הספר להנדסה כשהוא מוסמך לנהל עסקות רבות היקף בשם הממשלה. כך גם עם אחתו בן של מהגר מבסרביה, שהסמך במדע הקלאות ועתה מכהן כפרופסור באוניברסיטה כשהוא מייצג לעתים דחופות ביותר את ארצו בכנסים בין לאומיים כן גם אותו מומחה בעל שם עולמי בנפש, אשר משמש כפרופסור באוניברסיטה ואילו הוא בנו של מהגר יהודי מבסרביה. כל אלו ורבים אחרים מזוהים באופן ישיר עם ארגונים יהודים, וארגונים ציוניים. המהנדס רוזנצוויג — המומחה לנפט הוא נשיא בית הספר היהודי. ובעת ביקורי במשרדו ראיתי מזוזה דבוקה על דלת חדרו.

המרכז לנוער בנוי כדוגמת ה„איברואיקה" בבואנוס־איירס, ה„אסמדה" בכבריאבנו, — מרכז הספורט היהודי במקסיקו סיטי. גם כאן נתקבלה ההכרה שיש צורך לתת לנוער היהודי כלים המתאימים לרוחו.

הזכות לשאיפה לבנות כאן טיפוס יהודי מודרני, היה לי שיחותי עם המנהל של „האיברואיקה") — אדם צעיר וחביב.

הוא ליווה אותי מסביב לבניין, הסביר לי את המחלקות השונות ר' התאגון בבני: „אין אנו מבינים את אותנו, אבנתנו צריכים רב צעיר היכול להבין את המנטליות שלנו ולסגל את הנוער לדרך היהדות".

החסרון הגדול ביהדות מסורתית מורגש ביותר בכל הארצות של אמריקה הלטינית.

אין לאמר שיהודי פרו אינם מתענינים בנוער שלהם. אדרבא, אם כי הקהילה היהודית בארץ זו היא חדשה למדי, בכל אופן הצליחו הותיקים לשלב את הנוער בחיי הקהילה וכבר נראה כי הדור השני מתחיל ליטול את תפקידי ההנהגה בקהילה.

כמו בשאר הקהילות, הגדולות והקטנות ברחבי אמריקה הלטינית, שמעתי חזרתי ושמעתי את הטענה כי הדור השני אינו יודע אידיש. ופירושו של דבר שהדברים השתנו וכשהאידיש נעלמת יש חשש מפני התבוללות.

האמת היא, שהנוער הוא אשר צריך להתלונן על ההורים שהרחיקו אותם מלשון האידיש, בנסותם לדבר עמם, בספרדית רצוצה.

חינוך שלם

שמונים אחוז של ילדי הקהילה מקבלים חינוך יהודי. הם אינם לומדים אידיש, יותר עברית. ברם, כפי שאמרנו זה אינו קובע. ההתבוללות בפרו היא הרבה יותר פחותה מאשר בארצות אחרות באמריקה הלטינית. כך שאותם שמונים אחוז מכלל ילדי פרו היהודים, לומדים את ההיסטוריה של העם היהודי מכירים את חגיו ומועדיו הם רוכשים חיבה לישראל ולמפעל הציוני.

הראו לי את בית הספר היהודי על שם „ליאון פינגלר" — שאחיו אנסניו, הוא מחבר הספר הידוע היושב באמריקה הלטינית „אל פאראיסו אן אל נואבו מונדו". בספר הזה הוא חוזר להוכיח שגן־העדן מקומו היה באמריקה הדרומית, תוך הדגשה שארץ „אופיר" משם הובא הזהב למקדש שלמה הוא בעצם פרו.

בית הספר „ליאון פינגלר", דומה במבנהו לכל בית ספר אחר בניו־יורק. בבית הספר ישנם מספר ילדים לא יהודים שמלמדים אותם עברית כחלק מתכנית הלימודים.

תרומות

יש להזכיר „מאראנים" אחרים בעלי ערך רב בהיסטוריה של פרו. בין שלו, אאוגוסטה סלצדו, היה נשיא פרו בשנים 1915—1930. המאראן השני הוא פדרו פראלטה בארנו אבובוצי, אחד המשוררים המפורסמים ביותר באמריקה הלטינית, שכיהן ארבע פעמים כרקטור של סאן מרקוס.

שני אלה, האחים פיאגלו, ופידאלסה, היו למעשה חלוצי המדע והתרבות של אמריקה הלטינית. כשזקן פיראלטה חלה, נזכרה האינקוויזיציה במוצאו היהודי והתחילה לרדוף אותו. הוא פרש לחדרון צר, הרחוק ממרכז העיר ושם, ערירי, זקן ורצוץ הוציא את נשמתו.

בחודש נובמבר 1965, שלש מאות שנה לאחר מותו, באו אישים מכל העולם לקחת חלק בחגיגות לציון יום הזכרון שלו. האורחים היהודים שהשרו בחגיגה הזאת היו היהודים, שבשבילם כל הפרשה המארטירולוגית הזו של מלומד יהודי זה לא ידועה בכלל.

יהודי גרמניה

הקהילה היהודית הגרמנית, הנמצאת בפרו ידועה כ„קהילה 1870" השנה בה הגיעו היהודים הגרמנים הראשונים לפרו.

בבואם החלה התקופה השניה של חיים יהודים בפרו, לאחר שהאינקוויזיציה ביערה את היהודים המראנים שהגיעו מפורטוגל.

כשהגיעו היהודים הגרמנים נבלעו שרידי המאראנים באוכלוסיה היהודית החדשה.

תחילתה של ההגירה הגרמנית לפרו היתה במקרה. יהודי־אנגלי, ממוצא גרמני, הגיע לפרו כנציג חברה אנגלית גדולה שבנתה מסילות ברזל. בראותו את „ההזדמנויות הנפלאות" בארץ זו; חזר וסיפר לבני ארצו, בבתה פתח בגרמניה. ואלו שהיו שרויים במשבר כלכלי החלו בהגירה רבתי לפרו. הם יסדו אגודה, ששמה נשאר עד היום. מיד עם בואם קידשו חלקת קרקע לבית עלמין.

אולם, הם לא הצליחו לשמור על זהותם היהודית. הדור השני של היהודים הללו התבולל ונטמע בין הגויים. אם כי פה ושם אפשר למצוא עדיין בבירת פרו, בין התמונות המפוארות שמות שיש להם תנכודת יהודית, הרי שבעליהם שכחו מזמן את מוצאם. אפשר להבחין בהם, כשהם באים לבית הקברות היהודי ומצטלבים ליד קברי אבותיהם.

יש מהם רבים, כך למשל, מלכת היופי של העולם באשתקד, היא בת של אותו יהודי שנבחר כפחן. או השגריר של פרו בוושינגטון — גם כבר בהגר כפחן.

בעניין ביותר הינו, הדיפלומט של פרו — אבראם קוריבר, ששימש כשגריר ארצו במספר מדינות, בכלל זה ביפאן. כששמש שגריר ארצו ביפאן. נודע לו על המתקפה שמתכננים היפאניים על פרל־הרבור. והוא מסרה לשגריר ארה"ב בטוקיו. ברם, השגריר ציפה בה לא ייחס חשיבות לידיעה זו. לאחר מיכן, איכר השגריר האמריקאי את הדבר באשר פרסם זכרונותיו.

בשנת 1952 מונה קרייבר לשר החוץ של פרו.

מסתבר, כי מצד אימו הנהו נכדו של הרב המפורסם מפרשבורג — ה„חתם סופר". אימו הדליקה נרות בכל יום שישי בערב וצמה ביום כיפור ובתשעה באב.

מספרים, כי אמו צוותה על בנה להתגאות במוצאו היהודי אילם היא הבבנר, ויהיה כל מגע עם היהודים.

כך שיהדות פרו עברה גלגולים רבים, ושוב שהדור השני של יהודי בבירתם חוזר לפעילות בקהילה היהודית.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

ספר חדש

תורות בעל התולדות

דרושות רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל

לפי נושאי יסוד

מבוארים בליווי מבוא, ציוני מקומות והערות

על־ידי

ד"ר גדליה נגאל

המחיר: —.15 ל"י

זה עתה הופיע

ספרי

ספר דברים

עם פירוש

תולדות אדם

מתוך כתב־יד המחבר

הגאון רבי

משה דוד אברהם טרויש אשכנזי זצ"ל

בעל „מרכבת המשנה" על המכילתא

ועם הגהות מתוך כתב־יד

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל

המחיר: —.60 ל"י

זה עדיין להשיג ספרי לספר במדבר

המחיר: —.40 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל' 615036

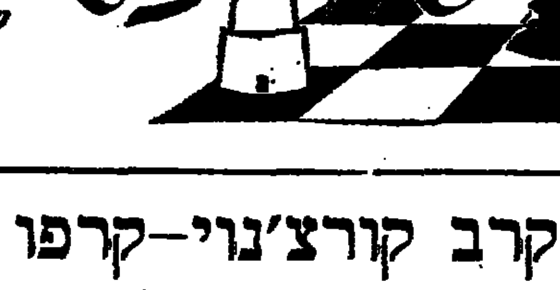

בעריכת
שלמה קנדלשיין

הדו־קרב קורצ'נוי־קרפוב — החל

רבי האמנים הרוסים ויקטור קורצ'נוי ואנטולי קרפוב החלו ביום ב' האחרון במוסקווה את הדו־קרב ביניהם בשלב חצי הגמר של אליפות העולם בשחמט. קורצ'נוי בן ה־43 המבוגר ב־20 שנה מקרפוב יאבק עמו ב־24 משחקים שמנצח יצא זה הזוכה ראשונה ב־6 נצחונות ואם לאו אזי זה הצובר ראשונה 12½ נק'. מנצח הדו־קרב יהא „הטוען החדש" לכתר העולמי בשחמט ויתמודד עם אלוף העולם „בובי" פישר האמריקאי בשלב הגמר שיתקיים בקיץ 1975. באשר לסיכויים — שניהם ניצחו בצורה משכנעת בשלב רבע הגמר את יריביהם החזקים — אלופי עולם לשעבר, קורצ'נוי את טיגראן פטרוסיאן וקרפוב את בוריס ספאסקי. שניהם גם הצטיינו בלוחות הראשונים של נבחרת ברית המועצות באולימפיאדה האחרונה בניצה.

יחד עם זאת אין להתעלם משני גורמים חשובים בקרבות כבירים מסוג זה. „פער הגילים" של 20 שנה לטובת קרפוב יוצר „מאבק דורות" בין קרפוב הצעיר לקורצ'נוי הוותיק. באידך גיסא נסיונו הרב של קורצ'נוי בתחרויות שחמט בהן גבוהה תביד על „הצבירה". הכושר הגופני העצבים החזקים, הנסיון וההסתגלות המהירה יהיו גורמים בלתי מבוטלים ויתכן אפילו מכריעים.

קרפוב נחשב כיום „לפנינת השחמט" הרוסי שבן הינו הגליה מדהימה שדחקה ביכולתה המהירה אלופי עולם גדולים כספאסקי, טל, פטרוסיאן, סמיסלוב ואחרים. בקרפוב הצעיר הרוסים תולים יהבם כי ישיב להם את ההגמוניה העולמית בשחמט שנגזלה מהם ע"י „בובי" פישר האיום. בהשגיו המצויינים עד עתה הצדיק קרפוב את התקוות שתולים בו. לעומת זאת יצפה שוב קורצ'נוי הותיק אחד מטובי השחמטאים בעולם לזכות בכתר העולמי. היעגב שתמיד היה קרוב אליו. בדו־קרב קורצ'נוי—קרפוב יבואו לידי ביטוי הבדלי סגנונות משחק קורצ'נוי בעל סגנון המשחק החריף וההתקפלני מול קרפוב האוהב סגנון משחק עמדתי וסולידי ללא הרפתקאות מיותרות.

נזכיר גם את הסממן „היהודי" בדו־קרב — קורצ'נוי הינו יהודי. קשה לנבא כי יהא המנצח בדו־קרב שיתמודד בקיץ עם „בובי" פישר. ברור הוא כי נהיה עדים בשבועות הקרובים להיה שחמטאית מרתקת בין שניים מטובי המוחות של „משחק המלכים". מומחי השחמט העולמי תולים תקוות בקרפוב וכן אוהבי השחמט ברחבי תבל.

בעברו השני של העולם בארצות הברית ישקוב בדבקות אחר כל מהלך ממהלכי הדו־קרב אלוף העולם בשחמט „בובי" פישר.

פישר יודע היטב כי משאת נפשם של הרוסים להשיב כתרם „שנגזל" מהם על ידו.

פישר אינו קופא על שמריו ומכין ללא הרף התפתחות לרוסים שבן כיום „במשחק המלכים" „הדוד סם" חזק יותר מאשר „הדוב הרוסי" בכוח פישר הידוע כשחקן חסר פשרות.

קורצ'נוי וקרפוב נפגשו כבר בעבר בתחרויות שחמט. בתחרות לזכר אליוכין בשנת 1972 היתה ידו של קרפוב על העליונה. להלן המשחק:

פתיחה אנגלית

קורצ'נוי — קרפוב

1. ג4 ג5 2. פג3 פג6 3. ז3 ז5 4. ג:ד5 פ:ד5 5. רז2 ז6 6. ד4 רז7 7. הו4 פב7 8. ז5 פב5 9. 0־0 0־0 10. מהג2 פא6 11. רז4 רז4 12. פבד2 פד4 13. פ:ד4 ג:ד4 14. פד3 מהב6 15. פה5 ר:ה5 16. ר:ה5 ז6 17. רז4 צא8ג 18. כהא4 ז5 19. רג1 רה2 20. צה1 ד3 21. רז1 ר:ז1 22. ה:ז11 צג2 23. רה3 פג5 24. מהד4 (צדיק מהא3!) ה5 25. ד:ה5 מה:ה6 26. צאג1 צג8 27. כ4 פ:ה4 28. צ:ג2 (על מה:ד3 יבוא פ:ה2) ד:ג2 29. צג1 ג6 30. ז3 פד6 31. מהד3 צג6 32. א4 כהג4 33. כהד2 פז7 34. 4ו 4ז 35. בג5 צג8 36. כהד2 ה5 37. מ:ה2 מהג3 38. כהז5 צה8 הלבן נכנע.

✶

האליפות הקבוצתית של ברית המועצות („ספרטקיאדה")

קבוצה „בוריווסטניק" שבשורותיה מופיעים סמיסלוב וטיימנוב זכתה באליפות הקבוצתית של ברית המועצות לשנה הנוכחית.

השחקנים המצטיינים באליפות היו מיכאל טל על הלוח הראשון שצבר 6½ נק' מ־9 משחקים ולייב פולוגייבסקי שצבר בלוח השני 7 נק'. באליפות נטלו חלק טובי השחמטאים הרוסים כספאסקי, פטרוסיאן, טל, גלר, סמיסלוב, פולוגייבסקי, ברונשטיין, אברבך, קרוגין, בלשוב, גוליקו ואחרים.

קורצ'נוי וקרפוב נעדרו בגלל הכנתם לדו־קרב ביניהם בשלב חצי הגמר אליפות העולם.

✶

האליפות הקבוצתית של ארצות הבלקן

באליפות זכתה בולגריה עם 13¾ נק' לפני רומניה 11 נק', יוגוסלביה — 10¼ נק' תורכיה 4, יון נעדרה מסיבות „בטחוניות". מפתיע כשלונה של יוגוסלביה.

✶

נבחרת הנשים יצאה לאולימפיאדה

נבחרת הנשים של ישראל בשחמט יצאה בתחילת השבוע לקולומביה להשתתף באולימפיאדת הנשים — 1974. מייצגות את ישראל השחמטאיות אולגה פודרז'נסקה, לאה נדולמן, וסיסה פודמן (רבינוביץ'). נאחל הצלחה לנבחרתנו.

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות חי"ת, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות. זרעים ומועד. נשים ונזיקין, קדשים וטהרות. ארץ ישראל והמקדש. סוגיא ובהירה איכות וחיתר הקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך —.38 ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן בהוצאה חדשה ומושלמת — עם 10 עמודים חדשים, במחיר —.18 ל"י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא"י:

חיים ניסלה, רחוב ביל"ו 4, תל־אביב.

هكذا من الاصل

هكذا من الاحل

תנועה ובית
מדור לענייני תנועת האשה הדתית לאומית

שותפות תוך שוויון

מאת טובה סנהדראי

רבים בציבור הדתי ומחוצה לו מעריכים ומוקירים את פעילותה המבורכת של תנועת האשה הדתית לאומית במוסדי חינוך, קליטת עליה, פעולות התרבות, במסגרות [illegible] לנשים להיות ועוד ועוד.

לפעילותה של תנועת החברות מסורת בת עשרות שנים, כשהתמורות הזמן מכתיבות מטבע הדברים, את מסגרות העבודה ואת סדר העדיפויות. המסגרות הארגוניות של תנועת החברות (הוועידה, המועצה הארצית, הוועד הפועל, והנהלה המצומצמת) ראשיתן בשנות השלושים. הוועידה הראשונה של ארגון הפועלות של המזרחי התקיימה בשנת הרצ"ה (1935). למסגרות אלה היו שתי מטרות: א. ארגון ואיחוד כל המסגרות המקומיות לאחדות ארגונית אחת. ב. קידומה של החברה בתנועה, ביסוס עבודה ציונית־רוחנית על־ידי קיום מוסדות חינוך וטיפול בקליטה עליה, על מגיהם השונים ולגילים שונים. הקמנו סניפי חברה ודאגנו לשילובן בעבודת התנועה בכו"כ ובמקומות השונים.

העבודה הביתית של החברה הופנתה לבעיות שהזמן גרמן: בזמנו הקמנו בבי־הלוצות לפעילות בודדת ודאגנו לימי עבודה לחברות, קיימנו מספדות זולות לחברים מחוסרי עבודה בתקופת העליה הגדולה מתיכון הקימונו משענת יום לילדיהן של עולים אלה, ומעל לכל — פיתחנו עבודה תרבותית למען חיזוק התודעה היהודית דתית.

בשנת 1948 התחלנו בהקמת מסגרות ארגוניות של נשים דתיות בתפוצות, וכיום קיימים תשעה סניפים בחו"ל. חברות אלה משתפות איתנו פעולה ונושאות איתנו באחריות למפעלינו הרבים.

בתחום החינוך אחריותנו רבה. רשת מוסדותינו מקיפה פעוטונים, גני־ילדים, מעונות יום, מוסדות ילדים (גילאי בית־ספר יסודי), בתי־ספר תיכונים מקצועיים ובית ספר על־תיכוני מקצועי לבנות. במוסדות אלה עובדים כ־800 אנשי חינוך, טיפול ושירותים, ביניהם מנהלים מורים, גננות וכו'.

האחריות לאחזקתם ותקינה של המוסדות, מכל הבחינות — כוח אדם, בניינים ומצרכים והצד הכספי — היא בלעדית שלנו. כאגודה עותומנית אנו אחראיות לפעולות הכספיות שהיקפן הכספי מסתכם בכ־13 מיליון ל"י, לשנה.

עבודה בהתנדבות

ראוי לציין, כי העבודה ברובה (פרט לעובדים מקצועיים בצ"ל ומזכירות חלקיות בסניפים) נעשית בהתנדבות, הן בסניפים והן במרכז. העבודה מחולקת למחלקות ומדורים, ועל יד כל אחד מהם — מועצות ארציות פעילות.

בשנים האחרונות עלו חברות רבות מארצות הרווחה, ביניהן כאלה שעמדו בראש הפעולה שם. למען קליטתן החברתית והפעלתן בארץ, הקמנו סניפים מיוחדים לדוברות אנגלית. כיום קיימים 17 סניפים, אשר כבר הצליחו להשתלב ולפעול במסגרת התנועה.

וכך תוך עיסוק מלא, (הכולל גם איסוף כספים, ואף זאת בהתנדבות מלאה) שקענו בעבודה המעשית הרבגונית, אותה הטלנו על עצמנו מרצון, וייתכן שזו אחת הסיבות העיקריות לניתוק המכאיב מעבודת החברים בחיי היומיום של המפלגה.

החברות מוכנות תמיד להקדיש זמן, מרץ, כוח, יוזמה וביצוע בעבודה המעשית. עוד גן ועוד בית־ספר, פעולות חינוך ותרבות, קליטה, עבודה למען החייל, עידוד נפגעי מלחמה, יצירת מפעלי נופש ועוד פעולות שהזמן גרמן — עיסוקים אלה אינם מותירים זמן רב לעבודה פוליטית, עצימית וחיצונית, שנעשתה במשך הזמן לחלק בלתי נפרד של עיסוק החברים.

ברם, הניתוק הזה הוא ללא ספק בעוכרי התנועה בכלל וציבור החברות בפרט.

אי־התערבות

התנועה אינה יכולה להרשות לעצמה שלא לנצל את הפוטנציאל הרב הטמון בתנועת החברות, למען המגמות המשותפות, הכלליות. אולם, המצב כיום הוא: אי־התערבות. המפלגה יודעת על הפעולה, אך עזרתה הכספית מינימאלית. לפעמים זוכות החברות במחמאה באירוע פומבי, כמו פתיחות ועידה שם הן נזכרות לטובה.

לעומת זאת, חסות החברות מירדות ואינן יכולות להשלים עם אי־שיתופן בחיי היומיום. ציבור חברות גדול, הנושא באחריות, אינו יכול ואינו מוכן להיות מנושל מפעילות משותפת במוסדות התנועה הנבחרים, תוך יחסיות סבירה.

מבחינה זו, קשה להבין את גישת המפד"ל הפורמלית כלפי ציבור החברות. הרי העבודה הנעשית על ידן היא באופן ברור עבודת התנועה — ולולא החברות, היתה התנועה צריכה לקיימה.

ואני תוהה: האם עבודת התנועה כה שלמה וכה מבצה, עד כי אפשר ורצוי לנווח שותפות אמת עם ציבור החברות?

כתוצאה מהמצב הקיים, אין כמעט ייצוג לחברות במוסדות הנבחרים הפנימיים של המפלגה, ועתה גם לא בייצוג במוסדות חוץ. לייצוג הזה זקוקות החברות לא למען חברה זו או אחרת, אלא למען העבודה, כדי לאפשר לחברות לתת ביטוי להשקפתן בנושאים השונים — הפוליטיים, הדתיים, בעיות אישות, חוקי עבודה ורווחה סוציאלית ודומיהם — וכן לזכות במעמד, המקביל על העבודה הנעשית על ידן.

גם בתחום הייצוג המוניציפאלי היתה התנועה נשכרת, אילו היתה מאפשרת לחברות ליטול בו חלק. רבים התפקידים בעיריות ובמועצות המקומיות, בהן האשה מתמצאת ויכולה לתרום את חלקה לא פחות מאשר הגבר.

*

תנועת האשה הדתית לאומית היא חלק בלתי נפרד מהמפד"ל, מאורגנת בתוכה ובעלת זכויות שוות (לפי התקנון). השוויון הזה צריך להתבטא הלכה למעשה, לטובת התנועה כולה.

על צמרת התנועה לתת על כך את הדעת, ובהקדם.

„מפי עוללים..". במעון ילדים באשקלון

תנועה ובית

תנועת האשה הדתית לאומית החליטה לקבוע מדור קבוע ב„הצופה", שבו יבואו לידי ביטוי מאמרים, סקירות וכתבות על בעיות כלליות של ציבור הנשים הדתיות, בצד מידע על תנועת החברות, פעולותיה, הישגיה ובעיותיה. המדור — כשמו כן הוא — יעסוק בנושאים תנועתיים, בצד נושאים הקשורים בביתה של האם הדתית.

תנועת האשה הדתית לאומית עוסקת בשטחים שונים, שהם עניינם של המדינה והתנועה, אך אינה זוכה די הצורך בקרב הציבור הרחב של החברים. יש לקוות שמדור זה יתרום להרחבת המר דעות של ציבור החברים לפעלה של תנועת החברות.

אנו תקווה, כי ציבור החברות והחברים ימצאו עניין במדור ויגיבו על תוכן הדברים. נשמח לקבל את תגובותיכם, ובמידה שיהיה בהם עניין ציבורי — נשתדל לפרסמם במדור. תגובות והצעות יש להפנות אל המדור להסברה, תנועת האשה הדתית לאומית.

— בברכת גמר חתימה טובה

מערכת המדור

בימים של חשבון נפש

מאת רחל נריה

בעקבות יום הכיפורים של השנה שעברה טלטלנו טלטלה [illegible], ורישומיה מורגשים גם היום במצב הכללי, באווירה הכללית, ובאלפי בתים בישראל, אשר שכלו את יקיריהם [illegible] ריות מפצעי ופצעי המלחמה.

בפגישתי בחוג, שהתרכזו בו לוחמי מלחמת יום הכיפורים. למראה הקרבנות היקרים שנפלו בגדוד שלהם, מה הפלים נראו בעיניהם החיים שלפני המלחמה. „במה עסקנו? בדיונים כיתי בערתו של מי? איזה רכב קנה אבא של זה לבנו? איך להתקדם מהר יותר בקריירה המקצועית והכלכלית?" פתאום נראו עניינים אלה כה חסרי משמעות. איזה ערך יש לעניין זה או אחר, בשעה שהלב שבור בגלל מי שהלך ואיננו עוד. הם התחילו לשאול לבשמעות החיים בכלל, למשמעות היינו פה בארץ, הם התחילו להפש לחקור וללמוד.

עולם כמנהגו נוהג

באותם ימים קשים היתה הרגשה, שהמצב הכללי יביא גם לשינוי באורח־החיים של הציבור והיחיד, שתחול הרדיפה אחרי ערכים חברתיים, ותשומת הלב תופנה יותר לערכים רוחניים — ערכי־נצח — אולם עולם כמנהגו נוהג. מוזר הדבר! עם בכיון, שסכנת מלחמה מרחפת עליו, עם שקופתו המלכותית ריקה, עם שכל תינוק הנולד היום, המדינה כבר חייבה על חשבונו אלפי לירות לעמים זרים ולמדינות זרות — עם כזה חי ברדיפה מתמדת אחרי רמת־חיים פרטית גדלה והולכת, והייבוא מחויל של מצרכי־מותרות בולע באות מליונים של דולרים יקרים שאינם, שמגבירים את תלותנו הכלכלית והמדינית כאחת.

נוצר כאילו קנה־מידה חדש לחשיבותו של הפרט: עשרו הראוותני, כל המבריק יותר, הזוהר יותר, היקר יותר — עדיף! וניכוקו ציפוי היופי, ההדר, הוא ביטוי לטעם הטוב, לטעם האסתטי המשובח. האם אין זה מציר על אישיות נאלצת יותר? האין זה יפה שמקשטים את הבית ביצירות אמנותיות או רוכשים מערכות ספרי־אופנתיות חדשות? האם אין זה נכון להחליף את המכונית ה„מרנטה" בדגם משוכלל ומשופר? הרי גם חז"ל אמרו: „אשה נאה דירה נאה כלים נאים מרחיבים דעתו של אדם".

לא ידוע, כנראה, הפירוש הנוסף למאמר זה: „אשה נאה דירה נאה, כלים נאים" — מי מרחיב אותם? — דעתו של אדם. דעתו והבנתו, שינו הטובה כלפי הרכוש של עצמו. היא היא המרחיבה ומהנגה את האדם ועושה אותו „שמח בחלקו".

כשרואים באיזו מידה מעוניין האדם להחליף את הריהוט, שרכש את המוגות האמנות, ששיפץ את דירתו, להראות את „רוב עשרו" ואת „תפארת גדולתו", בעיני שכניו וידידיו, מתברר שהמניע לכל התפארת הזאת אינו רק הצד האסתטי, אלא גם הדחף לראוותנות.

רבותינו אומרים: „הקנאה, התאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" — הראוותנות, הרצון לעשות רושם, יונקת ביסוד דוחיה כן הקנאה באחרים. „מדוע יש לחברי ולי לא? גם אני רוצה בזה". מצד שני, יסודה ברדיפה אחרי הכבוד, ביחס ההערכה שמתייחסים למי שהוא בעל מוצרי־מותרות אלה. העובדה, שאדם זה היה בעל יכולת כספית מספקת, לרכוש לו את כל זה, זוכה להערכה. זה גם מוכיח על הכשרון ה„ביצועיסטי" שלו, וכל מי שאינו עומד בתחרות הוא „לא יוצלח" — ומי יכול להרשות לעצמו להופיע כלא־יוצלח? אם המשכורת החודשית אינה מספקת ואף הוספת המשכורת של אשתו אינה מועילה, יש לעבוד שעות נוספות. אם לא — לרכוש את המצרכים בתשלומים, לשקוע בחובות ללא־חשבון, ובלבד שהדברים יפארו את הבית כבר היום — היום ולא מחר!

המותרות והמחיר

„אדם לעמל יולד" — עמלים קשה כל החיים, נרשמים ונרשפים. לשם מה? בשביל מה? למה הקדישו את השעות היקרות, את מיטב השנים?

לכשיגיעו לעולם האמת, ישאלו: למה הקדשת את עתותיך? הלמדת תורה? העסקת בצדקה? התשובה תהיה: היאך? איך יכולתי? איך היה לי זמן? הייתי עסוק הייתי למעלה ראש!

האמנם ב„פרנסה" עסקת? האם לצורך השגת „לחם לאכול ובגד ללבוש" עסקת כל הימים? או ברדיפה אחרי „מותרות"? הידעת מה ה„מחיר" ששלמת על כך?

„מחיר"? — המחיר במובן כמובן, אלא המחיר של שעות חיים יקרות, שעבדת כדי להשיג את הכסף לצורך זה. אם זה נאמר בזכות עבודתה של האשה, המחיר היה שעות־מתח של קטות של יציאה בבוקר מהבית לעבודה, שעות־מתח ועומס בבית אחרי העבודה. עצבים מתוחים, חולשה גופנית, ולפעמים אפילו ויתור על הולדת ילד נוסף. כי איך אפשר להשתחרר להריון, ללידה ולגידול ילד נוסף, כשכל כך טרודים ורדופים גם כך בחיי יום־יום? (אינני כוללת את אלה העובדים עבודת־יצירה, ושעצם היצירה בעבודה היא שכרה).

האם אין הבעל משלם את מחיר השפע בעבודת שעות נוספות על עבודתו הקבועה? האם המחיר אינו שעות היעדרות מחוץ לבית, מחוץ למשפחה ולילדים בשעות אחר־הצהריים והערב? לכאורה, האב טורח קשה למען ביתו, עמל למען ילדיו, לספק להם את כל צרכיהם ויותר מזה. אולם למעשה הוא נותן להם את הכל, חוץ מאשר את הדבר החיוני ביותר לגידולו של הילד: הוא לוקח ממנו את אבא!!!

לא אחת המחיר הוא, העדר קשר רגשי ותקשורת של הבנה בין האב לילדים, מפאת היות האב עסוק מדי. הוא אינו מצליח ליצור את הקונטקט עם הילדים בגיל צעיר, בגלל העדר משחק משותף, האכלת הילד לפעמים, קריאת „מודה אני" או אמירת „קריאת שמע" וכד', ואחר כך בגיל מאוחר יותר, היחס כבר אינו נוצר מאליו.

והחמור ביותר: לא אחת מחירן הוא שינוי צביון הבית. הבית — להפתעת ההורים מחנך את הילדים להערכת ערכים חומריים, תחרותיות, ראוותנות, ובצע כסף, על אף — ולפעמים אפילו בניגוד — לעיסוקם המתמיד של ההורים בעסקי־רוח, שהם יסוד פרנסתם. כי אם בבית התרבותי ביותר, המתקדם ביותר, עם כל פרטי היופי והטכניקה, חסרה דוגמה של „לימוד תורה לשמה", של קביעת־עתים־לתורה, של תפילה מסודרת בבית כנסת כבזה וערבית, של עיסוקים בענייני ציבור באמונה, של מעשי צדקה, של לימוד תורה עם הילדים, מה יש שם בעצם מצביון הבית היהודי השרשי? חסרה הדוגמה החיה, המשפיעה ואז העבודה החינוכית נמסרת בידי הרחוב, הרדיו והטלוויזיה. משם יונקים הילדים את חיותם.

חשבון הנפש

„נחפשה דרכנו ונחקורה ונשובה אל ד'".

חודש אלול ותשרי, הם בלוח היהודי, החודשים המיועדים לתשובה ולחשבון הנפש. כל ימות השנה האדם אץ־רץ, רדוף על ידי השיגרה, על ידי האווירה המקובלת ברחוב ובחברה, ע"י הנטיות האישיות המכוונות את המהלכים בהכרה ובתחת לסף ההכרה, והנה באים חדשי אלול—תשרי, עוצרים את האדם בריצתו, במהלכו, ואומרים לו: עצור! לאן אתה רץ? לאן אתה רוצה להגיע? מהם המניעים לריצה זו שלך? עשה את חשבון עולמך!

התפילות של ראש־השנה ויום־הכיפורים בלשון רבים כולן. היחיד הוא חלק מהציבור, והוא מושפע מן הציבור ומשפיע עליו. כל ימות השנה הוא נסחף עם הזרם הכללי, בימי־התשובה חייב כל יחיד לעשות את חשבון עולמו הן כיחיד והן כחלק מן הציבור.

„צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. — — — עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה". (רמב"ם הלכות תשובה, פרק ג' הלכה ד', עפ"י הבריתא סוף פרק קמא דקידושין דף ל"ט—מ').

— יהי רצון, שנזכה כולנו לתשובה שלמה, לגמר חתימה טובה.

ילמדונו רבותינו

הרב כ. פ. טכורש משיב לשאלות בענייני הלכה

במדור זה נביא תשובות בענייני הלכה מאת הרב כ. פ. טכורש, חבר מועצת הרבנות הראשית. הקוראות מוזמנות להעלות שאלות בענייני הלכה, בעיקר בנושאים ספציפיים הנוגעים לעקרת בית.

שאלה: אם מטופלת בילדים קטנים — האם עדיף כי תשב בבית בתפלות הימים הנוראים, או תקום עמם לבית הכנסת, אפילו אם הם מפריעים לציבור?

תשובה: בוודאי שאין על האם להימנע מתפילה בציבור בימים הנוראים, שכן התפילה היא מן הדברים הקובעים את גזר הדין, ותפילת ציבור עדיפה (מסכת ראש השנה דף י"ז, עמוד ב'). ואם הילדים הם כאלה שהגיעו לחינוך, דהיינו בגיל בית הספר, חייבים לקחתם לבית הכנסת, להרגילם בתפילה ולחנכם. בגמרא חגיגה (דף ג' עמוד א') נאמר: „נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי לתת שכר למביאיהן". ובתוספת שם נאמר: „ועל זה סמכו להביא קטנים בבית הכנסת". בשולחן ערוך, אורח חיים (סימן תרפ"ט סעיף א') בעניין קריאת המגילה, נאמר שצריך לחנך את הקטנים לקרוא את המגילה, ובסעיף ו' שם, נאמר: „מנהג טוב להביא קטנים וקטנות (דהיינו לבית הכנסת) לשמוע מקרא מגילה". והמקור בירושלמי, והובא ב„טור" שם.

אולם בגיל הרך יש להיזהר. ה„מגן אברהם" (שם, סימן קי"א) אומר: „ובלבד שלא יביאו קטנים ביותר, שמבלבלים דעת השומעים". וייתכן שאם האמהות תפקנה עליהם, אפשר להביאם, בלי שהות הרבה.

*

שאלה: מה דין כיבוי גז בחגים?

תשובה: מקובל הלכה למעשה, שאין לכבות את הגאז בחגים בשום כפתור שהוא, לא מתחת לגאז, לא בצד הכיריים ולא מבחוץ.

אולם, אפשר לפתור את הבעיה בכמה אופנים:

א. למלא סיר פתוח במים עד תוכו ולהרתיחם, עד שיפלו המים על גדותיהם והאש תכבה מעצמה ואז מותר לסגור את הכפתור, כיוון שכבר אין עוד אש והסגירה הזאת זהירות, כדי למנוע את זרימת הגאז כשאין אש.

ב. אם יש מכל אחד ריק ובשני יש גאז, אזי יש להעביר כמות מצומצמת של גאז למכל הריק, ואחר־כך לסגור את המעבר. (כפי שידוע מן הניסיון, זרימת הגאז במשך שלוש דקות מספיקה להדלקה של חצי שעה) לאחר מכן משתמשים באש הדולקת עד שתכבה מאליה לכשייגמר הגאז.

ג. אפשר להדליק את הגאז בשלהבת הקטנה ביותר ולהשאיר אותה דולקת עד מוצאי החג (וזו יכולה לשמש לחימום אוכל מוכן ומבושל מערב החג, או לבישול חימום אוכל).

*

שאלה: האם מותר לשים בשבת צלחת בשר (בלי מרק) על סיר החמין שעומד על פלאטת השבת?

תשובה: אם הבשר נתבשל כל צרכו ביום ששי לפני השבת מותר לשים את הבשר על הסיר (מפני שזה לא דרך בישול, שאין דרך לבשל בצורה כזאת, וגם הבשר כבר מבושל ובזה שהוא יבש, אין בישול אחר בישול, כמבואר באורח חיים סימן רנ"ג, סעיף ה') והמהדרים מחמירים בזה ומניחים את הבשר־הקר לתוך הצלחות, לאחר שמקדימים ומניחים לתוכו מרק חם (כלי שני).

*

מאות חברות השתתפו בסמינריונים הארציים

בתקופת הקיץ נערכו חמישה סמינריונים ארציים מטעם תנועת האשה הדתית לאומית.

שלושה סמינריונים נערכו על־ידי המדור לתרבות, בבנייני ישיבת „נתיב מאיר" בירושלים. כל מחזור נמשך שבעה ימים.

סמינריונים אלה מהווים גולת הכותרת של פעולות תרבות, הנערכות במשך כל השנה בסניפי תנועת האשה הדתית לאומית. בסמינריונים מתאפשר לחברות הפעילות ליהנות מתכנית תרבותית וחברתית נעימה, בתנאי נופש ומרגוע. בשלושת הסמינריונים השתתפו השנה קרוב ל־500 חברות תנועה, במחזור השני השתתפו משפחות צעירות עם ילדיהן.

הנושא המרכזי שהודגש בשלושת המחזורים היה „עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע". על נושא זה ניתנו הרצאות על ידי מרצים מובחרים. נושאים נוספים: עליה וקליטה שיבת ציון בימי עזרא ונחמיה והשלכותיה בימינו, תנועת האשה הדתית — אתגרים למחר, התיישבות והיאחזויות של „הפועל המזרחי".

להוויות מיוחדות זכו משתתפי הסמינריונים בשבתות. הסעודות וזמירותיהן שחפו את המשתתפים התלהבות וגרמו להתרוממות הנפש.

החברות השתתפו והנהו מטיולים מודרכים. את המחזור הראשון והשלישי ריכזה חנה הצרוני, את מחזור השני ריכזה פנינה נמש.

סמינריונים לחברות מאזורי הפיתוח וישובי העולים

שני סמינריונים לימודיים לחברות עבריה ולדוברות יידיש, קיימו בירושלים בבית „זהר התורה". כל מחזור נמשך ארבעה ימים.

מטרתם של הסמינריונים, להעמיק את הכרתן הדתית של חברות מאזורי הפיתוח וישובי העולים, וליצור בשבילן חוויות [illegible].

השנה נכללו הנושאים הבאים בתכנית הסמינריון: [illegible] במסורת ישראל, קדושת [illegible] ומקומו בתולדות ישראל, שיבת ציון עזרא ונחמיה, משמעות בתולדות ישראל, חינוך ילדים לדורנו, החינוך הלאומי בתנאי עתידנו בארץ. את הסמינריון הכינה וריכזה שרה [illegible].

נשים מבני-ברק בקיטנה בכפר-אברהם. 2300 אמהות עם ילדיהן, מ-34 ישובים, השתתפו במפעל הקיטנות שאורגן ע"י תנועת האשה הדתית לאומית.

קיטנות לאמהות ברוכות ילדים

מאת מרים יחיאלי

המושג „אמהות ברוכות ילדים" — מובנו בראש וראשונה, נשים המקיימות מצוות ה' „פרו ורבו ומלאו את הארץ". ואם הזדמנת לאחת הקיטנות לאמהות ברוכות ילדים, מטעם תנועת האשה הדתית לאומית, וראית את הנופשות, רובן ככולן מטפחות מעטרות את ראשן ובהלבושת צנועה — יש לכך משמעות רבה, בעיקר בימי המתירנות כיום.

תנועת האשה הדתית החלה בארגון קיטנות לאמהות ברוכות ילדים, עם ילדיהן הקטנים, לפני שלוש שנים. מאז התחלת המפעל גדל היקפו בצורה בולטת. בעוד שבשנת תשל"ב אורגנו נשים משמונה יישובים, בתשל"ג 24 יישובים, הרי בתשל"ד הקיף המפעל נשים מ־34 יישובים, הפזורים בכל חלקי הארץ, כולל חמישה יישובים מבקעת בית־שאן, ששה מושבים מהמועצה האזורית עזתה, שני יישובים ממועצה אזורית מטה־יהודה ועוד — ו־2300 אמהות עם ילדיהן נהנו בקיטנה יומית במשך עשרה ימים.

בסיורנו בדרומה של הארץ, ביקרנו בקיטנה שנערכה בישיבת בני־עקיבא נווה־הרצוג באשדוד, בה נפשו נשים מהיישובים בסביבה: אשדוד, קריה־עקרון, בני־עי"ש, גפן ותירוש. היה בשילוב זה משום ניסיון מעניין ומועיל. בין הנופשות נקשרו קשרי ידידות. הימים הראשונים היו הקשים ביותר, מציינת האחראית לקיטנה, עד שמתרגלים לסידורים החדשים, עד ששוכחים קצת את טרדות הבית; ואילו כאשר הקיטנה מתקרבת לסיומה — קרנו הנשים מאושר על ההזדמנות שניתנה להן, להסב בצוותא ליד השולחנות הערוכים בארוחות משביעות ומהנות. ביטאה זאת אחת הנופשות: מתי זוכה אני לשבת ע"י השולחן ומישהו יגיש לי ארוחה חמה ומזינה? אכן, כמה אמת במלים פשוטות אלה.

מכאן סרנו לשעה קלה למעון הילדים שלנו באשדוד — בו נקלטו חיש מהר בקבוצות הקייטנות במעון ולא ראית הבדל ביניהם. כולם נהנים מסידוריו של המעון ומהטיפול המסור של המצוות.

בשטח המטופח והפורח של המועצה האזורית עזתה פגשנו נופשות מהמושבים: זרועה, יושיביה, בית־הגדי, שוקדה, זמרת, מלילות, שבולים ובעלים — כולם מושבים המשתייכים למועצה זאת.

בבואנו למקום לקראת שעת הצהריים, מצאנו את הנשים לפני הפסקת עבודותיהן המגוונות במלאכת־יד ונהנינו מהתערוכה שתוכנה מגוון צורתו בימי הקיטנה.

בתכנית המפורטת של עשרת ימי הקיטנה נכללות פעולות שונות, במלאכת יד, אפיית תחרות על מאכלי עדות ואפיית לחם, הרצאות על הגיינה, טיפוח החן, שיחה עם פסיכולוג יחסים בין הורים לילדים, הלכה יומית, דברי חז"ל ושירי שבת.

כאן נוכל לציין את הפעולה המיוחדת של חברות תנועתנו המתנדבות לעזרת הצוות העובד עם הנופשות.

מנוחת הצהריים מהי — למדנו בביקורנו בקיטנה בישיבת בני־עקיבא בבאר־שבע, שם נפשו נשות נתיבות ובאר־שבע. קשה לבטא במלים את האושר שנסוך היה על פניהן של נשים אלה — אשר במשך כל ימות השנה, אך עבודה יודעות הן, מטפלות במשפחותיהן המבורכות, בתנאי מגורים קשים למדי ואף הפרנסה אינה מצויה תמיד — נחות בשעות הצהריים וקשה להעירן מתרדמתן.

נהנינו מתערוכת ההישגים המוצלחת שהוצגה בבאר־שבע, כולל תמונות מזכוכית עם הדבקות צבעוניות, אהילים, באטיקים ועוד.

מה תוכלי לעשות בבית להצלחת בנך בביה"ס?

זה לא כבר החלה שנת הלימודים תשל"ה. שנת לימודים חדשה. דף חדש בחיי כל תלמיד ומשפחתו.

— שמחים לשוב לבית הספר? — נשאלו תלמידים עם תום הפגרה. „בטח"! השיבו מרביתם.

ההתחלה מעוררת תקוות חדשות וטובות, צפייה ומשאלות־לב. בקפידה כותב התלמיד במחברותיו החדשות. בבית הספר הוא קשוב לדברי המורה ומשתדל להפיק רצון. ובבית יאמר:

— השנה, אמא, תראי אהיה מספרה, בלי בעיות [illegible]! „[illegible] באמת, באמת, בלי הגזמה, הנה לוחמים ולא מתחבבים!

אכן שעת רצון.

גם את, אם־הבנים, שמחה לשוב אחר החופש לשגרת יום יום. לפני יציאת הבנים מן הבית לביה"ס, עורך מתפנה, מחליקה שיער, מיישרת צווארון ונפרדת מהם במבטי אימון ואיחול הצלחה ותפילה לשנה החדשה.

יישותם קורנת נכונות ורצון טוב. ואת מהרהרת ושואלת: האמנם יידעו שם, בביה"ס, לנצל שעת רצון זו, הישכילו להאריכה ולהפכה בנוף ללימודים לכל חודשי השנה או שמא ח"ו יתפיגו אותה?!

נדמה לך כי בידי המורים התשובה, בידיהם בלבד. שהרי לכך הוכשרו וזו מלאכתם. אולם מסתבר, ולאחרונה מודגש הדבר, כי לבית ההורים השפעה רבה על תהליכי ההתפתחות והלימוד של התלמיד בביה"ס. (הדברים ברשימה זו מתייחסים בעיקר לאם שילדיה הם בגיל בית הספר היסודי. את תוכנם ניתן להתאים ע"י שינויים גם לגילאים מבוגרים יותר).

אין הכוונה לסיוע טכני של הורים למורה ע"י דאגה להופעתו המסודרת של הבן לכתה והקפדה על ביקור סדיר, ללא איחורים וכו', מדובר בהתייחסות בעלת איכות מיוחדת של הורים כלפי בניהם, התייחסות שיש בה משום התערבות בהתנסויותיהם. התערבות כזו מגבירה אפשרות הבנים להפיק את מלוא התועלת מן הלימוד בביה"ס.

הורים הנותנים דעתם ומוכנים להתערב יכולים לעזור לילדם להבחין, בין דברים ואירועים מוכרים וידועים, להשוותם ולהגדירם; בסיועם יוכלו ילדיהם לגלות קשרי סיבה ותוצאה בין דברים ולהביא סדר וארגון בהתרשמויותיהם וחוויותיהם.

בנושא שלפנינו, יכולה התערבות הורים מסוג זה, להביא להבהרה ולהשפיע על עיצוב היחס של בנם לביה"ס וללימודים בכלל לבית הספר מסוג בו הוא לומד ולחברים שלו בכתה.

מן האמור, מסתבר איפוא, כי לך, כאם, תפקיד פעיל במימוש הברכות והאיחולים שאת מאחלת לבנך בימים אלה של ראשית שנת לימודים ולא הכל תלוי במורה בלבד.

איך תוכלי להשפיע בבית ולתרום להצלחת בנך בבית הספר? תרומתך יכולה להיות מגוונת ורבה. בדברים הבאים נצביע על תחומים בלבד.

היי את יוזמת הקשר עם המורה, גם אם היא „סילדים" שאת זוכרת מן השכונה!

א. בשבועות אלה של ראשית שנת הלימודים, חשוב לגלות רגישות מיוחדת יתר להתנהגות הבנים הקשורה בביה"ס ולדיבורים אודות השיעורים, המורים והחברים, עם הופעתם של הסימנים הראשונים המעידים על החולשת הנכונות „להיות בסדר" ו„להתחיל מחדש", יש לאתר את נקודת התורפה ולטפל בה בנמרצות בשיתוף עם מחנכת הכתה.

אם אחת הבעיות של בנך אשתקד היתה, למשל, שעורי־בית, אי הכנתם או הכנתם המרושלת, היי ערה לעניין זה ועם גילויי ההשתמטות הראשונים שוחחי על כך עם הבן בעניינית. נתחו את המצב נסי להבינו שמעי מה בפיו: „שעורי הבית האלה משעממים עד מוות, סתם להעתיק" או: „אני ממש לא יודע מה אני צריך לעשות, למה המורה התכוון, אני לא מבין משמעו, אל תנזפי בו אל תאיימי עליו; זכרי, פתחתם דף חדש...

השתדלי לקבוע פגישה עם המורה, הביאי בפניה את הבעיה, ספרי לה מה שהעלית בשיחה עם בנך אודות גורמי ההתרשלות או אי־הבנתו. המורה תתן דעתה, תבדוק, שמא קלה העבודה מדי עבור בנך או קשה מדי, ותציע, השתדלי לעשות עצתה, תני בה אמון. תני לה אשראי. זכרי, פתחתם דף חדש. בין אם היא חדשה ובין אם ותיקה, אל תהססי לפנות אליה. היא השנה המורה של ילדך, התייחסי אליה בכבוד. הדבר יסייע לה במילוי תפקידה ויהיה לטובת בנך, כי הוא יתייחס אליה ואל תורתה כפי שתתייחסי את אליה.

ב. אם המורה הזמינה לאסיפת הורים כתתית, עשי כל מאמץ כדי שתשתתפי בה. העלי לדיון נושא הנראה לך כחשוב, הצטרפי לוועד הכתה, אם נתבקשה או נבחרת, תרמי כמידת יכולתך למען הכתה והיי שותפה להחלטות בנושאים שהורים יכולים להחליט בהם. פיתוח יחסי אמון הדדיים עם המורה מהווים סיכוי שהיא תקבל בהבנה הצעות הורים וביקורתם, ולעתים אפילו הערות אישיות כמו אלה הקשורות בהלבשתה בימות החמה...

שוחחי עם בנך

— לשוחח עם בני? אני תמיד מדברת אתו!...

אמת. אנו מדברים עם ילדינו, נותנים הוראות, שואלים שאלות אך לכלל שיחה מעשירה ומעניינת, המעניקה להם זווית ראיה חדשה ומביאה לתודעתם דברים שעד כה לא שמו לב אליהם — כמעט ואין אנו מגיעים. מצאי — איפוא זמן, שימי לב וקיימי שיחה משמעותית עם בנך בנושא ההליכה לביה"ס. אינך צריכה להיות ידענית כדי לעורר את מחשבתו וסקרנותו. שכרי על אופיה הבלתי פורמלי של השיחה, על אווירתה הטבעית, הכנה והנעימה להלן מספר נושאי משנה בנושא הנ"ל.

חוק חינוך חובה וחינוך חינם: מי עוד מתרגש מן העובדה שכל הילדים במדינה שלנו ובעולם המערבי כולו עוברים מדי בוקר את ביתם ונהרים לבתי אולפנא ללמוד? מי זוכר או מכיר את הימים, הלא רחוקים, בהם לא הכל למדו ומיליוני ילדים נכנסו בגיל צעיר לעול של עבודה? (ועדיין יש כאלה!) בנך כמו כל התלמידים, בוודאי אינו מרגיש ששפר גורלו על שכנה לחיות במדינה מתקדמת המעניקה לו חינוך חינם! הביאי איפוא עניין זה למודעותו.

— כדי להמחיש לו מה טיבו של עולם שאין בו חינוך חובה, כווני אותו לספרים המתארים עולם זה, כמו „הלב", „דוד קופרפילד", „תום סויר" ועוד. לצעירים תוכלי לספר את על גורלו של ילד המוכנס מגיל רך לעול העבודה.

— בהזדמנות נאותה, אולי אגב ידיעה בעתון — הסבי את תשומת לב בנך לעובדה כי בין חוקי המדינה יש חוק חינוך העובר על חוק זה נענש כפי שנענשים העוברים על חוקים אחרים.

— עוררי את התעניינות בנך ועודדי אותו לבקר בבית סבא סבתא ולהאזין לסיפוריהם, איך למדו בהיותם ילדים בארץ מוצאם, האם קיים היה שם חוק חינוך חובה חינם לבני אלו גלים? מה היו סדרי הלימוד, ההיו חופשות וכו'.

— אם הבן אספן בולים, אפשר להעיר תוך כדי עיסוקו באלבום הבולים: מעניין אם בארץ זו או אחרת נהוג חינוך חובה או שילדי מדינה זו עדיין אינם נהנים מזכות זו.

— בנים גדולים היודעים על ארגון האומות המאוחדות אפשר לבקש לבדוק ולהתעניין בדבר הכרזה בנדון מטעם הארגון. (ב„הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם", בסעיף 26, משנת 1948, נאמר כי „כל אדם זכאי לחינוך; החינוך יינתן חינם בשלבים הראשונים והיסודיים; החינוך בשלב הראשון הוא חובה...").

— נצלי את החזרה ללימודים להבלטה מחודשת של עובדת היותנו „עם הספר". באשר עם היותנו לעם נצטווינו במסכת הצווים הראשונים ללמוד תורה ולהעניק חינוך לילדינו: „ושננתם לבניך" (דברים ו', ז'), מלים מן התורה המוכרות אף לצעירים שבתלמידים.

בנים גדולים שלמדו ספרות, ביאוגרפיה והיסטוריה, יוכלו להביא מן הספרות בהקשר זה סיפורים על הליכה ל„חדר" או ל„כותאב", בקהילות ישראל השונות. עולים מרוסיה או מארץ אחרת, יוכלו לספר סיפורים של מסירות נפש על חינוך יהודי. אם אין עולים בסביבה ניתן לשמוע סיפוריהם לעתים בעל דפי העתונות או גלי האתר.

כדי לחזק בבנים את התודעה היהודית וה„אתה בחרתנו", אפשר לשאול אותם ולבקש מהם תשובה על השאלה: מתי בעצם התקינו בישראל שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל פלך ופלך? (בבא בתרא כ"א ע"א). יתברר להם שכבר לפני כ־2000 שנה טיפל רבי יהושע בן גמלא בבעיה זו של חינוך הבנים. עובדה היסטורית זו תקבל משמעות יתר כשנבקש מן הבנים לחקור קמעא את מצב החינוך באותו זמן בארצות העולם ה„נאורות" באפריקה ובאירופה!! צימות זה בין מורשת הלימוד העתיקה של עמנו בהשוואה לזו שבעמי העולם, תוסיף משמעות למושג עם־סגולה.

— קיומו של בי"ס ממלכתי ובי"ס ממלכתי דתי היא עובדה, שילדים רבים כבר יודעים עליה מגן הילדים. זאת הם לומדים מתוך הסתכלות: למוסד אחד מגיעים חובשי כיפות ולובשי ציצית, ילדים שומרי שבת — מטונן, ולשני מגיעים ילדים שאינם דתיים. באחד מתקיימת תפילה ולומדים ללמוד מוגבר של תורה ולא כן בשני.

אין להימנע משיחה גלויה ומסבירה בנושא: אנחנו דתיים, אך יש יהודים שאינם דתיים, מהם שלא למדו תורה ואינם יודעים על חיים של יהדות וקיום מצוות, מהם שעול המצוות קשה עליהם ואין בהם כוח לקיימן, ומהם שאיבדו את אמונתם.

שיחה כזו עשויה להסביר לבן מדוע הוא הולך דווקא ואינו לומד בביה"ס הממלכתי הקרוב. או בדרך בחרו הוריו לשלוח אותו לבי"ס שמבנהו אינו יפה, כיתה שבקרבה מקום מבנה הדת, גדול ויפה של בי"ס ממלכתי!

צריך שיחה כזו בהמבביה הרבים הביא לפיתוח יחס של סובלנות ואהבה ישראל לאחינו בני־ישראל הרחוקים, דבר שיבצע מתח הבצפי לעתים בין ילדי הבגמוה השונות בשכונה. (הכתב יבוא).

המחנכת א. ב.

לחברות תנועתנו
לראשי התנועה
וידידי מפעלינו החנוכיים

שלוחה ברכת שנה טובה ומבורכת

תהא השנה הבעל"ט שנת שלום ובטחון, שנת הגברת העליה, שנת ישועה וגאולה שלימה לעם ישראל בארץ ובתפוצות

בברכת גמר חתימה טובה

תנועת האשה הדתית-לאומית
ההנהלה הארצית

שנת לימודים חדשה בבתיה"ס של התנועה

התפתחות וקידום ברוחב ובעומק

אחרי שנת לימודים קשה ועצובה בשנת תשל"ד, שנת מלחמת יום־הכיפורים וכל הכרוך בזה — גיוסים, נעדרים, יתומות ושכול גם בין התלמידות, — נפתחו בתי־הספר של תנועת האשה הדתית לאומית בסימן התפתחות וקידום בעומק וברוחב. נפתחו כיתות חדשות ומגמות חדשות, גדל מספר התלמידות, הוכנסו חידושים במערכת הלימודים ומתוכנה לה. במסגרת הלימודים מתקיימים שיעורים במחשבת ישראל, לימוד ההלכה היומית מתקיים בכל בוקר אחרי תפילת שחרית.

עובדה תוכנית תרבותית־חברתית שיטתית, נערכות הרצאות ושיחות על נושאים שונים, כגון: עיקרי היהדות, החברה הישראלית, דרכה של הבת הדתית, ועוד ועוד.

התארגנו חוגים שונים, והורחבו הספריות בבתי־הספר. לרשות התלמידות נמצאים ספרי עזר להכנת שעורים ולקראת בחינות וכן ספרים להעמקת המחשבה ולהרחבת הדעת.

בי"ס תיכון מקצועי בשיתוף עם „אורט" בבני־ברק

בבית ספר זה בתנאי פנימיה, 440 תלמידות, המתחלקות ל־14 כתות ו־22 קבוצות עבודה.

המגמות הנלמדות: תפירה ואופנה; כלכלת בית ואירוח; פקידות וחשבונאות, שרטוט.

אעפ"י שבית הספר עבר רק לפני שנתיים לבניין חדש, בקריית הרב הרצוג, צר המקום מלהכיל את כל הדרוש והנחוץ. יש צורך בחדרי לימוד וחדרי עזר נוספים. נקווה שיימצא הגורם שיקבל עליו להשלים את החסר.

בי"ס „אלישבע" (ע"ש אלישבע מיכאלי ע"ה) בפרדס חנה

זהו בית ספר מקיף שש שנתי, בשיתוף עם איגוד ערים איזור השומרון.

נוספו השנה שלוש כיתות חדשות לחטיבת הביניים. בביה"ס לומדות 570 תלמידות המתחלקות ל־22 כיתות. המגמות: תפירה וסריגה; כלכלת בית ואירוח; פקידות וחשבונאות; ספר.

בית הספר „אלישבע" קיבל בשנת תשל"ד את הכרת משרד החינוך והתרבות, דהיינו: התלמידות שנבחנו במגמות המקצועיות והעיוניות, יוכשבו משרד החינוך בציוני־המגן שלהן. הכרה זו והקבלה לאחר סיום פני מחזורים במגמה עיונית, אשר עברו את בחינות הבגרות בהצלחה.

בבית הספר התיכון המקצועי בבני־ברק

בי"ס על תיכוני למטפלות בגיל הרך בירושלים

בביה"ס (בתנאי פנימיה) לומדות 50 תלמידות המתחלקות לשתי כיתות. בשנה ראשונה לומדות לימודים עיוניים ותיאורטיים, ובשנה השניה — עבודה נעשית במעונות־יום בשילוב עם לימודים עיוניים. הבנות מתחנכות כמובן, בהווי דתי, באווירה תרבותית יהודית ומסיימות את ביה"ס כמטפלות מוסמכות ומחנכות מעולות.

ביה"ס למטפלות בפרדס־חנה

ביה"ס (בתנאי פנימיה) הוא תיכון תלת־שנתי. בשנה הרביעית יוצאות התלמידות לעבודה מעשית במוסדות ילדים בשילוב עם לימודים עיוניים. בית ספר זה מכשיר את התלמידות לעבוד כמטפלות מוסמכות במוסדות ילדים בגיל בי"ס יסודי. בביה"ס שלוש כתות ובהן 60 תלמידות.

מוסד ילדים „נוה־מיכאל" בפרדס־חנה

במוסד 150 ילדים. במקום בית־ספר יסודי, המהווה את חטיבת הביניים. המוסד הוא פנימייתי, הילדים מקבלים טיפול אמהי מסור. הנותן להם הרגשת בית ומשפחה.

כל בתי הספר שלנו מוכרים ע"י משרד החינוך והתרבות. לא נציין יתר המוסדות של תנועת האשה הדתית לאומית שילדיהם לומדים בבתי הספר של הרשות המקומית.

הנשיא לא חנן את צ'ארלי ביטון

נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, החליט שלא להעניק חנינה לצ'ארלי ביטון, ויהיה חייב איפוא לרצות עונש מאסר של שבעה חודשים על שקילל שוטר.

הודעה על החלטתו של נשיא המדינה התקבלה אתמול אצל רבים הרב אלה שפנו אליו בבקשת חנינה לצ'ארלי ביטון.

בהודעתה של לשכת הנשיא נאמר כי החנינה עתה היא בלתי מוצדקת. צ'ארלי ביטון עצמו לא פנה בבקשת חנינה אל נשיא המדינה, וכידוע ירד ל„מחתרת".

מסתבר, כי אין בידי השלטונות שום עילה לעצרו משום שעל פי בקשתו נדחה ביצוע מאסרו, שהיה צריך להתחיל ב־10 בחודש זה, לתקופה של חודש, ולמעשה הומשו ביטון עד 10 באוקטובר גם מבלי להיות ב„מחתרת". הבקשה להאריך את תקופת ביצוע המאסר הזה הוגשה בשעתו על ידי פרקליטו, עוה"ד גב' לאה צמל, ונתקבלה בהסכמת פרקליט מחוז ירושלים, מיכאל קירש.

היתה זו דחיה נוספת של ביצוע המאסר אשר נגזר על צ'ארלי ביטון ב־18 ביוני השנה. עונש זה הוטל עליו בהסדר ברירה כאשר הופעל נגדו מאסר על תנאי של שנה חדשים על שעוד ביולי 1969 קילל שוטר ערבי, בשם דאוד אל־עלאמי, ליד צומת שער שכם בקללה ערבית גסה, כאשר סירב להזדהות בעת שעבר במעבר חציה באור אדום.

צ'ארלי ביטון הפר את התנאי ונידון שוב על העלבת עובד ציבור לחודש מאסר המחייב גם הפעלת מאסר על תנאי.

גם אילו היה נשיא המדינה נענה לבקשות החנינה — אותה לא ביקש צ'ארלי ביטון בעצמו — היה ביטון חייב להיכנס למאסר בגלל עבירה אחרת עליה נידון ל־11 חודשי מאסר. עבירה זו בוצעה בתוך שלושת החודשים שבהם היתה הבקשה לחנינה מצויה כבר בפני הנשיא. היה זה בתחילת יולי השנה, כאשר ביטון הטיח כלפי שופט השלום בירושלים, א. צולדברג, דברי עלבון והשמצה באומרו על מוסדות המשפט: „אתם רמאים גנבים". זאת אמר כאשר הוצאה נגדו פקודת מעצר לעשרה ימים כחשוד בתקיפת חייל וגרימת חבלה לצד התוך באוזנו של החייל.

נוסף על כך תלוי ועומד תיק נוסף נגד צ'ארלי ביטון, שהואשם בתקיפת החייל וגרימת חבלה גופנית. הדבר אירע לפני כחודשיים כאשר על פי עדותו של החייל הוא הותקף על ידי צ'ארלי וחברו שהנחיתו עליו מהלומות משום שסירב לקנות עתה בשביל אותו חבר של ביטון.

בגזר הדין בו הטיל השופט א. שלגי על צ'ארלי ביטון מאסר 11 חודשים בפועל בשל בזיון בית המשפט והעלבת שופט, הוא הדגיש כי מעשים אלו אין להם כל קשר לפעילותו הפוליטית בהנהגת „הפנתרים השחורים". ביצוע מאסר זה נדחה גם הוא כדי לאפשר לצ'ארלי ביטון לערער עליו עד 29 בספטמבר, ואם לא יוגש הערעור עד תאריך זה — יהיה עליו לרצות עונש זה בפועל מיום זה.

כמו כן תלויים ועומדים נגד ביטון כעשרה משפטים פליליים הקבועים לתאריכים שונים בחודשים הקרובים. בין אלה האשמה של חיתוך צמיגי מכוניות, גרימת נזק לרכוש ציבורי של עיריית ירושלים, קריעת מודעת בחירות מידי אדם אחר, ועוד.

כן קיים נגד צ'ארלי ביטון צו הבאה על שלא התייצב למשפט ב־11 בספטמבר באשמת גרימת נזק לרכוש.

הפגנת הזדהות עם הבישוף ראייה

„לא ניתן לבישוף יוסף ראייה לנטוש אותנו" — כרזה זו וכרזות אחרות נישאו אתמול אחר הצהרים בהפגנת הזדהות עם הבישוף שערכו בני עדתו — העדה היוונית־קתולית — ליד ביתו בחיפה.

בהפגנה השתתפו בני העדה מחיפה ומכפרי הגליל ומרחבי הארץ. מטרת ההפגנה היתה להניע את הבישוף לחזור בו מהחלטתו להתפטר.

בשיחה עם כתבים אמר הבישוף כי אכן שלח מכתב התפטרות לוואתיקן, זאת במחאה על התערבותם של גורמים כבדי משקל בכנסיה. לשאלה למי הוא מתכוון, השיב כי המדובר בפטריארך מקסימוס ה־5 (חכים). הבישוף הוסיף, כי הוא מסיים את תפקידו והוא עומד להמריא היום לארה"ב.

שביעות רצון מהעדר פגיעה בביטחון הציבורי בימי החג

מפקדי המשטרה ברחבי הארץ [illegible] אתמול כתופעה מעודדת, ששני ימי החג לא היו מקרים של פעילות חבלנית עוינת (פח"ע), לא היו פריצות וגניבות, על אף [illegible] תושבים רבים מבתיהם.

המפקח הכללי של משטרת ישראל, רב־ניצב שאול רוזוליו, ציין את תרומתם הרבה של אנשי המשמר האזרחי, שהתנדבו במספר רב לתפקידי שמירה ואבטחה ובעצם נוכחותם מנעו פגיעה בסדר ובביטחון הציבורי.

בין היתר, בלטה נוכחותם של אנשי המשמר האזרחי, מזויינים בנשקם, גם בקרב המתפללים בבתי הכנסת, ליד בתי הכנסת ובמקומות התקהלות רבים אחרים.

בוטל פס"ד שניתן לפני 28 שנה

פסק דין שניתן על־ידי שופט־שלום ביפו לפני 28 שנה, בוטל אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב, מאחר שהשופט המחוזי השתכנע, כי פסק הדין הקודם ניתן בתנאים בלתי סבירים.

אהרן משה מוזון, שהיה תושב עיראק ב־1945, רכש בעת ביקורו בארץ באותה תקופה, חלקה בשותפות עם שנים מתושבי כפר יאזור באיזור יפו. חודשים אחדים לאחר מכן פנה אחד השותפים, עותמן ג'בריל חסן, לבית משפט השלום ביפו וביקש לחלק את הקרקע, או למכור אותה ולחלק את התמורה. שופט השלום דאז הזמין את מר מוזון באמצעות מודעה בעתון הערבי „א־דיפאע" להופיע ולהתדיין בקשר לקרקע. מר מוזון, שהתגורר באותה תקופה בעיראק, לא ידע על המודעה ולא בא לדיון. שופט השלום דאז פסק כי הקרקע תימכר לכל המרבה במחיר וחג'י עותמן חסן נענה להצעה וקנה את הקרקע.

כיום מנהל מר מוזון מו"מ עם האפוטרופוס על נכסי נפקדים לקבל קרקע תמורת זו שרכש בשעתו. האפוטרופוס הסתמך על פסק דינו של השופט הערבי וקבע, כי מר מוזון איננו צד בעל הקרקע. לפיכך פנה האיש לבית־המשפט וביקש לבטל את פסק־הדין שניתן בראשית 1946.

בפני השופט שלמה לובנברג הוצג הצילום מפסק־הדין של משפט השלום, שכן תיק הדין המקורי ופסק־הדין כבר הושמדו ונותר רק צילום מיקרופילם של פסק הדין.

עפ"י האמור בפסק־הדין ועדויות נוספות, שוכנע השופט המחוזי, כי מר מוזון לא היה בארץ בזמן הדיון המשפטי הקודם ולא יכול היה לדעת על פסק הדין הקודם. לפיכך בוטל פסק הדין מטעמים משפטיים, למרות שעברו מאז 28 שנה.

נעצרו שני חשודים נוספים בקשר לנסיון החבלה בסופרמרקט בת"א

שני ערבים, החשודים, לטענת המשטרה, בהשתייכות לחוליות החבלה שנתפסה בסופרמרקט ביד אליהו בערב החג, הובאו אתמול לפני שופט שלום בתל־אביב, לשם הארכת מעצרם.

החשודים, מוסא אבו סתא ואחיו אברא אבו סתא מדיר אל בלח, שהיו לבושים בבגדי חאקי מוהחים, טענו כי אין להם כל קשר למקרה.

נציג המשטרה, חוקר ממטה מרחב יפו, טען לפני השופט כי השניים חשודים בכך, כי הם משתייכים לאותה חוליה, אשר שנים מאנשיה נתפסו עם מטען החבלה בסופרמרקט.

החוקר הזכיר כי בערב החג סמוך לשעה 8 בבוקר נעצרו שני ערבים עם מטען חבלה בתוך הסופרמרקט.

לדברי החוקר, ניסו החשודים [illegible] הובאו עתה לפני השופט, [illegible] מאנשי המשטרה. אשה שערכה קניה במקום, היא שהבחינה בחשודים והצביעה עליהם, כאשר ניסו [illegible] — בהגיע למקום ניידת משטרה. לדברי החוקר, טרם נחקרו החשודים והמשטרה מבקשת להאריך את מעצרם להמשך החקירה המסועפת.

החשוד מוסא טען כי הוא ואחיו עובדים אצל קבלן יהודי אשר ביקש מהם להמתין לו במושב אזור. הוא סיפר שהקבלן, התחייב להם כספים, לא הגיע למקום המפגש ולכן לקחו השניים מונית ונסעו בה עד לאיזור שבו נעצרו. האח השני טען כי כלל לא ברחו מאנשי המשטרה.

השופט אריה אבן־ארי קבע בהחלטתו כי בפני השניים סיפור [illegible] על נסיבות מעצרם. השופט עיין בתיק המשטרה וציין כי השניים נראו בורחים מהמקום ונעצרו 200 מטר מהסופרמרקט ע"י שוטרים שדלקו אחריהם. הוא הורה לעצור את השניים ל־15 יום להמשך החקירה.

קנסות למשתמשים במאזניים כוזבים

תגרנים שהשתמשו במאזניים מזייפים, נקנסו בבית משפט השלום בתל־אביב, בעקבות תביעות כספיות שהגיש נגדם משרד המסחר והתעשיה.

אליהו פתחתיה, בעל חנות פירות ברחוב תנקין בחולון הודה באשמה וציין, כי הוא „מוכר ירקות ולא יהלומים". המאזניים שברשותו הראו פחות של 25 גרם לרעת הקונה. הוא נקנס ב־150 ל"י.

בעל חנות דגים יוסף קריילר מגבעתיים נקנס ב־400 ל"י. המאזניים הראו פחות עד 32 גרם.

אתרוגים בלתי מורכבים — מתנה לחיילי צה"ל

„אתרוגי השרון" למהדרין בכפר קדימה, בהנהלת צבי ברש ושות', החליטו השנה להעמיד מספר גדול של אתרוגים בלתי מורכבים לרשות קציני וחיילי צה"ל, המבקשים לברך על האתרוגים הללו.

על החלטתם הודיעו למוסדות צה"ל, לרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב מרדכי פירון והרב צורין, שקיבלו בסיפוק ובשמחה את תרומת האתרוגים הבלתי מורכבים.

הפרדסים של „אתרוגי השרון" בכפר קדימה עומדים תחת השגחת בית דין צדק ובית הוראה של זכרון מאיר, בני ברק, בהנהלת הרבנים שמואל הלוי ואזנר, הראב"ד, יצחק שלמה אונגר, יצחק צבי ברנפלד ונתן גסטטנר.

* 234 תעודות בוגר ו־20 תעודות הוראה חולקו אתמול בטקס שנערך בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית ברחובות.

מכון הרנטגן בביה"ח קפלן — יבצע בדיקות גם לחולים במרפאות החוץ

במרפאות החוץ של בית החולים קפלן ברחובות, היו נאלצים החולים שהיו זקוקים לבדיקות רנטגן — לפנות למכונים פרטיים. הדבר היה כרוך בסבל רב לחולים.

מעתה ייעשו בדיקות אלה ע"י רופאי מכון הרנטגן בבית־החולים, לפי יזמתם, ללא כל תמורה נוספת.

הרופאים הביעו את נכונתם לקיים הסדר זה עד סוף שנת 1974 בתקווה שיימצא פתרון קבוע לעבודה המרפאתית עד למועד זה.

מרכז קופת־חולים קיבל צעד זה של הרופאים בסיפוק והוא יודע שאמנם יימצא פתרון כזה לקראת התחלת שנת 1975.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 250,000 ל"י זכו המספרים: 359167; 774305, ובלי סטה בסך 150,000 ל"י.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 041418.

בסך 12,500 ל"י זכו הכרטיסים: 204386; 584255.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 280565; 341763; 384892; 705302.

בסך 1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 088795; 117198; 144460; 148368; 158976; 186928; 212481; 226436; 323770; 369769; 475155; 539017; 551596; 561701; 564691; 602752; 763767; 713581; 757814; 782283; 785016.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 09939; 10250; 19054; 21293; 28595; 32114; 38966; 65192; 72961; 62415.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 01693; 02447; 12899; 13939; 21487; 27294; 29328; 30165; 36433; 37336; 41163; 43710; 45556; 47091; 52987; 54815; 62295; 60723; 70399; 71024; 79602; 89851; 93950; 95973; 97015.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0696; 0706; 1944; 4772; 5003; 7400; 9945.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0050; 021; 0235; 0418; 0600; 1012; 1375; 1926; 1970; 2000; 2321; 2516; 2604; 2867; 3016; 3350; 4276; 4940; 5304; 5641; 6233; 6239; 6406; 6456; 6872; 6850; 6936; 6976; 7165; 7516; 7727; 8193; 8344; 8932; 9034; 9256; 9478; 9568; 9882.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4, ובלי סטה בסך 4 ל"י.

בסך 5,000 ל"י זכו כל הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב־: 00133; 12582; 19295; 31978; 84078.

בסך 1,000 ל"י זכו כל הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב־: 0833; 3094; 5310; 5351; 8801.

להלן תוצאות הגרלת [illegible]: 38, 74.

בסך 30 ל"י זכה כל כרטיס שמספרו מסתיים ב־: 436; 807.

בסך 10 ל"י — 257; 498.

בסך 8 ל"י — 01; 58.

בסך 4 ל"י — 04; 10; 13; 23; 29; 32; 44; 45; 46; 53; 57; 61; 62; 63; 65; 75; 76; 82; 85; 86; 92.

הערה: כל כרטיס זוכה שמספרו מסתיים ב־257 זכה בסך 10 ל"י ובסך 4 ל"י. סה"כ 14 ל"י.

מועצה מקומית ליישוב עומר

בהשתתפות תושבי המקום, [illegible] מפקד מרחב הנגב במשטרת ישראל, הכריז אתמול מנכ"ל משרד הפנים, חיים קוברסקי, על [illegible] מועצה מקומית ליישוב עומר.

בדברי ברכתו ציין מנכ"ל משרד הפנים כי ההכרזה מוקבה בשנה קשה לשלטון המקומי בישראל וכי הוא מאחל שתושבי היישוב יוכיחו את זכותם להיות רשות מקומית. במקום מסר מר קוברסקי את כתבי המינוי לחברי הוועד המקומי שהפך להיות מועצה מקומית, ולמר בצלאל ש[illegible] שנבחר ליו"ר המועצה.

במועצה המקומית עומר חיים כיום כ־1700 תושבים והיא היתה קיימת עד כה במסגרת המועצה האזורית בני־שמעון. זוהי הרשות המקומית ה־197 בישראל.

נדחה הדיון המשפטי בפרשת בנק ארץ ישראל — בריטניה

מוריי גולדמן מקנדה, המבקש לרכוש את „בנק ארץ־ישראל—בריטניה" בישראל והבנק הבריטי „בריטיש ישראל בנק" סיכם את המו"מ עם קבוצת ויליאמס, שהיתה בעלת השליטה בבנק והוא ממשיך במו"מ עם נציגי בנק ישראל וה„בנק אוף אינגלנד" — זאת הצהיר אתמול פרקליטו של עו"ד יהושע בן־ציון, מנכ"ל „בנק א"י—בריטניה" לשעבר בבית המשפט המחוזי בתל־אביב.

הפרקליט ביקש לדחות את הדיון בבקשתו של נציג היועץ המשפטי לממשלה להורות על פירוק הבנק הישראלי.

פרקליט מחוז תל־אביב, אליהו פלפל, הסכים לבקשת הדחיה וכן הסכימו לדחות את המשך הדיון גם נציגיו של בנק ישראל. התנגדות הביע נציגו של מקבל הנכסים הרשמי בבריטניה, אשר תבע לדון מיד בבקשת הפירוק, או למנות נציג [illegible] יחד עם המפרק הזמני של הבנק.

השופט שלמה לובנברג החליט לדחות את הדיון בשבועיים. הוא קבע כי אם תוך פרק זמן זה יעבור בית רוכש לבנק, לא יהיה טעם לדון בבקשת הפירוק.

בתחילת הדיון הסביר עו"ד פריבס, פרקליטו של יהושע בן־ציון, כי המו"מ עם המשקיע מוריי גולדמן מתנהל בשני מישורים: עם ויליאמס (בעלי השליטה בבנק), מצד אחד, ועם הבנקאים המרכזיים בישראל ובבריטניה, מצד שני. המו"מ עם משפחת ויליאמס סוכם עקרונית ועכשיו מנהל המשקיע את המו"מ עם הבנקים המרכזיים — אבל לדברי עורך הדין, יש סיכויים רציניים מאד למכירת הבנק.

עו"ד יעקב נאמן, פרקליטו של גולדמן, הסביר, כי בתוך שבועיים לא יכול להיחתם ההסכם, שכן העיסקה מסובכת ביותר. אולם לדעתו בתקופה זו ניתן יהיה לברר אם העיסקה תתקיים או תבוטל.

פרקליטם של עובדי הבנק, עו"ד שבואל ברמה, צירף את קולו לצדדים בדחיית הדיון והסביר, כי גם טובת העובדים דורשת מכירת הבנק, ועדיף שהמכירה „יבשר".

עו"ד י. שטריקס, נציגו בישראל של מקבל הנכסים הרשמי בבריטניה, ביקש תחילה לקיים מיד את הדיון בבקשת הפירוק. אחרי שנדחתה בקשתו זו, ביקש למנות עורך דין נוסף כקדם „מפרק־זמני" לבנק, יחד עם עו"ד עזרא גודאורד, יועצו המשפטי של בנק ישראל.

עו"ד שטריקס טען, כי הבנק הבריטי נושה בבנק הישראלי בסכום של 310 מיליון ל"י, ולכן הוא הנושה הגדול ביותר. עוד טען, כי עו"ד גודאורד מחזיר למפקידים את כספיהם, ובכך עלולים להיפגע נושים אחרים, וביניהם הבנק הבריטי.

פרקליטיו של בנק ישראל השיבו כי אין הם מכירים בחוב זה, שכן הוא מבוסס על ערבויות שנחתמו בחתימה אחת בלבד ואין להן תוקף משפטי.

השופט לא קיבל את טענתו של עו"ד שטריקס וקבע כי עו"ד גודאורד מחזיר למעשה מכספי בנק ישראל ולכן לא נפגעים הנושים האחרים. כן קבע כי המפרק הזמני עשה את כל פעולותיו לפי הנחיות בית המשפט. לפיכך לא ראה השופט צורך למנות מפרק זמני נוסף על עו"ד גודאורד.

בשם „בנק א"י—בריטניה" הופיע בדיון עו"ד ד"ר אמנון גולדנברג. כן נכח במקום מנהלו לשעבר של הבנק, עו"ד יהושע בן־ציון, שהגיע למקום כשעצור בליווי איש משטרה.

עצרת זכרון במלאת 30 שנה להקמת הבריגדה היהודית

זכרם של חללי „הבריגדה היהודית הלוחמת" (חי"ל) שהוקמה לצד צבאות בריטניה בימי מלחמת העולם השניה, הועלה בעצרת זכרון שהתקיימה אתמול על הר הרצל בירושלים, לציון מלאות שלושים שנה להקמת הבריגדה.

מאות יוצאי הבריגדה נאספו למרגלות גלעד הזכרון שהוקם לזכרם של החללים שנפלו בשורות הבריגדה בחזיתות אירופה במלחמה נגד הנאצים, ונקברו בנכר.

פרס: כל תוקפנות מחודשת תיפגש בעוצמה חדשה

שר הבטחון, שמעון פרס, שהביא את דבר הממשלה לעצרת הזכרון, ציין, כי הבריגדה היהודית הלוחמת ייצגה בשעתה ייעוד יהודי וישראלי — דגל קרב עצמאי. למן אותם הימים התנוסס דגל הגבורה הזה בארבע מבצעים נוספים: מלחמת העצמאות, מבצע קדש, מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים, שבה חלק מצבאותיהן של תשע מדינות ערביות ולצידן יחידות של מתנדבים מקובה, פקיסטן, צפון קוריאה, בסיוען של בריה"מ וגרורותיה, לרבות יוגוסלביה.

מר פרס ציין, כי בכל המלחמות הללו עמדה האומה מול התגר בבדידות היסטורית בעולם שרובו התנכר לנו. „גם כיום אנו מדינה השואפת לשלום, אבל יש צבא הנכון לקרב", — אמר מר פרס, והטעים, כי „כל תוקפנות מחודשת תיפגש בעוצמה חדשה. כל גבנות למרי"ם, אפילו תבוא מן הקצה [illegible], תמצא אותנו ערוכים למרים וכל אויב במלחמה, אפילו יבואו ספי הפלשתינאים, ימצא אותנו מוכנים לאתגר".

במהלך הטקס הוקראה ההכרזה על הקמת הבריגדה היהודית הלוחמת מלפני שלושים שנה. נאמרו תפילות לזכר הנופלים. הדגל הורד לחצי התורן והונחו זרים למרגלות גלעד הזכרון.

לאחר מעמד האזכרה נתקבלו נציגי היחידות השונות של הבריגדה על ידי ראש העיריה, טדי קולק שמסר כי שמה של הבריגדה היהודית הלוחמת ייקרא על רחוב בגבעת שפירא בבירה.

זנבר: סימנים ראשונים להשתפרות המצב הכלכלי

נגיד בנק ישראל, משה זנבר, יצא אתמול לארה"ב כדי להשתתף בוועידה השנתית של הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומי. לפני המראתו אמר לכתב: „יש סימנים ראשונים בשטח להשתפרות במאזן התשלומים ולהתקדמות כלשהי באינפלציה.

„עוד מוקדם מדי כדי לקבוע מסקנות כלשהן, אך יש סימנים ראשונים חיובים במאזן התשלומים וחלה האטה מסויימת באינפלציה. אם כי יש להמתין זמן ממושך יותר כדי להסיק מסקנות", אמר הנגיד בתשובה לשאלה.

הוא סיפר שבוועידה ידונו בעיקר בתיאום דרכי פעולה למלחמה באינפלציה במישור הבינלאומי ויחפשו שיטה להחזיר את מה שקרוי „דולר הנפט", הכספים שמשלמים יבואני הנפט לארצות המייצאות נפט, לארצות המשלמות עבור הנפט.

כן ינסו משתתפי הוועידה להגיע לתיאום בין הבנקים המרכזיים ולהנהיג נוהל מוסכם במקרים של פשיטות רגל של בנקים הנובעים מהשינויים התכופים בשערי המטבע ומתנודות הון מבנק לבנק ומארץ לארץ. „ייעשה מאמץ גם למצוא נוסחה מוסכמת לקביעת מידת האחריות של בנק מרכזי במקרה של פשיטת רגל של סניף או חברת בת של בנק באותה ארץ.

למדינות השונות אינטרסים שונים, הסביר הנגיד, ובעוד שהאמריקאנים סבורים שחברת־האם אחראית להתמוטטות של הסניף או של חברת־הבת במדינה אחרת, הרי שלבריטניה ולשוויץ דעה שונה.

דעת ישראל היא שהבנק המרכזי של אותה המדינה שבה חלה פשיטת הרגל חייב לשאת באחריות, וזו גם דעתם של האמריקאנים, אמר מר זנבר. הוא ישוב ארצה בעוד כשלושה שבועות.

קאראטה מתומצת — לחיילים בצה"ל

יחידת חיילי־צה"ל אי־שם בסיני, גילתה התעניינות והתלהבות בקאראטה המתומצת — שיטת הגנה והתקפה מבורכת — שהודגמה בפניהם על־ידי אמן הקאראטה רפאל הלפרין.

הלפרין הדגים בפני החיילים איך יכול אדם בלתי חמוש להתגבר בעזרת הקאראטה המתומצת על שש יריבים התוקפים אותו בבת אחת. ההדגמה התבצעה בעזרת שש חיילים מתנדבים — מאומנים בקרב־מגע. בו במקום נבחרו כמספר אנשי צבא מגוסים ללמוד את השיטה כדי לשמש לאחר מכן מדריכי הקאראטה המתומצת, ולהעביר את השיטה לחיילים.

שיטת הקאראטה המתומצת מבוססת על 12 תנועות הגנה והתקפה כשהגוף הוא כלי הנשק היחיד. בהדגמות להתקפות ולהגנות המבוצעות בידים וברגלים ניתן להתגבר במהירות על יריבים רבים התוקפים בה בעת מכל צד.

ביוזמת רפאל הלפרין נכללה שיטת הקאראטה המתומצת באימוני שחרב בכמה יחידות של צה"ל.

מירדף ימי אחרי ספינת דיג גנובה

ספינת סיור משטרתית ערכה בליל, יום ב' דראש השנה, מירדף אחר ספינת־דיג שנגנבה בנמל יפו. מפקד הספינה המשטרתית, רס"ר [illegible] סמוכה, הבחין בשעה אחה"צ בספינת דיג חשודה מול חוף [illegible] בתל־אביב. כאשר אותתה הספינה המשטרתית לשני הצעירים שהיו בה לעצור לביקורת, ניסו להימלט. אנשי המשטרה פתחו במירדף אחריהם ולאחר זמן קצר הצליחו ללכוד אותם. השוטרים עצרו את שני הצעירים, האחד בן 16 והשני בן 17 מבת־ים.

נתברר כי הם גנבו את הספינה, השייכת לתושב יפו, בעת שעגנה בנמל יפו. לחוקרים סיפרו כי רצו „להנות מהחיים".

3 נהרגו בתאונות ברצועת עזה

שלושה אנשים מצאו מותם ברצועת עזה בשתי תאונות דרכים. [illegible]

דקר את אמו למוות

[illegible] מוחמד מוססמה, בת 55, [illegible] לחקירה. [illegible]

יונהג שיפוט מהיר לעברייני תנועה

שר התחבורה, גד יעקבי, אמר אתמול כי בשנה הקרובה מתכוונים להחיל את חובת החגירה של חגורות בטיחות, להרחיב את סיירות הבטיחות ולהנהיג שיפוט מהיר, במסגרת האמצעים שיינקטו כדי לבלום את עקומת העלייה בתאונות הדרכים.

השר, שהופיע בגלי צה"ל לרגל כינוס הישיבה הראשונה של המטה החדש למלחמה בתאונות דרכים, ציין כי בשמונת החודשים הראשונים של 1974 לא גדל מספר ההרוגים בתאונות הדרכים. אך עם זאת יש להמשיך במאבק כדי לצמצם את מספר התאונות.

הדובר סיפר, כי המטה החדש יהיה שונה בהרכבו מהמטה הקודם, ויהיו חברים בו נציגי שלוש העיריות הגדולות. על עיריות אלה מוטל עיקר המעמסה של העלאת רמת הבטיחות בתחומן, שכן כ־80 אחוז מהתאונות מתרחשות בשטח הבנוי, ורק כ־20 אחוז בכבישים בינעירוניים.

בראש המטה, שהתכנס אתמול בתל־אביב, יעמוד פרופ' משה ליבנה, ראש המרכז לבטיחות בטכניון, שיש לו הכרה מקצועית ואופרטיבית בנושא זה. המטה יתרכז בשינוי דרך ההתנהגות של הנהג והולך הרגל, וכן ייזום [illegible] במעקב אחר מקורות התאונות. בין השאר יוקמו צוותים, שיחקרו לעומק את סיבות ההתהוות של תאונות מסויימות, ומכך יוסקו לקחים.

עם זאת הביע השר ספק, אם ניתן לצמצם את מספר התאונות, כאשר מספר כלי הרכב גדל כל שנה ב־15 אחוז ומספר הנהגים ב־60 אלף. כבר עתה קיימים בישראל 400 אלף כלי רכב וכ־650 אלף נוהגים.

קו תעופה

(סוף מעמוד 5)

טיסה מקומית אין לערבים כל שליטה והם יכולים לומר לערבים הלוחצים עליהם שה„סטטוס־קוו" אכן נשמר ואין כסיס ספר־קורס לירושלים. לגבי ישראל לעומת זאת קרבנת העובדה שבכל זאת מטוס שיוצא מפרנקפורט מגיע לירושלים.

בכל זאת שלא לדקור יותר מדי את העיניים בוטלו אירועים שהיו אמורים היו להתקיים לקראת פתיחת הקו. בין היתר בוטל בואו של שר התחבורה, מר ג. יעקבי לגרמניה, שם עמד לקיים מסיבות עתונאים עם עתונאים ישראלים שהוזמנו לפתיחת הקו החדש ועם עתונאים גרמניים. כמו"כ בוטלה קבלת פנים ש„אל־על" עמדה לערוך.

עם בואו של המטוס לירושלים החליט מנכ"ל „אל על", מר מ. בן־ארי, כי תעשה פרסומת לקו החדש וידאגו שיהיו בו נוסעים. אולם, ספק רב אם אמנם תתגשם משאלה זו. הקו אמנם קיים להלכה, אך ספק רב אם יהיו נוסעים רבים שירצו להאריך את זמן בואם לארץ בכעשרים דקות, ע"י נחיתה והמראה מלוד ונחיתה בנמל התעופה של עטרות, בשעה שאפשר להגיע מלוד לירושלים במעט באותו זמן. אולם, גם אין כדאיות כלכלית בקו זה חשובה קביעת העובדה המדינית ואולי במשך הזמן אכן ייהפך עטרות לשדה תעופה בינלאומי של ממש.

ההמלצות בעניין שכה"ל בעיירות הפיתוח יוגשו עד אמצע החודש הבא

הוועדה המשותפת למשרד החינוך והתרבות וראשי עיירות הפיתוח, שהוקמה כדי לבדוק את ההחלטה לבטל את הפטור הקולקטיבי של תשלום שכר הלימוד בעיירות הפיתוח, אמורה להגיש את המלצותיה לשר החינוך והתרבות, אהרן ידלין, עד אמצע החודש הבא. הפטור הקולקטיבי, שהיה נהוג עד כה, בוטל השנה בגלל הקיצוצים בתקציב משרד החינוך.

הדובר מסר, כי הוועדה, בראשות המשנה למנכ"ל משרד החינוך, אליעזר שמואלי, מוכנה לשמוע את טענותיהם והשגותיהם של כל ראשי עיירות הפיתוח במדינה ובכלל זה גם את נציגי עיריית אשדוד וראשי מוסדות החינוך בעיר, שהחליטו להקים ועד ציבורי נגד ההחלטה לבטל את הפטור הקולקטיבי של שכר הלימוד.

יצוא של חלקי מטוסים בהיקף של 12 מיליון ל"י

בוצע על־ידי התעשיה האווירית

יצוא של חלקי מטוסים וחלקי מנועים בהיקף של 12 מיליון ל"י ביצע אגף הייצור שבחטיבת ייצור כלי טיס של התעשיה האווירית. יצוא זה נעשה במסגרת עסקות עם חברות בארה"ב ובאירופה, שנחתמו בשנה האחרונה ובשנה שלפניה.

החטיבה לייצור כלי טיס של התעשיה האווירית קשורה זה שנים אחדות בחוזים שונים של קבלנות משנה עם חברות יצרניות בתחום התעופה במערב. במסגרת החוזים הללו סופקו בעבר מערכות שונות וחלקים למטוסים ומנועים. אגף הייצור מנהל עתה מו"מ עם חברת „פראט אנד ויטני" על הסכם לקבלנות משנה חדש לחלפים בשביל מנועי החברה האמריקאית.

צביעת מטוסים בשיטה חדשה

צביעת מטוסים בשיטה חדשה, המבטיחה את קיום הצבע למשך תקופה ארוכה כפליים מזו של הצבעים המקובלים, מופעלת בבית המלאכה לצבע שבאגף לשיפוץ מטוסים של התעשיה האווירית. השיטה מבוססת על צבעי פוליאורטן.

כפי שנמסר, חלו בעשור האחרון התפתחויות רבות בתחום צביעת המטוסים. עד לפני כשבע שנים היה הצבע מבוסס על תהליך של ניטרו־צללוזה. לאחר מכן החל תהליך של שינוי אשר בסופו הגיעו יצרני הצבע למטוסים האמריקאיים לשיטת פוליאורטן, שהוכחה כעמידה ביותר. הצבע המיוצר על בסיס זה הוא יקר יותר, אולם בסופו של חשבון משתלמת ההשקעה הודות לאורך החיים של הצבע. התוצאה גם מרשימה יותר והמטוסים הצבועים על בסיס צבעי הפוליאורטן נראים מבהיקים ובולטים.

משה לבה, מאגף שיפוץ מטוסים בתעשיה האווירית, מסר כי המעבר לצבעי פוליאורטן מחייב העלאת רמת העבודה כיוון שהעבודה בצבעים אלה דורשת הקפדה מיוחדת, אך כדאית.

המצבעה של אגף שיפוץ מטוסים בתעשיה האווירית כבר עוסקת בצביעה חיצונית של מטוסים — צבאיים ואזרחיים וכן בצביעת פנים המטוסים וחלקיהם השונים. כן עוסק בית המלאכה לצביעה בצביעת ציוד בשביל חיל האוויר.

בית המלאכה צבע בין היתר את כל ציוד הרכש שהגיע ברכבת האווירית מארה"ב מאז מלחמת יום הכיפורים אשר בהגיעם ארצה היו צבועים לוכור, בצבעי הצבא האמריקאי.

במפלגה ובתנועה

תנועת האשה הדתית לאומית

הסניף לקליטה חברתית רוחנית במוצש"ק ה' תשרי (21.9.74) ב־8.30 בערב יתקיים במועצה הדתית בחדרה כנס התעוררות. המרצה הרב דנר. שירה בציבור בליווי אקורדיון, חלוקת שי לחג. המארגנות צפורה מגיד ואדית סמואל.

ביום שני ז' תשרי (23.9.74) ב־6 בערב, במועצה הדתית בעכו, כנס התעוררות. ברוך פרוכטר ירצה על הנושא: עשרה ימי תשובה. שירה ונגינה — שמואל גויפלד. מירשמים למאכלי חג וכיבוד מסורתי. חלוקת שי. המארגנת צפורה פרוכטר.

נתניה: בבית הספר הממ"ד „אורים" כנס התעוררות. המרצה הרב טולידנו — ר"מ בישיבת נתניה. שירה ונגינה — צדוק קוגל. כיבוד מסורתי, חלוקת שי. המארגנת מלכה הופמן.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל. פ' השבוע מרצה הרב ראובן סיני. עיונים בתפילה — מרצה הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם בפנסיון „מרגוע", פ' השבוע הרב דוד שפירא.

בגבעת שפירא ב־4 אחה"צ, בבית משפחת לנברגר, רח' בר כוכבא 8, ע"י הרבנית חנה גרשטיין.

בבית המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ"ס הפועל המזרחי בבית התנועה, רח' החלוץ 59, בשבת ב־7 בבוקר שיעור בגמ' ע"י מנחם המר, ב־10.30 שיעור ברמב"ם ע"י מאיר אוריין. בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ראטה.

בביהכנ"ס בשיכון הפועה"מ בקרית אליהו בשבת ב־10 שיעור בגמרא ע"י יצחק לבנה; אחה"צ שיעור בגמרא ע"י ישראל פולקביץ. בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת לימוד הדף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביהכנ"ס המרכזי בקרית אליעזר בשבת ב־3.30 שיעור ברמב"ם בהדרכת דוד אוירבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי ב־17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת דוד אוירבך.

חיפה

בבית הכנסת „אור־הכרמל"

ידרוש הרב מ. פרנקל, רב הכרמל הצרפתי בתפילת שחרית. בשעה 5 אחה"צ יגיד דרשה, שובה בביהכנ"ס „כתר תורה" ברח' טשרניחובסקי.

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה" — „נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 7.30, לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גנר ב־8.15 תפילה. העוברים לפני התיבה הם בני־נוער, לפני קריאה ליכוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

ארגון „אדירתא" (רחוב מנחם בבני־ברק)

בשבת השובה אחרי התפילה שיעורו הקבוע של הגר"מ אילן, אב"ד תל אביב, על הנושא „התשובה בהלכה ובאגדה".

נרשמו לנשואין

לשכת הרבנות, גבעתיים

אנגל יאיר בן דוד (רווק) ת"א—גבעתיים, פיטה יהודית בת אליעזר (רווקה) [illegible] יפו.

לשכת הרבנות — המועצה הדתית שדרות

שחם נחום בן יוסף (רווק) ישראל—קבוץ דורות; עדי צירה בת דן (רווקה) ישראל קבוץ דורות.

לוח הצופה

* [illegible] חדשים, אנטיקות, פריזידרים, ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938 בערב 876852.

● בבני ברק במרכז 3 חדרים פינת אוכל במצב טוב לפנות 744902 או 782343.

● למכירה בית 3 + חדר אוכל + גינה ותוספות שכון ה' בני ברק 786603.

● דרושה מזכירה מנוסה למשרד עו"ד בבני־ברק למשרה חלקית להתקשר 787512.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות תקון, מכירה, חלקים, צבעים, ביאליק 12 רמת־גן 736164.

● בני ברק מול רמת־גן 2 חדרים מרוהטים עם אפשרות להוספת חצי חדר. משפחת בר"ג, עמיאל 5. (ליד מוליבר) קיב בשעות 6.00—8.00 לפנה"צ לטלפון 284221.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול (רחוב אלנבי 118)

השבת יעבור לפני התיבה חזן אורת. ב־5 אחרי הצהרים ישא דברי התעוררות לתשובה מרן הגר"י פרנקל. ערבית ב־6.20 ושחרית ב־8.00.

דרשות הרב כ. פ. טכורש

בשבת תשובה ב־4.30 ידרוש הרב כ. פ. טכורש, בבית הכנסת המרכזי „אהל שרה" בעניינא דיומא בהלכה ואגדה. ב־5.30 ידרוש בבית הכנסת המרכזי של המזרחי והפועל המזרחי בקרית שלום.

בית הכנסת „בית אל" (רח' פרישמן 22)

השבת, שבת תשובה, ב־5 אחרי הצהרים, ידרוש הרב חיים פרדס על הנושא „מצוות יישוב ארץ ישראל — בהלכה ובמחשבה".

דרשת הרב פרידמן ביפו

בשבת תשובה, ב־5 אחה"צ ידרוש הרב מ. ז. פרידמן, רבה של יפו, בהלכה ואגדה מעניני דיומא, בבית הכנסת המרכזי ביפו, שדרות ירושלים 36.

בבית הכנסת „גבורת ישראל" (רח' בר כוכבא 54)

השבת ב־5 דרשת שבת שובה בהלכה ואגדה ע"י הרב בן ציון נשר. הקהל מוזמן.

בביהכנ"ס קרית הרצוג בני ברק

דרשת שבת „שובה" של הרב ד. זרצקי תתקיים בבית הכנסת שבקרית הרב הרצוג בבני ברק, ב־9 לפני הצהרים לפני קריאת התורה.

תורנות בתי מרקחת

יום ששי

ירושלים: רמות אשכול, מרכז מסחרי רמות אשכול טל' 280552; תוחנעיאן, רובע הנוצרים טלפון 283401.

תל־אביב: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; יאני, רח' יהודה הלוי 67 טל' 612474; מעיין, שדרות ירושלים 49 יפו טל' 821607.

בת־ים: צורא, רח' בלפור 135.

חולון: „אסותא" רח' טרומפלדור 4.

בני־ברק: הדסה, רח' כצנלסון 151 גבעתיים.

רמת־גן והסביבה: הדסה, רח' כצנלסון 151 גבעתיים.

הרצליה והסביבה: ככר ריבלין, רח' ויננס 142 הרצליה פתוח.

פתח־תקוה: בריאות, חובבי ציון 13, פתח־תקוה.

נתניה: הדסה, רח' הרצל 24, טל' 22243.

באר־שבע: בריאות, רח' הרצל 72.

שבת

ירושלים: עזה, רח' עזה 15 טל' 38262.

תל־אביב: גרינברג, רח' המלך ג'ורג' 46 טל' 226208; צורדאו, רח' בן־יהודה 183 טל' 242673; יאני, רח' יהודה הלוי 67 טל' 612474.

בת־ים: בלפור, רח' בלפור 90.

חולון: שיינין, רח' סוקולוב 68.

בני־ברק: הלפיות, רח' אבא הלל 30 רמת־גן.

רמת־גן והסביבה: הלפיות, רח' אבא הלל 30 ר"ג.

הרצליה והסביבה: ככר ריבלין, רח' ויננס 142 הרצליה פתוח.

פתח־תקוה: פינסקר, פינסקר 2 פ"ת.

נתניה: תרופה, רח' הרצל 2 טל' 28656.

באר־שבע: הנגב, רח' קק"ל 108.

מוצאי שבת

ירושלים: בית וגן, רח' הפסגה 59 טל' 535626; בלסם, רח' צהלה א־דין.

תל־אביב: הנביאים, רח' המלך ג'ורג' 72 טל' 286740; כיכר המדינה, רח' ה' באייר 48 טל' 258046; יאני, רח' יהודה הלוי 67 טל' 612474.

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו

תיק עזבונות 4222/74

בענין: עזבון המנוחה, אליזבט פינטוס ז"ל, ת.ז. מס' 6164521 מרמת־גן, שנפטרה ביום — 5.8.74 ברמת־גן.

המבקשת: ליאורה הרכן, מרח' הבאר 4, רמת־גן, ע"י ב"כ עוה"ד שלמה בלן, מרח' גורדון 21, תל־אביב.

הזמנה

להוי ידוע, כי הוגשה לבית המשפט בקשה לתתן צו קיום צוואה של המנוחה הנ"ל.

הנני מזמין בזה כל אדם שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוחה, והרוצה להתנגד להכרזה המבוקשת להגיש תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן יתן בית־המשפט צווים כטוב בעיניו.

דוד ולך, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

היום

יום ששי ד' תשרי תשל"ה (20.9.74)

פ' וילך

הפרק: דבה"י ב, ג—ד; המשנה: כלים א, ה—ו; הדף: חולין קכז; הלכה: או"ח שנג, סו—ח.

בשבת

הפרק: דבה"י ב' ה—ו; המשנה: כלים ב, ז—ח; הדף: חולין קכח; הלכה: או"ח שנג—ח, יח—ב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי התכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.05 [illegible] 09.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים — [illegible] 11.00 „עברית לעם". 11.15 [illegible] 11.30 [illegible] 11.50 [illegible] 12.05 [illegible] 13.05 [illegible] 14.10 [illegible] 15.05 „קבלת שבת" — פרשת „וילך", [illegible] 16.05 רגע של עברית 16.06 המזרח התיכון 17.05 „מוסיקה קלאסית בכבשתוב".

רשת ב'

08.55 „בעקבות החדשות" 10.05 „כאן בבילה" 11.40 לאן הערב — הודעות על מופעי אמנות ובידור ומוסיקה קלה. 12.05 [illegible] 12.30 שירים מכלנו 13.05 „בחצי היום" 14.10 [illegible] 16.05 רגע של עברית 16.06 [illegible] — שירים ופרקי קריאה לבוא שבת 17.05 [illegible]

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 [illegible] 09.55 [illegible] 10.55 [illegible] 11.05 [illegible] 11.55 [illegible] 12.03 יומן הצהריים 12.30 [illegible] 13.30 הנקודה היהודית 14.05 [illegible] 16.55 הפטרת השבת 17.05 דיוקן — [illegible]

טלוויזיה כללית

15.00 הקסם החוזר. 15.25 שלום לבוא שבת — שירים ושיחות על פרשת השבוע.

טלוויזיה לימודית

8.15 חשבון ד' — [illegible] 9.05 גיאוגרפיה ד' — [illegible] 9.25 [illegible] 10.00 ביולוגיה ד' — [illegible] 10.45 [illegible] 11.05 ביולוגיה א' — [illegible]

במוצ"ש

רשת א'

20.05 „רסיטל". 20.50 פרקי היום בתנ"ך: דברי הימים ב', פרקים ה', ו' [illegible] 21.05 [illegible] „מלווה מלכה". 22.05 יומן הערב. 23.05 [illegible] סליחות. 00.35 „התקווה" — סיום.

רשת ב'

21.05 [illegible] 22.45 [illegible] 22.05 [illegible] 23.05 [illegible]

גלי צה"ל

20.05 [illegible] — פזמונים לפי בקשות. 21.05 [illegible] 22.05 [illegible] 23.05 [illegible] 23.53 שירת חצות. 00.05 יומן חצות. 00.30 כבר אחרי חצות. 02.00 [illegible] 03.00 [illegible] אל תוך השחר.

טלוויזיה כללית

20.00 המבדיל בין קודש לחול — [illegible] 21.00 [illegible] 21.50 [illegible] ספורט.

* משטרת ראשון לציון עצרה חמישה צעירים בני 17, תלמידי בתי ספר תיכוניים מתושבי העיר, כחשודים במספר רב של גניבות רכב.

מודעות משפחתיות מאזור חיפה

ניתן להעביר גם בטלפון

718018 חיפה

שרות עד הבית

תיאטרוני ישראל

21.9.74 במוצ"ש

הבימה:

ההבנה — האולם הגדול

[illegible] תל־אביב האולם הקטן

[illegible] — ירושלים

הבימרתף: [illegible] 9.00

הקאמרי: בקור הגברת הזקנה תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה: [illegible] — חיפה

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: בימי חול — 400—7.00—900

[illegible] — במעגל החקירה

אורי' — אחים לדם

הבירה — שבוע 2 ליל הכלולות של ד"ר דניאלי

[illegible] — יללת הזאבים

מיטשל — שבוע 4 צ'ילי וחצי

תל־אביב

אסתר — שבוע 2 הדרקון, בימי חול: 4.30—7.00—9.45

גורדון — שבוע 10 ללא רגיעה

גת — שבוע 22 אונטי

דרייב אין — הקאובוי האחרון בשעה 7.15; רקיע אדום עם שחר בשעה 9.45

פאר — חווה במרסי

סינרמה — שבוע 4 צר לי וחצי

חן — שבוע 8 ירח של נייר

חיפה

ארמון — הרקולס נגד הקראטה

עצמון — חכם גמליאל

רון — שבוע 3 [illegible] הגדולה

חי — שבוע 13 העוקץ

אורלי — שבוע 3 בננות

פאר — שבוע 3 צ'ילי וחצי

אורה — לפקה

מוריה — איזה מין פרופסור

כתיבה במכונה

תלמידו יושב ב־12 שעות

בבית הספר [illegible]

רימון

ת"א, דיזנגוף 85. טל. 281985

שיטה עיוורת, פיקוח ממשלתי

הצופה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1143. טל. 234910, בערב טל. 528344 25608 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 4. טל. 663628 דפוס העוקד בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66. טל. 36554.

[illegible]

هكذا من الاهل

הרבנות הראשית לישראל

בעה"י יתקימו מסעי התעוררות בימים הנוראים
בקבוצים בישובים ובמושבים כדלהלן בנושא

שובה ישראל

כפר ברבור, טימורים, ארוגות, כפר אחים, עזריקם, אמונים, באר טוביה, אביגדור, בית עזרא, שתולים, תלמי יחיאל, חצב —
הרב אליהו כהן רב העיר באר־שבע וחבר מועצה הרה"ר לישראל
הרב ישראל אריה גרשנקורן, הרב המקומי קרית מלאכי

כפר נתר, בית יהושע, אודים, הדסים, נוה הדסה, תל יצחק, יקום, געש —
הרב מ. י. אישפיזאי רב העיר רמת־גן וחבר מועצת הרה"ר לישראל
הרב י. מ. רוזנצוויג, רב מושבי אבן יהודה

פרדסיה, נורדיה, בית יצחק, נצני עוז, יד חנה, חניאל, בארותים, בורגתא —
הרב משה ליין, רב העיר נתניה
הרב עוזי שויצה, רב מקומי כפר יונה

גני יוחנן, יציץ, בית אלעזרי, חולדה, משמר דוד, טל שחר, נחשון, משמר איילון, תל גזר, עזריה, פדיה, גנן, קדרון, בצרון, בנויה, ישרש צלפון —
הרב יוסף גליקסברג, רב העיר גבעתיים
הרב אפרים זלמנוביץ, רב מקומי מזכרת בתיה

עין יהב, גרופית, יטבתה, קיבוץ אילות, נבואות —
הרב משה הדיה, רב העיר אילת
הרב יוסף יישר, רב העיר אילת

קבוצת אורים, גבולות, מגן, צאלים, נירים, ניר עוז, ניר יצחק, מבטחים, עמי עוז, ישע —
הרב אברהם אריאלי, רב העיר דימונה
הרב יעקב כהן הרב המקומי אופקים

שרש, שואבה, נוה אילן, מעלה חמשה, קרית ענבים, בית נקופה, צובא, רמת רזיאל, נתיב הל"ה, אשתאול, מבוא ביתר, מטע —
הרב מאיר הישנר, רב מקומי בית מאיר
הרב דוד שפירא, רב בית־הכרם, ירושלים

כפר אזר, גבעת השלושה, רמת אפעל, נוה מונסון, כפר גנות, בית עובד, בית שמואל, ברקת, הכפר הירוק ירקונה, ירחיב, נטעים, בית חנן, פלמחים —
הרב מרדכי יופס, דיין בת"א וחבר מועצת הרה"ר לישראל
הרב משה אישפיזאי, רב ברמת־גן

לוד
עצרת התעוררות בביהכנ"ס אהל אברהם שכון נוה זית, ו' תשרי, 7.30 בערב — הרב א. א. קוסנר, רב העיר.
עצרת התעוררות בביהכנ"ס בית אורית שיכון אשמורת, ו' תשרי, 7.30 בערב — הרב ח. הדד, רב העיר.

תענך
עצרת התעוררות בביהכנ"ס המרכזי בשבת שובה, 5.00 אחה"צ — הרב שלמה דמארי, רב בתרום.

כפר אוריה
עצרת התעוררות בבית התרבות, ו' תשרי, 7.00 בערב, הרב שלמה דמארי, רב בתרום.

בית עזרא
עצרת התעוררות בביהכנ"ס מרכזי, שבת שובה, 5.00 אחה"צ — הרב דהרי סעדיא, רב המקום.

דישון
עצרת התעוררות בביהכנ"ס, שבת שובה, 5.30 אחה"צ, הרב נסים אוחיון, רב המקום.

ברכיה
עצרת התעוררות בביהכנ"ס, שבת שובה 5.00 אחה"צ, הרב ששי כהן, רב המקום.

עמקא
עצרת התעוררות בביהכנ"ס, שבת שובה 4.00 אחה"צ, הרב יעקב שלום, רב המקום.

גבעת שמואל
עצרת התעוררות בבית העם, ביום ראשון ו' תשרי תשל"ה, בשעה 7.30 בערב —
הרב זינגר דב, רב מקומי
הרב מנחם חכם, רב קרית־ישראל.

ירושלים
עצרת התעוררות בבית הכרם בית לוין, ו' תשרי, בשעה 5.30 בערב
עצרת התעוררות לתלמידים בבית הכרם בו' תשרי, בשעה 11.00 בבוקר.
הרב דוד שפירא, רב בית הכרם.

תל־אביב
עצרת התעוררות לתלמידות סמינר תלפיות, ביום ראשון ו' תשרי, ב־12.30 — הרב מרדכי לופס, דיין בתל־אביב וחבר מועצת הרה"ר לישראל.

חיפה
עצרת התעוררות בביהכנ"ס זכרון יהודה, שבת שובה, 5.00 אחה"צ;
עצרת התעוררות בביהכנ"ס אור הכרמל רמת שאול, 10.00 בבקר —
הרב מרדכי פרנקל, רב שכונות כרמל צרפתי ורמת שאול.

מבקר המדינה:

יש לאסור מתן הרצאות בשכר בחו"ל ע"י עובדי שירות החוץ

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

מבקר המדינה מציע להנהיג איסור כללי על מתן הרצאות בשכר ע"י עובדי השירות הדיפלומטי והסגל הקונסולרי בחו"ל.

על פי בקשת הועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת הגיש המבקר חוות דעת מיוחדת בענין הרצאות בשכר של עובדי מדינה בארץ ובחו"ל.

סופרנו מציין כי הועדה ביקשה חוות דעת זו בישיבתה ב־9 ביוני השנה, לאחר שפורסמו ידיעות כי יצחק רבין, שהיה אז מועמד לתפקיד ראש הממשלה, נתן הרצאות בשכר בעת היותו שגריר ישראל בארה"ב.

לצורך הכנת חוות הדעת נערכו ע"י מבקר המדינה בירורים בנציבות שירות המדינה ובמשרד החוץ ונסקרו ההוראות הקיימות בענין זה בשירות המדינה והנוהלים שלפיהם פועלים, וכן ההוראות הנהוגות במספר ארצות חוץ.

בסיכום ממצאיו אומר מבקר המדינה, ד"ר י. א. נבנצאל, כי בהתחשב במהותו של שירות החוץ ובעיקר של השירות הדיפלומטי, יש מקום להעביר את מכלול התפקידים בשירות זה אף בעניינים הכותרים לעמיתיהם בארץ. מן הראוי, אומר המבקר, שעקרונית יונהג איסור כללי של מתן הרצאות בשכר והוא יחול על כל עובדי השירות הדיפלומטי והשירות הקונסולרי. איסור זה צריך למצוא את ביטויו המתאים בהוראות אשר יובאו לידיעת כל העובדים שהדבר נוגע להם. אפילו היתר להופעות בודדות יינתן רק במקרים יוצאים מהכלל, לאחר שהנסיבות ייבחנו ע"י המוסמכים לכך בדרג בכיר של משרד החוץ.

אשר לעובדי מדינה המשרתים בחו"ל שלא בתפקיד דיפלומטי או קונסולרי, מציע לנהוג בדבר בהתחשב במהות התפקיד והדרג שלו. גם לגבי עובדים אלה מן הראוי שכל מתן הרצאה בשכר יהיה מפוקח יותר. כאשר תפקידו של העובד כולל ייצוג או הסברה מוטב שיחולו עליו הכללים החלים על דיפלומטים.

מבקר המדינה מציין כי מתן הרצאות בשכר איננו הנושא היחיד שבו מתבקשים הסדרים מפורשים בדבר הדרישות המיוחדות החלות על עובדי מדינה המשרתים בחו"ל. הוא מציע שבמשרד החוץ ובנציבות שירות המדינה יעשו להתקנת מערכת כללים מיוחדת לענין אשר תנחה את העובדים המשרתים בחו"ל בהתנהגות הנדרשת מהם בדרך כלל, והכלול גם הוראות בדבר עיסוקים שמחוץ למסגרת התפקיד הרשמי.

הנחיות למתן היתרים לעבודה פרטית

בנתחו את המצב הקיים בעניין עבודות פרטיות של עובדי מדינה מציין המבקר כי בתקשי"ר יקראו הנחיות למתן היתרים לעבודה פרטית. עובדי מדינה בדרגות א'—פ"ו צריכים לקבל אישור על כך מהאחראי לענייני עובדים במשרדם. עובדים בדרגות גבוהות יותר צריכים לקבל את האישור מנציבות שירות המדינה, ואתן הוראה חלות גם על הרצאות בשכר.

המבקר אומר כי הכללים בדבר הרצאות בשכר ע"י עובדי המדינה, במידה שמדובר בעובדים המשרתים בארץ, הם סבירים. אולם אין כיום מערכת הוראות מיוחדת שתדריך עובדי מדינה המשרתים בחו"ל. מתברר, כי במארס 1973 הוציא משרד החוץ מהבנת הנחיות לעובדים המשרתים בחו"ל בעניין איסור מתן הרצאות בשכר, אולם פעולה זו לא הושלמה. המבקר אומר כי כאשר מדובר בעובדי שירות החוץ, דהיינו המשרתים בתפקידים דיפלומטיים וקונסולריים, יש לנהוג לפי קוי מדיניות שונים מאלה החלים על כלל עובדי המדינה בארץ. זאת מכיוון שההסברה והייצוג הם ממהותם של התפקידים בשירות החוץ, ובביצוע הם מהווים חלק חשוב מתפקידם של הדיפלומטים הבכירים. כמו כן מציין המבקר כי גם להסדרים בינלאומיים הנוגעים לסגל של שירותי החוץ ישנה השלכה על הנושא. המבקר מצטט באמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים, אשר ישראל חתומה עליה, ושבה נאמר (סעיף 42): „נציג דיפלומטי לא יעסוק במדינה הקבלה בשום פעילות מקצועית או מסחרית לשם רווח אישי".

מאות רבנים ישתתפו בעצרות תשובה

מאת כתב „הצופה" בירושלים

מאות עצרות תשובה יערכו השבת, „שבת שובה", ברחבי הארץ מטעם הרבנות הראשית לישראל והמשרד הדתות, בהשתתפות הרבנים הראשיים, רבני הערים ורבני השכונות.

שני הרבנים הראשיים לישראל, הגר"ש גורן, ידרוש בבית הכנסת המרכזי „ישורון" והרב הראשי הראשון לציון, הגר"ע יוסף, ידרוש בבית הכנסת המרכזי „יפאר ברכה" שבשכונת מלכיה בירושלים. כ־100 רבני השכונות ובתי הכנסת מטעם המועצה הדתית ידרשו בבתי הכנסת הגדולים בעיר.

שני הרבנים הראשיים לתל־אביב־יפו ירצו בבתי הכנסת המרכזיים — הגרי"י פרנקל ידרוש בבית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי והגרח"ד הלוי בבית הכנסת „אהל מועד" ברחוב שד"ל.

אידי אמין ערך תרגילי סדר לחברי ממשלתו

חברי ממשלתו של שליט אוגנדה, אידי אמין, נאלצו לערוך, במשך כמה שבועות, סידרה של תרגילי סדר מפרכים, לאחר שאידי אמין הגיע למסקנה שמשמעת הממשלה היתה רופפה.

במסיבה שנערכה בערב החג בחיפה, ואשר בה השתתפו כמה מ„יוצאי אוגנדה", סיפר אחד מהם כי בשנת 1971, בהיותו באוגנדה, במסגרת חילופי ידע בינה לבין ישראל, ראה על אחת המדשאות של משרדי הממשלה קבוצת אנשים הערוכים תרגילי סדר. האנשים היו לבושים בבגדי חאקי, חבושי קסדות ומחזיקים רובים. נראו נבוכים, כאילו לא ידעו בין ימינם לשמאלם, וזאת על אף צעקותיו של רס"ר המשטרה הצבאית שפקד עליהם. פקיד ממשלתי שניגש לקבוצת הסקרנים שעמדה במקום ובתוכם גם הישראלי, גילה להם, להפתעתם, כי המתרגלים המסכנים הם לא פחות מאשר חברי ממשלתו של אידי אמין.

עוד סיפר להם הפקיד, כי החלטתו של אמין לערוך תרגילי סדר לממשלתו, פעמיים בשבוע במשך חודשיים, נבעה מרצונו להחדיר בקרבם את המשמעת הצבאית.

קריאה לכל בנות ישראל להדליק נרות

בתמצית שיחה הרבי מלובאוויטש בראש השנה, שנערכה אמש לישראל, נמסר כי הרבי תבטיח לכל בת ישראל שהגיעה לחינוך, שתקבל על עצמה החל מהיום, ערב שבת שובה, להדליק נרות בכל ערב שבת וחג — שני מטבעות לסגולה. הרבי הוסיף בהסתמכו על כתבי האר"י ז"ל, שבערב שבת שובה אפשר להשלים את כל השבתות של כל השנה. כל הבנות שידליקו יגדילו את האור בבית ישראל, אמר.

קנסות לנהגים מפקיעי־שערים

נהגי מוניות שהפקיעו מחירי נסיעה נידונו בבית משפט השלום בתל־אביב לקנסות כספיים.

הנהג אברהם פרג', מבני ברק, הורשע בהפקעת מחיר נסיעה מיוחד ב־6 ל"י. בשל כך נידון לקנס של 250 ל"י. ישראל שלו מתל־אביב גבה יותר מופקע בלילה ונקנס ב־75 ל"י.

חוסל הסכסוך עם המפקחים הימיים

הסכסוך העבודה עם המפקחים הימיים במשרד התחבורה חוסל אתמול בהתערבותו של יו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי, א. אברהמוביץ.

לאחר דיון בהשתתפות נציגי איגוד קציני הים, המפקחים הימיים, האוצר ונציבות שירות המדינה, הודיע אברהמוביץ, כי ההסתדרות תדאג לכך שב־1975 יונהג תעריף ארצי למפקחים הימיים במשרד התחבורה וברשות הנמלים (רבי־חובלים ומכונאים ראשיים המועסקים בחוף).

הודעה זו נתקבלה על דעת נציגי איגוד קציני הים המפקחים הימיים והם הודיעו על ביטול הסנקציות אותן נקטו זה ימים אחדים. עם זאת יצויין, כי הסיכום נתקבל שלא על דעתם של נציגי האוצר והנציבות.

אווירה מתוחה לקראת הבחירות לתפקיד מזכיר המחוז ב„עבודה" בחיפה

ח"כ מ. שחל קובל על לחצים ואיומים

מאת סופרנו בחיפה

בהתאשכות על הפעלת לחצים ואיומים שהחריתיו את המועמדים הפוטנציאליים בבחירות לתפקיד מזכיר המחוז במפלגת העבודה בחיפה, יצא אתמול ח"כ משה שחל, המציב את מועמדותו מול מועמד הצמרת של „העבודה" בחיפה, אורי אגמי.

במסיבה עתונאים טען שחל נגד האווירה שנוצרה בחיפה הירגיעה ראשי מועצה בקומיזיה בבחות, שהיו מוכנים להתמודדות חופשית חזרו בהם נוכח הלחצים. אמר, כי הציפיה הוא שלא תהיה התמודדות על התפקיד. לדעתו, אם יתמקו השינוי כעת בחיפה לקראת הבחירות ביום הראשון הקרוב, תגבר האווירה של אי אימון בציבור הרחב כלפי המנהיגות הפוליטית בעיר. זו הסיבה, לדבריו, שהעמיד את עצמו לבחירה „על אף המכבש הלחצים המופעלים על 500 חברי מועצה המחוז של העבודה. אני מאמין שיש לי רוב".

בהתייחסו להתקפותיו של מזכיר מועצת פועלי חיפה נגדו במסיבת עתונאים קודמת, אמר שחל שהנוהג המקובל בעיר של עסקה לקנות ולמכור גורמה הברהיה והפקידים, נפסל מזמן בעיני הציבור, ובעבר היה זה מזכיר מ. פ. ח. שפסל את אגמי להתפקיד מזכיר המפלגה. להזן הכחיש שחל כי „הגוש" התל־אביבי התערב כי שיציע את מועמדותו ואמר כי לא הוא היה הא"ש שניהל מגעים עם „הגוש". אלא הצמרת שמלעיז המאשימה אותו כמה שהיא עשתה.

ההתמודדות בבחירות אלה הגיעה אתמול לשיא כאשר הצדדים ניהלו מגעים אינטנסיביים עם קבוצות שונות, כולל אנשי „אחדות העבודה" שהודיעו כי בניגיהם יצביעו באופן חופשי לפי מצפונם. בקהלה זו מהררותצה קבוצה שונות גם בתוך המשמרת הצעירה וארגון איתמוה שוב־ד"ת. שמועמדותיהם לא קבעו עו אחיד לגבי נציגיהם אשר יקבעו את מזכיר המחוז בבחירות השאיפה.

יש לציין, כי זו הפעם הראשונה במפלגת העבודה בחיפה (קודם כפא"י), שמתקיימות בחירות הכרוכות בהתמודדות אישים מסוג זה, בלי מועמדים מוסכמים מראש.

המפד"ל יוזמת חוק לצמצום חילול מועדי ישראל בעיר העתיקה

מאת כתב „הצופה" בירושלים

סיעת המפד"ל במועצה עיריית ירושלים יוזמת חוק עזר עירוני חדש שימנע את החילול הבוטה של מועדי ישראל בעיר העתיקה.

אתמול הגיעו תלונות רבות לארבעה חברי המועצה מהמפד"ל — יוסף גולדשמידט, ישראל ליפל, דוד ברגמן ועמרם הרוש — אודות אלפי החיילים הישראלים שנהרו בשני ימי ראש השנה לסימטאות העיר העתיקה, הציפו את חנויותיה בסחר ומכר ואכלו טריפות במסעדותיה. אירעו התנגשויות והתכתשויות בין מתפללים בדרכם אל הכותל לבין טיילים. חברי המועצה החליטו לזרז את יוזמתם לתיקון החוק, וייפגשו בנושא זה עם שר הפנים, עם חברי הכנסת מן המפד"ל ועם הנהלת העירייה ויתבעו להחיל את חוקי העזר בדבר סגירת החנויות ביום הכיפורים, בראש השנה ובפסח, גם על העיר העתיקה.

התאחדות הסוחרים בירושלים סומכת את ידיה על הצעת החוק החדשה.

ראש אגף הכספים של „כור":

הריבית למימון מלאי — עד שמונים אחוז

מאת סופרנו הכלכלי

ריבית של עד 80 אחוז משלמים כיום למימון מלאי ואין סיכוי לקבל בחזרה ריבית גבוהה זו ע"י העמסתה על מחיר המוצר — אמר ראש אגף הכספים של „כור", מר י. הוכמן, בכנס מנהלי הקונצרן.

הוא ציין כי המערכת הבנקאית אינה מסוגלה כיום לעמוד במשימה שמטילים עליה ולכן פונים למקורות אחרים למימון מלאי, והדבר עולה ביוקר רב. הוא קרא למנהלי „כור" להביא לצמצום ההתחייבויות השוטפות כדרך לעמידה בתנאים שנוצרו בשוק.

סמנכ"ל „כור" למסחר ולכספים, נ. בלומנסל, הציע לפתוח מערך בינלאומי של פעילות כלכלית, אשר תהווה אמצעי־נגד מול נסיגתה ביהדדה של ישראל. לדעתו, יש לשלב אינטרסים ישראליים חזקים בתחום המסחר ובכך להביא להקטנת הפגיעות.

בדברו על הייצוא הישראלי הביע את דעתו כי למרות השפל בעולם יפגעו החקלאות, לצפייה השונים וייצור וניצול אנרגיה. הוא הציע לכן לקדם את כושר הייצור של ישראל בדשנים, חומרי הדברה וציוד חקלאי וכן אספקה לניצול מקורות אנרגיה, כימיקלים למתכות, צינורות מתכת וכו'. הוא סבור שלגבי הריבית יש לקחת בחשבון בתחום מחירי חומרים מגמה כללית לעלייה מחירים בטווח הארוך ואילו לזמן קצר — מגמה לירידת מחירים בכל המחירים הספקולטיביים.

תושבי טירת הכרמל — ללא אספקת לחם סדירה

מאת סופרנו בחיפה

19 תושבי טירת הכרמל נשארו ללא אספקה לחם סדירה.

במסיבת עתונאים יצאו אתמול ראש המועצה, מ. מזרחי, וסגניו, משה פרג'ון ויונה ברוני, בטענות קשות נגד משרד המסחר והתעשיה ומועצת פועלי חיפה המפריצים אותם מגורם לגורם כדי להסדיר את אספקת הלחם במקום, שנפסקה מאז סגירתה של מאפיה כץ בחיפה, לפני כמה שבועות. בתחילה הסכימה מאפית „אחדות" לספק לחם, אולם אנשי „שבולים" קיבלה המועצה בקורת הכרמל הודיה כארגון המאפיות שאינם יכולים לספק לחם כיוון שהפועלים אינם רוצים לעבוד שעות נוספות. הם יעצו לתושבי טירת־הכרמל להפגין בפני משרד המסחר והתעשיה, האחראי על אספקת לחם לאזרחים. פקידי המשרד יעצו לתושבים להפגין בפני מועצת פועלי חיפה ואילו מזכיר מועצת הפועלים יעץ לתושבים להפגין נגד משרד המסחר והתעשיה.

המאבק על עבודת לילה

נודע, כי הרקע למחסור בלחם בטירת הכרמל הוא המאבק של המאפיות שהפועלים יעבדו גם בלילה, ולכן גבוה יישוב הצורך לחם אחיד בכמות רבה (בין 5000—4000 ככרות ביום) ושהציבור בו רגיש בנושא זה. מועצת הפועלים תומכת בפועלי האפיה המסרבים לעבוד בלילה אלא אם יקבלו תוספת של 400 ל"י בחודש. המחסור בלחם גרם לכך שהמסעדות בבתי הספר לא נפתחו עד היום הזה. היו התפרצויות במשרדי המועצה המקומית והמשטרה הוזעקה להתערב. בינתיים גייסו ראשי מועצה המקומית רכב ועובדים כדי להשיג להם פיתות ממאפיות שונות בחיפה.

מפקד תחנת המשטרה במקום, רב סמל בן ציון גולדשטיין, פיקח על חלוקת הלחם והעמיד לרשות המועצה מכונית להובלת לחם. לקראת ימי ראש השנה גוייסו ילדי הצמיגיות בסירה ותיוו במאפיות, שהסכימו לאפות להם נוסף עבור תושבי סירה.

יש לציין, כי המועצה המקומית פנתה אל שר המסחר והתעשיה, חיים בר־לב, וטרם קיבלה תשובה בעניין.

רחבה לזכר חללי מינכן נחנכה בת"א

רחבת היא, לזכרם של 11 חללי מינכן נחנכה אתמול בת"א, שנתיים לאחר השבת. הרחבה הוקמה בפעולה משותפת של הועדה האולימפית בישראל, אשר יזם את המפעל ועירית ת"א. העירייה השקיעה כ־700 אלף ל"י בהכשרת הרחבה והעבודות בוצעו ע"י המחלקה לגנים ונוף.

הרחבה בקרן הרחובות ויצמן ד' באורי (ליד בית החולים איכילוב), משתרעת על שלושה דונם, בברכזה פסל ברונזה פרי יצירתו של הפסל אלי אילן. הפסל, מלחמת בני אור בבני החושך מתנשא לגובה שלושה מטר ומשקלו טונה וחצי. את הפסל מקיפות 11 ערוגות כבכפר חללי מינכן. בבקום התקנה תאורה מיוחדת.

בפתיחת הטקס, הדליקו נציגי המשפחות 11 אבוקות לזכר יקיריהם. דברים נשאו שר החנוך והתרבות, א. ידלין, ראש העיר, ש. להט, יו"ר הוועד האולימפי, י. ענבר, הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב מ. פירון, אמר תפילת „אל מלא רחמים".

אישים ומוסדות

— עמירם סיון החל אתמול בתפקידו כמנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי. סיון שימש עד עתה בתפקיד סגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר.

— נציב מס הכנסה ומס רכוש יעקב המיד, יצא אתמול בדרכו למקסיקו, שם ייצג את ישראל בקונגרס הפיסקאלי הבינלאומי.

— מפקד מחוז ת"א ניצב דוד עופר, העלה לדרגות רב־פקד את מפקד תחנת אזור, יעקב יפה, מפקד תחנת הרצליה, יהודה פרס, עוזר ראש מפלג הנוער, ציון אביבי, ראובן ויינשטיין קצין הסיור של מרחב ירקון ואליהו כהן קצין הסיור של מרחב דן. לדרגת פקד הועלה אברהם גרינבאום וחוקר מרחב ירקון.

— דוד ברגמן, חבר הנהלת העירייה והממונה על המחלקה לשירותי בריאות הציבור, הד"ר א. פרץ, מנהל המחלקה, בירכו אתמול את ציבור הרופאים והאחיות של תחנות האם והילד בירושלים במסיבה צנועה שנערכה בתחנה החדשה של מי־שה הלב בבתי מחסה שברובע היהודי בעיר העתיקה.

משרד המסחר והתעשייה מוכן לסייע למפעלים בענף הלבידים

משרד המסחר והתעשייה, מוכן לסייע למפעלים בענף הלבידים להתגבר על הקשיים הפוקדים את הענף, אולם המפעלים חייבים מצידם להוזיל בצורה משמעותית את מחירי הלבידים בארץ — מסר אתמול שר המסחר והתעשייה, חיים בר־לב, למשלחת של פועלים ונציגי ועדי עובדים ממפעלי הלבידים.

השר נפגש בלשכתו עם העובדים ושמע מפיהם על הקשיים בהם נתונים עתה המפעלים.

מר בר־לב אמר, כי הקשיים שבפניהם ניצב הענף כיום מקורם במשבר, הפוקד את שוק הלבידים הבין־לאומי. כתוצאה מכך נקלעים המפעלים המקומיים בקשיים גדולים ביצוא.

משרד המסחר והתעשיה, אמר השר, מוכן לסייע למפעלים במימון המלאי, שיוצר לצורכי יצוא. המשרד גם מוכן להעלאה מסויימה במכס, אולם לא בשיעור שיביא להעלאה גדולה במחיר לצרכן.

שאלת המכס על הלבידים תובא בקרוב לדיון בוועדה הציבורית ליבוא במשרד היא שתחליט סופית על שיעור העלאת המכס.

נציגי ההסתדרות עמדו בפגישה על הנזקים שהביאו לסכנה פיטורי עובדים רבים בענף, על רקע הצפת השוק בלבידים זולים מאיכות ירודה מתוצרת חוץ וקשיים המורים ביצוא לבידים לשווקים באירופה. הם ביקשו מן השר לבחון דרכים להקלת המשבר בענף והעמידוהו על כוונת הנהלות חמשת מפעלי הלבידים לפטר כשליש מן העובדים מיד לאחר החגים.

עו"ד גורני — היועץ המשפטי למערכת הבטחון

עו"ד אוריאל גורני, שהיה פרקליט מחוז תל־אביב בשנים 1950—1955 וסגן פרקליט המדינה, נענה לפניותיהם של שר הבטחון ושל שר המשפטים, לקבל על עצמו תפקיד היועץ המשפטי של מערכת הבטחון ויכנס לתפקידו ב־1 באוקטובר 1974.

עם כניסתו לתפקיד במערכת הבטחון יפרוש עו"ד גורני ממשרד עו"ד י. גורדציצקי ושו"ת.

נתפסו בעת שהציעו סחורה גנובה לאנשי משטרה

שלושה צעירים, תושבי אשדוד, נעצרו אתמול בחיפה, בעת שהציעו מעילי עור גנובים למכירה לבלשי משטרה.

רס"ר הבילוש, משה ביגי, נתקל בדרך העצמאות שבעיר התחתית בחיפה בשני הצעירים, בני 18, כשהם מציעים את הסחורות. הוא החל לנהל עם השניים מו"מ, ומשהסתבר לו כי בידי הצעירים כמות גדולה יותר של מעילים, הזעיק לעזרתו שני „סוחרים" נוספים ואלה הלכו בעקבות הצעירים אל תחנת הרכבת המרכזית. שם המשיכו שלושת אנשי המשטרה במו"מ ומשהגיעה העת לשלם, שלפו מכיסיהם תעודות הזהות שלהם. בחיפוש שנערך במכונית פרטית שחנתה בסמוך לתחנת הרכבת שם המתין להם צעיר שלישי בן 24, נתגלו מעילי עור גנובים בשווי של כ־12 אלף ל"י שנגנבו בימי החג מחנות באשדוד. השלושה נלקחו לחקירה.

מחלוקת ב„עבודה" בר"ג בעניין המועמד לתפקיד סגן ראש העיר בשכר

מאת סופרנו מגוש דן

חוג „לשילוב" של מפלגת העבודה ברמת גן דורש שגרשון ריבלין, ראש רשימת „העבודה" למועצה העיר, יכהן כסגן ראש העיר בשכר. כיום מתנהל מו"מ בין „העבודה" ל„ליכוד" על צירופה של סיעת „העבודה", המונה חמישה חברים, לקואליציה העירונית, שתהיה בקיר אל קיר. לפי הצעה זו עומדת „העבודה" לקבל שני סגני ראש עיר, אחד מהם צריך להיות בשכר והוא מזכיר מועצת הפועלים, א. אלקס.

דובר של חוג „לשילוב" ברמת גן הודיע שהחוג יתנגד שמר אלקס, שהופיע כשלישי ברשימה המערך, יקבע כסגן ראש העיר בשכר, כי התפקיד מגיע לראש הרשימה, גרשון ריבלין. הוא גם הודיע שהחוג ידרוש כנס של מועצה המחוז כדי לקבוע מי צריך לכהן כסגן ראש העיר בשכר.

בינתיים נתגלעה גם מחלוקת בסיעות המיעוטים של „העבודה", רפ"י ואחה"ע, התובעים גם הם לקבל אחד הסגנים.

לחברת בנין ארצית
דרושות:
1. מזכירה לסמנכ"ל
בעלת נסיון במשרה פעילה
2. כתבנית
בעלת נסיון
בדברי פרטים נא לפנות:
ת. ד. 2834 תל־אביב או טלפון 58144 ת"א

חוג ידידי ישיבת הנגב — נתיבות — עזתה
מזמין את הציבור
לכנס התעוררות לימי התשובה
שיערך אי"ה באולם מלון המרכזי רח' צינג ירושלים, במוצאי שבת שובה
ה' בתשרי תשל"ה (21.9.74) — בשעה 8.30 בערב
ינאמו:
הרב הגאון יששכר מאיר שליט"א
ראש ישיבת הנגב — נתיבות (עזתה)
הרב הגאון אליעזר פלצ'ינסקי שליט"א
ראש ישיבה „בית־אריה" — ירושלים
מקומות מיוחדים לנשים — במקום לא תוערך מגבית

לכל הידידים ולכל חברי התנועה
כתיבה וחתימה טובה — שנת ברכה ושלום
קלמן וברכה וגנר — כפר גנליה

משרד הבריאות
אזהרה לציבור
משרד הבריאות מודיע לציבור שלא להשתמש ברסק עגבניות תוצרת ביח"ח סולתא בע"מ — תל־אביב.
המפעל הנ"ל עובד ללא רשיון של משרדנו ואת מכיון שאינו עומד בדרישות התקן לרסק העגבניות. מוצר זה מכיל צבע סלק האסור בשימוש וכן קליפות עגבניות וגרעיני עגבניות.
אנו מזהירים את הציבור שלא לקנות או להשתמש ברסק העגבניות מתוצרת ביח"ח סולתא בע"מ ולהודיע ללשכת הבריאות הקרובה ביותר על מקום המצאו של המוצר לקנייה.
לפ"מ

טיול סוכות
לסיני, שארם א שייך ואילת
4 ימים, כולל שבת נופש באילת
יום ה' 3.10 חיפה, ת"א, אבו רודס; יום ו' 4.10 שארם א שייך — אילת; שבת 5.10 באילת מלון נפטון; יום א' 6.10 אילת—ת"א—חיפה.
550.— ל"י כולל: אוטובוס תיירים, הדרכה, לינה, ארוחה בוקר וערב, בשבת — פנסיון מלא.
כ ש ר
הרשמה בחיפה: „אל סורס" בע"מ, נורדאו 1 טל. 666951, 666222
בת"א: „בקר", נחלת בנימין 34 טל. 57456

סוכות
סוכה לנצח • סוכת בן־רגע • סכך לנצח
מברך בגמר חתימה טובה
אבן־גבירול 190, טל' 444068
סנרי

הורים!!
חתמו עבור ילדיכם על
דו השבועון הדתי
זרקור
העתון לקורא הצעיר הדתי
דמי מנוי
לשנה 32 ל"י — לחצי שנה 18 ל"י
מערכת זרקור ת.ד. 5284, רח' מלכי ישראל 8, ירושלים

תנועת האשה הדתית לאומית

כנסי התעוררות איזוריים יתקיימו במקומות אלו:

יום ראשון, ו' תשרי תשל"ה (22.9.74)

היפה — עבור איזור הצפון — ב־5 אחה"צ בבית ההברה, רח' ירושלים 27. הנושא: „תשובה השבת הנפש לאור מקצב המימוני" — המרצה הרב מנחם אופן, מפקח ארצי בעליית הנוער. „לקחים חינוכיים במלחמת יום הכפורים" — המרצה הרב ברוך אדלשטיין, ראש ישיבת „בני־עקיבא" קריית שמואל. המנחה הרבנית יהודית פינק.

בני־ברק — ב־8 בערב בבית הפועל המזרחי, רח' פרופן 1, על „ימי התשובה" — המרצה הרב נחום קוק, רב ברמת־גן. „התשובה בספר דברים" — המרצה המורה צביה רוזנצוויג. המנחה מלכה שרמן.

בית־שאן — ב־7 בערב במעון הילדים, רח' סירה צבי. על הנושא: „ימי התשובה" — ירצו הרבנית הנקל והרבנית צפורה הבלין.

אדירים — ב־7 בבית הספר המקומי, על הנושא „ימי התשובה — ימי ההתעוררות והשבת הנפש" — תרצה הרבנית רחל צריר. דברי פתיחה צפורה יפין.

יום שני, ז' תשרי תשל"ה (23.9.74)

כפר סבא — ב־8 בערב ב„מועדון החברה", בבית הפועל המזרחי, רח' ויצמן 113. הרב י. פ. שיר, רב העיר, ירצה בעניני השעה. ישמעו קטעי חזנות [illegible]. במועדון תוצג תערוכה על תולדות הרב קוק.

בית שאן, רחוב, שדה תרומות — ב־7.30 בערב, במועדון, על „ימי התשובה" ירצה הרב הנקין. דברי פתיחה הרבנית הנקין.

יום [illegible] „עיון לכנהות" — בבית ההנרצה, רח' אבן גבירול 166 ת"א, ב־10 בבוקר בהשתתפות גב' חנה מלכיאל, מפקחת ארצית [illegible] בכירה לכנהות הורים. על הנושא: „[illegible] התשובה" תרצה הרבנית אילה גליקסברג.

יד הרב מימון - ירושלים
ביום א' ו' תשרי תשל"ה (22.9)
כנס אזכרה
למלאת שנה לפטירתה של
גב' עדה מימון ז"ל
בבית מיבעת „יד הרב מימון"
בבית הספר החקלאי „עיינות" (ליד נס־ציונה)
ההתחלה בשעה 5 לפנות ערב.
וביום א' י"ג בתשרי תשל"ה (29.9) בשעה 4.30
עליה לקברה וגלוי מצבה.
ההנהלה והמועצה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
וולף ב"ר יחזקאל קורמן
ההלויה תצא היום, יום ששי, ד' תשרי תשל"ה (20.9.74) בשעה 1.00 אחה"צ מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א, לבית העלמין בחולון.
המשפחה המתאבלת

מרכז ישיבות בני־עקיבא
ישיבת בני־עקיבא — כפר הרואה
במלאת שנה למלחמת יום הכיפורים — נתייחד עם זכרם של תלמידינו־בוגרינו אשר עלו בסערת קדושים ימהיר"ב
משה אפרתי הי"ד
אליעזר מאיר ליפשיץ הי"ד
יגאל פלג הי"ד
יהושע נחשוני (רומביש) הי"ד
בנימין רטי הי"ד
אליהו שגיא (פייג) הי"ד
צבי איזיקוביץ הי"ד
אבנר יונה הי"ד
צבי נוסבוים הי"ד
הרצל ברבי הי"ד
חיים בוסכילה הי"ד
משה טל הי"ד
ביום שלישי ה' תשרי (24.9.74) בשעה 5 אחה"צ יתקיים אי"ה
עצרת זכרון בישיבה
בוגרינו! אנא כבדו נא זכר יקירינו בהשתתפותכם!

ישיבת בני עקיבא
„אהל שלמה"
באר־שבע
יום עיון ואזכרה
הציבור בעיר מוזמן ליום עיון ואזכרה לזכרי נשמתם של בוגרינו שנפלו במערכות ישראל
שמעון אלוש הי"ד
שלמה לוי הי"ד
שמואל חג'בי הי"ד
רפאל בן יפלח הי"ד
שלמה עזריאל הי"ד
יום העיון יערך אי"ה ביום א', ו' תשרי תשל"ה 22.9.1974
בבית המדרש בישיבה
החל משעה 15.00 אחה"צ.
ישאו דברים על הנושא:
„ארץ ישראל"
א. הרב ח. דרוקמן, ראש ישיבת אור עציון ב־15.15
ב. הרב י. שטיגליץ, ראש ישיבת כפר מימון ב־16.45
ג. הרב מ. צ. נריה ראש ישיבות בני עקיבא ב־20.30
הציבור מוזמן
בברכת גמר חתימה טובה
הנהלת הישיבה